

OD. No. 1759

Stichting voor de Culturele Samenwerking

Naam tussen Ned.-Indonesië - Suriname - Ned. Antillen.

Zie ook: ACD/O-dossiers bet. de STICUSA.

VW

[illegible]

OD. No. 1754

Stichting voor de Culturele Samenwerking

Naam tussen Ned.-Indonesie-Suriname-Ned. Antillen.

Zie ook: ACD/O-dossiers beh. de STICUSA.

VUN

Uit		In	Uit		In	Uit		In	Uit		In
Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum	Datum	Aan	Datum
8-2-51	C	11-2-51	2 APR. 1959		11 APR. 1959						
23-2	C	27-2	8 nov. 1962		9 nov. 1962						
19/4	C	21/4	5 OCT. 1964								
21/6	D	22/6									
18/8-52	D	20/8									
14/1-53	C	14/11									
2/1-53	B	4/1									
2/1-53	D	4/1									
20/1-53	D	2/5									
7 JULI 1953		17/1									
15/2-54	D	17 FEB. 1954									
26 JUNI 1954		17 JUNI 1954									
20 JULI 1954		27 JULI 1954									
9 DEC 1954		10 DEC 1954									
14/1-55	D	10 JAN 1955									
30/1-56	D	10 JAN 1956									
15 OCT 1956		10 OCT 1956									
27 JUNI 1957		27 JUNI 1957									

DOSSIER No.: OD 1759

NAAM: Stichting voor de Culturele Samenwerking

Uit			In	Uit			In	Uit			In
Datum	Aan	Paraaf	Datum	Datum	Aan	Paraaf	Datum	Datum	Aan	Paraaf	Datum
8-2-51	C	-	12-2								
23-2	C	-	27-2								
19/4	C	-	20/4								
21/6	D	-	22/6								
18/8 52	D		20/8								
12/11 52	C		4/11								
29/11 52	C		20/11								
2/1-53	B		7/1 53								
2/4	D		8/4								
28/5 53	D		4-5								
7 JULI 1953	DIS		17 FEB 1954								
15/2 54	D		26 JUNI 1954								
20 JULI 1954	DIS		27 JULI 1954								
29 DEC 1954	D		10 DEC 1954								
14/1 55	D		15 JAN 1955								
30/1-56	D		31 JAN 1956								
15 OCT. 1956	D		17 OCT. 1956								
27 JUNI 1957	A		28 JUNI 1957								
9 APR. 1959	Dis		11 APR. 1959								
8 nov. 1962	D		9 nov. 1962								
14 okt. 1964	D		25 OCT. 1964								

MINUTENBLAD

Stichting voor de Culturele Samenwerking

DOSSIER No. OD 1759

NAAM: tussen Ned.-Indonesie-Suriname- Ned. Antillen

1. Aangelegd op 13 December 1950 in opdracht van C XI
ACD 4 C. *e*

2 *acs. waar is stuk 99844, dat volgens
de kerktothuk hierin moet zitten?
Spoed!* Des II 21-6-57.

3 *stuk is leucht ~~aan~~ gevoegd.*
21-6-57 *drh.*

4 *opzien i.v.m. 99844. Des II / 7.4.53/ae*

- 5 Voor zover van de geagendeerde stukken (in dit ~~OD~~ OD geborgen) het schut-
blad aanwezig was dit bijgevoegd. okt. '70
ds

No. 3503 -S-'50.

bijlage: één. (1.-)

W. A.

17 April 1952.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

135570

C

V e r t r o u w e l i j k.

Co 135570

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 -R-'50 van 7 April 1952, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde "Stichting voor de Culturele Samenwerking enz.", onder de naam "Cultureel Nieuws Indonesie 1952" uitgegeven maandblad No. 16 van Januari 1952. Einde.

No. 137

O.3.

Sen B

<i>6. 619. 8</i>
<i>25. 23</i>
18 APR. 1952 P
ACD/ <i>136617</i>

Rechtstreeks verzonden

No. 3503 -R-'50.

bijlage: één. (1.-)

A'dam

7 April 1952.

6.619.8
05.23
- 8 APR. 1952
ACD/135570

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

C

Vertrouwelijk.

Schutblad is vernietigd 14/5/53

001759

Mede ten vervolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 -Q-'50 van 25 Januari 1952, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde Stichting voor de Culturele Samenwerk enz., onder de naam "Cultureel Nieuws Indonesië 1951" uitgegeven maandblad.

Se b

In dit nummer zijn vervat, de No's 14 en 15 van November - December 1951.

Deze samengevoegde nummers zijn in zijn geheel gewijd aan het van 6 tot 11 October 1951 te Djakarta gehouden 2e Indonesische Culturele Congres.

De aandacht zij in het bijzonder gevestigd op enige daarin met rood aangestreepte passages. Einde.

No. 137

0. 3.

No. 3503 - Q - '50.

25 Januari 1952.

bijlagen: twee (2.-)

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

c 1' dam.

2/10/52 C

9/1759

Vertrouwelijk.

122640

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 -P- '50 van 8 November 1951, worden hierbij toegezonden, de No.s 12 en 13 van September en October 1951, van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting vaer de Culturele Samenwerking enz.", onder de naam " Cultureel Nieuws Indonesië 1951", uitgegeven maandel. blad. Einde.-

14-197

O. 3.

<i>b.61</i>
<i>0523</i>
28 JAN 1952
ACD/129153.

d

Rechtsblad is vernietigd

R A P P O R T

VAN: CAW/I

Betr.: Stichting voor Culturele
Samenwerking

6.61
21.125-25.23
11 JAN 1952
ACD/127425

6.61

15.494-09.81

Rechtspraak is vermindert

Ontvagen van KB bijgevoegde brief aan het Bestuur
van de Stichting voor Culturele Samenwerking over het
uitzenden van journalisten naar Indonesië.

Verzoeken agenderen en terug aan CAW/I.

CAW/I, 11-1-1952

*Niet naar buiten
te gebruiken onder andere met*

Vertrouwelijk

Den Haag, 15 December 1951

Aan het Bestuur van de Stichting
voor de Culturele Samenwerking
A m s t e r d a m

Het is een moeilijk voor betwisting vatbaar feit, dat de voorlichting in de Nederlandse pers over Indonesië de laatste jaren veel te wensen overlaat. De meeste dagbladen hebben slechts gelegenheidscorrespondenten van doorgaans niet al te beste hoedanigheid, terwijl er bijna geen dagbladen zijn, die in Indonesië beschikken over een eerste klas journalistieke kracht, die het correspondentschap als "full time"-functie kan uitoefenen. Niet zeldzaam zijn zelfs de dagbladen, die in het geheel geen correspondent in Indonesië onderhouden.

De oorzaken daarvan zijn van verschillende aard. Valt eensdeels niet te ontkennen, dat het verscheidene dagbladen aan voldoende begrip voor het belang van Indonesië ontbreekt, anderzijds zijn er materiële moeilijkheden, welke de dagbladen, die over het algemeen in zeer bescheiden economische omstandigheden verkeren, beletten eigen correspondenten in Indonesië te onderhouden.

Het onbevredigende van deze toestand wordt nog verscherpt door een ander verschijnsel. Van de weinige dagbladen, die het zich kunnen veroorloven betrekkelijk veel nieuws over Indonesië te publiceren, behoren de meeste tot de voormalige oppositie tegen de soevereiniteitsoverdracht, bladen welke zich vooral toelaggen op het publiceren van ongunstig nieuws en zwaar critiserende beschouwingen, waardoor eenzijdig de nadruk wordt gelegd op de gebreken van de jonge staat, terwijl het in brede kringen als een ernstig tekort wordt gevoeld, dat de gunstige perspectieven, die zich ongetwijfeld ook openen, worden overzien.

Deze eenzijdige en onwelwillende, maar anderzijds ook ver tekort schietende voorlichting heeft voor allerlei feitelijke verhoudingen tussen Nederlanders en Nederlandse instellingen en Indonesische instanties schadelijke gevolgen. Zij is schadelijk voor de uitbreiding der culturele betrekkingen, alsmede voor de ontwikkeling van allerlei persoonlijke relaties - zij schrikt o.m. Nederlanders af om zakelijke of persoonlijke verbintenissen met Indonesië aan te gaan - zij doet inzonderheid ook hinderlijke invloed gelden op de uitbreiding van de betrekkingen van Nederlandse ondernemingen met Indonesië.

Uit de Nederlandse ondernemingen in en op Indonesië zijn dan ook de laatste tijd zeer vele klachten opgegaan over wat men in die kringen noemt een scheve, vertrokken voorlichting in een deel van de Nederlandse pers, terwijl in een ander deel daarvan weliswaar geen apert onjuiste voorlichting wordt gegeven, doch van een voorlichting van onigo betekenis nauwelijks sprake is. En aangezien de Indonesiërs zich onder de invloed daarvan wantrouwend en geïrriteerd gaan tonen, ondervindt het bedrijfsleven daarbij grote schade.

Ziende dat aldus de Nederlands-Indonesische betrekkingen door de activiteit van de pers, resp. door het gebrek aan activiteit benadeeld worden, heeft het bedrijfsleven zich beraamd over een middel om het de Nederlandse dagbladen mogelijk te maken een betere, meer objectieve voorlichting te organiseren. Dit verlangen leeft in de kringen van de Ondernemingsraad, zogoed als in die van de "Stichting Vertegenwoordiging Nederlandse Industrie", maar persoonlijk ben ik hierover benaderd door de directie van het Unileverconcern. Na overleg zijn genoemde directie en ik het eens geworden over het volgende denkbeeld, dat ik hierbij in enkele grondtrekken aan U voorleg.

Het bedrijfsleven - en de directie van Unilever is ervan verzekerd, dat zij hiervoor verscheidene belangrijke ondernemingen achter zich heeft - zal een fonds bijeen brengen ter subsidiëring van het onderhouden van een aantal belangrijke full-time correspondenten in Indonesië door Nederlandse dagbladen.

Unilever en haar medestanders gaan geheel accoord met de door mij gestelde grondvoorwaarde, zonder welker inwilliging het geen zin zou hebben dit denkbeeld aan de dagbladen voor te leggen: aan de verlening der subsidie wordt vanwege de participerende ondernemingen geen enkele voorwaarde betreffende aard en inhoud der correspondenties verbonden. Aan de correspondenten kunnen slechts de normale eisen van vakbekwaamheid gesteld worden. De correspondenten staan in dienst van de dagbladen, waarvoor zij werken en zijn uitsluitend aan hun hoofdredacties verantwoordig schuldig.

Teneinde ook de schijn te vermijden, dat er vanwege de subsidiegevers invloed zou worden uitgeoefend, zijn zij bereid hun gezamenlijke bijdragen in te brengen in een fonds, dat door of vanwege een onpartijdige instelling beheerd zal worden.

Unilever is er geheel mee accoord, dat voor beheer en besteding dezer bedragen een beroep zal worden gedaan op de Stichting voor de Culturele Samenwerking, die zij erkent als zulk een onpartijdige instelling op hoog niveau, terwijl het bestaan van een dergelijk fonds, dat per saldo dient tot het bevorderen van betere geestelijke betrekkingen, stellig op haar weg ligt.

Wat de nadere uitwerking van het plan betreft, is voorlopig gedacht aan de uitzending van vier correspondenten, die dan ieder voor een aantal in deze samenwerkende bladen zouden kunnen schrijven.

De kosten van deze vier mensen (salarissen, representatiekosten, seinkosten) worden in totaal geschat op ca. 250 000 Rupiah's per jaar.

De directie van Unilever heeft mij, als journalistiek lid van Uw Raad van Bijstand, verzocht Uw bestuur over dit denkbeeld te polsen, en ik voldoe hieraan met genoegen. Uiteraard heb ik als voorzitter van de Federatie van Nederlandse Journalisten allerlei zeggenschap namens de dagbladen, doch als ingewijde in de dagbladwereld komt het denkbeeld mij waardevol voor. Hier is een mogelijkheid om aan een ernstige achterstand in de voorlichting van de dagbladen over Indonesië een einde te maken, terwijl hierdoor op de duur een tegenwicht geschapen zou worden tegenover de onjuiste althans aanvechtbare voorlichting van bepaalde bladen, waardoor deze naar men mag verwachten gedwongen zouden worden hun wijze van berichtgeving tenslotte te herzien.

Van de andere kant moet ik, dat het inschakelen van de Sticusa als beheerder van dit fonds ook voor Uw Stichting bepaalde niet te miskennen voordelen zou hebben. ligt enerzijds in de aanvaarding van Sticusa door het bedrijfsleven - aanvaarding, waarvoor ik overigens in het geheel geen lang of moeilijk pleidooi heb behoeven te voeren - reeds de uitdrukking van vertrouwen besloten, bovendien opent zich hier de mogelijkheid tot het leggen van een verbinding met het bedrijfsleven, waaruit voor Sticusa waarschijnlijk allerlei nuttige mogelijkheden kunnen voortvloeien.

w.g. L. Hankroot

Aantekening Directie

Deze brief is reeds provisorisch in de jongste vergadering van het Dagelijks Bestuur besproken, en wordt thans toegezonden ter bespreking en om de steller in de gelegenheid te stellen tijdens de vergadering van 5 Januari verdere toelichtingen te geven.

(Dr F.R.J. Verhoeven)
Directeur

SPECIALE INSTRUCTIES AAN ACD,
(Slechts bij definitieve opberging in te vullen).

~~ONAFGEDAAN~~

CO⁹ 121640

05/1759

[Handwritten signature]

PD 1754

Afd./Sect.:

[Handwritten signature]

Dat. 14/11

Par. *[Handwritten signature]*

Interne aanwijzingen ACD.

[Handwritten signature]

ACD.

Dat.:

Par.:

15/12 1941

Aantekeningen (Nummeren s.v.p.):

1 Co 110545 is bij ACD III her voeging in PD 1754

ACD I 9/11-51/11

[Handwritten signature] 12/11/41

[Handwritten signature] Lot. v. kelan? *[Handwritten signature]* 13/11

4/11/41 *[Handwritten signature]* Die pag. 12. Het lijkt mij wel nuttig om te trachten een abonnement op de "Uberschen-Brenschau" te krijgen. Maak direct kennis *[Handwritten signature]* 14/11
zie ook pag. 12. "Vijftig jonge Indonesische herenhuizen" - wie zouden dat zijn. Of worden hier de deelnemers aan het jeugdfeest bedacht?
[Handwritten signature] 14/11

4 *[Handwritten signature]* 15/11/41

5 *[Handwritten signature]* sub a act/conts 26/11/41
Stuk gelicht PeB 3/12/41

No. 3503 P -'50.

bijlage: één.

a'dam

8 November 1951.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

V e r t r o u w e l i j k

6.61
2523
9 NOV 1951
122640
ACD/122646

119870-2040545

/ de

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 O-'50 van
5 October 1951, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het
door/te Amsterdam gevestigde " Stichting voor de Culturele Samen-
werking enz.", onder de naam " Cultureel Nieuws Indonesië 1951"
No. 11 van Augustus 1951, uitgegeven maandblad. Einde.

No 13 /
1

O. 3.

No. 3503 0 -'50.

5 October 1951.

bijlage: één. *A. den*

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

6.61
55.28
6 OCT 1951 <i>d</i>
ACD/ 119840

Rechtstreeks is verzonden
Vertrouwelijk.

CO 110545 116990

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 N -'50, van 29 Augustus 1951, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting voor de Culturele Samenwerking enz ", onder de naam " Cultureel Nieuws Indonesië "1951" No. 10 van Juli 1951, uitgegeven maandblad. Einde.

No. 131

O. 3.

No. 3503 N -'50.

110545

29 Augustus 1951. - 661
os. 23

bijlage; Een (1.-)

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

30 AUG 1951

Vertrouwelijk.

Co 110545

15

31

A. J. van
Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 M -'50 van 6 Augustus 1951, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van door de te Amsterdam gevestigde "Stichting voor de Culturele Samenwerking enz", onder de naam "Cultureel Nieuws Indonesië 1951" No. 9 van Juni 1951, uitgegeven maandblad.

Voor zover nodig wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd op de daarin met rood aangestreepte passages. Einde.

do. 191

0. 3.

No. 3503 M - '50.

110545

C

6 Augustus 1951.

bijlage: een (1.-)

Onderwerp: Stichting voor de
Culturele Samenwerking enz.

6.61
05.23
7 AUG. 1951
ACD/ 115431

Handwritten: Schakkel is persoonlijk
Vertrouwelijk. 10110545
110660

Handwritten: *Indonesië*

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 L - '50 van 22 Juni 1951, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting voor de Culturele Samenwerking enz." onder de naam " Cultureel Nieuws" (Indonesië 1951 No. 8). uitgegeven maandblad van Mei 1951 No. 8. Voor zover nodig wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd op de daarin met rood aangestreepte passages. Einde.

Handwritten: J. 131

O. 3.

No. 3503 L - '50.

22 Juni 1951.

bijlage:een.(1.)

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

Vertrouwelijk

6.61
05.23
25 JUNI 1951
ACD/112060

Schutblad in omhoog 110545

A dan
Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 K -'50 van 1 Juni 1951, wordt hierbij toegezonden ~~een~~ exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting voor de Culturele Samenwerking enz.", onder de naam " Cultureel Nieuws" (Indonesië 1951) uitgegeven maandblad van April 1951 No. 7.-

Voor zover nodig wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd op de daarin met rood aangestreepte pagasse's. Einde.-

No 13

0. 3.

Honderden professoren in Duitsland naar CA Indonesië Niet de Bahasa Indonesia, maar het Duits

Ass. Press seint uit Duitsland, dat een Indonesische regeringscommissie daar is aangekomen op een Europese reis op zoek naar professoren, die bereid zijn op Indonesische universiteiten les te geven. Zij hebben verklaard, dat zij 200 Europese professoren in Indonesië nodig hebben.

De voorzitter van de Duitse organisatie, prof. dr Max Hildebert Böhm, zeide, dat de hoofden van de delegatie, dr Ibrahim Irsan en dr Koesoemo Handojo verklaard hadden, in het bijzonder belangstelling te hebben voor Duitse professoren, die een contract van vijf jaren willen tekenen en in het Duits doceren.

ANP meldt uit Bonn, dat een gezelschap van negen jonge Indonesiërs, die een opleiding voor de buitenlandse diplomatieke dienst ondergaan, thans een bezoek aan Duitsland brengt als gasten van de universiteit van Keulen en dagelijks Duitse fabrieken en instellingen bezoekt. Vrijdag zullen zij in Bonn op het ministerie van Buitenlandse Zaken een voordracht bijwonen over de wijze waarop de diplomatieke opleiding in Duitsland geregeld is. Zij zullen voorts het parlamentsgebouw bezoeken en hier een deel van de parlamentszitting bijwonen. Donderdag zullen zij te Keulen ontvangen worden ten huize van prof. Schokking, docent aan de Keulse universiteit en bestuurslid van de Duits-Indonesische vereniging. Het gezelschap wordt begeleid door Ed. Hoornik, ~~verteenwoordiger van de stichting cultu-~~
~~rele samenwerking Nederland-Indonesië-~~
~~Suriname-Nederlandse Antillen.~~

Tot zover de berichten. Het gebrek aan professoren in Indonesië is groot. Contracten van Nederlandse professoren worden niet verlengd. Bovendien vertrekken er velen omdat het leven daar hun te onaangenaam wordt. Aan de andere kant doet het hoge commissariaat zijn best, geschikte hoogleraren in Nederland te vinden. De situatie doet denken aan die van na de eerste wereldoorlog, toen Nederland niet genoeg onderwijzers kon vinden om een toen nog prachtige positie in Indonesië te aanvaarden, en een massa-import overwoog van duizenden Duitse onderwijzers, die een stoomcursus in het Nederlands moesten volgen. In Nederland rees hier tegen krachtig verzet en het plan werd daarom opgegeven.

Doss. no *DD 1759.*
Cat *Wetenschappelijke*
Courant
Datum *14-6-51*

Handwritten notes:
ACD
DD 1759
CAWE
2/16
cult. samenwerking

Handwritten note:
Hilbert

RAPPORT van ACD aan C.-

Betr: Indonesische Studenten in Europa,-

111931

Betrouwbare, niet nader te controleren bron meldt hi.
bericht ACD/110139/Vol129 VOA-3

Het MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, DJAKARTA zond op 17-5-'51
het volgende bericht aan INDONESIA, DEN HAAG.

De hierna te noemen studenten van Academie Buit.Zaken
vertrekken per KLM naar EUROPA in groepen bestaande uit
3 personen elk.

Legroep: KUSUMAMORO, DJOKO SANTJOJO, TARMUDJI, aankomst
te Rome 20 Mei 15.20 uur, vertrek 30 Mei 16.45 uur.

2e groep: MARTANEGARA, SUPARDJO, LOUHANAPESSY, aankomst
30 Mei 15.20 uur, vertrek 2 Juni 16.45 uur.

3e groep: SUMARNA, DJUMRIL, AMALUDAN, aankomst 6 Juni
6.15 uur.

Verzoeken in overleg met STICHTING CULTURELE SAMENWERKING,
AMSTERDAM te zorgen voor afhalen, onderdak en voeding.

NB: Bij gebruik van deze informatie buiten de dienst moet
de telegrafische herkomst worden verzwegen.

ACD, 111931, 22-6-51

ACD/1

UITTREKSEL
Uit: 001636
Voor: 001759
o.a.v.: S C
Dat.: 26/7-51
Par.: 482

UITTREKSEL

Uit : OD 1756

Naam: COMMUNISME ONDER CHINEZEN IN NEDERLAND

Voor : OD 1756

Naam: CHINESE RESTAURANTS

Ag.nr: 110628

Afz. : ID Haarlem

datum: 1-6-'51

Aard van het stuk: Rapport

De Chinees WU Chang Wu is niet gehuwd met een Nederlandse vrouw en ook niet met een Chinese vrouw. Vermoedelijk wordt CHANG De Woo bedoeld. De Chinezen zeggen dat WU Chang Wu een "broer" van CHANG De Woo is. Neven worden door Chinezen ook als broers beschouwd. Chinese familierelaties is een moeilijke materie.

WU Chang Wu meldde zich op 1-12-'50 persoonlijk alhier af naar Groningen, Poelstraat 22, restaurant "China". Op 9-1-'51 werd hij daarheen nogmaals door Chang De Woo alhier afgemeld. De Chinees KOO, wonende Brederode of Brederostraat te 's-Gravenhage zou de grootste aandeelhouder van restaurant "China" ~~zijn~~ in Groningen zijn.

Uitgetr. door: K

Op aanwijzing van: CAW II

Datum: 21-6-'51.

No. 3503 K - '50

bijlage: één. (1.)

1 Juni 1951.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

Schubblad is vervuld

Vertrouwelijk

6.61
25 23
2 JUNI 1951 <i>d</i>
ACD/110545

001759 - 106542

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 I - '50 van 3 April 1951, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting van de Culturele Samenwerking enz", onder de naam " Cultureel Nieuws" (Indonesië 1951) uitgegeven maandblad van Maart 1951 No. 6. Einde.

No. 131

0. 3.

No. 3501 J -'50.

bijlage: één.

24 Mei 1951.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

V e r t r o u w e l i j k.

Hierbij wordt toegezonden een fotocopie van het Jaarverslag
over 1950, zoals dit werd uitgegeven door de te Amsterdam gevestig-
de Stichting voor de Culturele Samenwerking. Einde.

No. 138

0.3.

6.61
15.24
25 MEI 1951
ACD/ 110019

Rechtsblad is vernieuwd

No. 3503 I -'50.

bijlage: een (1.-)

3 A-pril 1951.

Onderwerp; Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

6.61 0.5.2.3
- 4 APR. 1951
ACD/ <i>[handwritten signature]</i>

Vertrouwelijk. 106542

Rechtspraak samenvatting 103508 021759

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 G -'50
van 16 Februari 1951, wordt hierbij toegezonden, één exemplaar
van het door de te Amsterdam gevestigde: "Stichting voor de
Culturele Samenwerking enz." onder de naam "Cultureel Nieuws"
(Indonesië 1951) uitgegeven maandblad van Februari 1951 No. 5.
Einde.

So. 138

0. 2.

JAARVERSLAG OVER 1950 VAN
DE STICHTING VOOR DE CULTURELE SAMENWERKINGINLEIDING

Reeds de jaarverslagen over 1948 en 1949 geeft ook dit verslag een overzicht van de organisatie der Stichting en van hetgeen door haar in het afgelopen jaar is verricht. Deze zakelijke opsomming van feiten en handelingen, die, om de overzichtelijkheid te bevorderen, zoveel mogelijk territoriaal is ingedeeld, beoogt een objectief relaas te geven van de uitwisseling van goederen, personen en diensten met de landen overzee. Het nadeel van een dergelijke opsomming is uiteraard, dat het fonds van de inmiddels verkregen persoonlijke relaties, hetwelk het cement vormt voor de culturele samenwerking overzee, onbesproken blijft. Met een enkel woord slechts moge hier vermeld worden, dat, ondanks de gedurende het verslagjaar vaak gespannen politieke verhoudingen in Indonesië, de Stichting aldaar voor haar werk in groeiende mate waardering ging vinden en van een goede verstandhouding met de autoriteiten mocht genieten. In Suriname en de Nederlandse Antillen onderhoudt de Stichting geen eigen vestigingen, doch werkt zij samen met de culturele centra daar te lande. Ook die verhoudingen ontwikkelden zich op prettige wijze.

Bestuur:

Prof. Dr J.H.A. Logemann (voorzitter), hoogleraar in het overzees staatsrecht aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

Prof. Dr C.C. Berg (ondervoorzitter), hoogleraar in de Austronesische linguïstiek aan de Rijksuniversiteit te Leiden;

J.W. Vermeulen (secretaris), leraar aan het Opleidingsinstituut der K.A.B. te Driebergen;

Prof. Dr C.D. de Langen, hoogleraar in de inwendige Geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht;

Prof. Dr F.L.R. Sassen, hoogleraar in de Wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Leiden, Raadsadviseur-honoraire aan het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;

Dr H. Kroeskamp, leraar in geschiedenis aan het Chr.Lyceum te Hilversum;

Dr G.W. Locher, directeur van het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden;

Mr Th.M.J. de Graaf, burgemeester van Lisse, deskundige voor Indonesische zaken van de Katholieke Volks Partij in de Tweede Kamer der Staten Generaal.

Raad van Bijstand:

Jkvr. C.M. van Asch van Wijk, vice-presidente van de Wereldbond van Christen Jonge Vrouwen;

Mevr. Dr E.G. du Perron-de Roos, letterkundige;

Prof. Mr Dr J. Barents, hoogleraar in de Wetenschap der Politiek aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam;

Prof. Dr M.J. Dols, hoogleraar in de volksvoeding en voedselvoorziening aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam;

Prof. Dr R. van Dijk, hoogleraar in de Sociologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam;

L. Hanekroot, voorzitter Katholieke Nederlandse Journalistenkring, parlementair redacteur aan het dagblad "De Tijd" te 's-Gravenhage;

Prof. Dr H.C. Rümke, hoogleraar in Psychiatrie en Ontwikkelingspsychologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht;

R. Schrader, oud-secretaris van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in Indonesië; leraar in geschiedenis en aardrijkskunde aan het Lyceum te Amersfoort;

Dr J.H. Terlingen, lector in de Spaanse en Italiaanse taal- en letterkunde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen.

De aan de Stichting verbonden advies-commissies zijn:

- 1) de Financiële Advies Commissie, waarin de Ministers van Financiën (door de Heer J.G. Rozenboom) en van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (door de Heer G.H. Hoogesteger) en het Bestuur van de Stichting (door de voorzitter van het Bestuur en door de directeur) vertegenwoordigd zijn. Deze commissie dient de Stichting van advies bij de samenstelling van de begroting en bij het besteden van de beschikbare geldmiddelen.
- 2) de Culturele Contact Commissie, waarin de Ministers van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (door de Heer A. van Velsen), van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (door Dr N.R.A. Vroom) en sinds October 1950 ook de Minister van Buitenlandse Zaken (door de Heer P.E. Nijhuys) vertegenwoordigd zijn. Deze commissie beoogt het bereiken van zoveel mogelijk coördinatie tussen de verschillende Departementen en de Stichting bij werkzaamheden op cultureel gebied in binnen- en buitenland.
- 3) de Literatuur-Commissie, bestaande uit Mevrouw Dr E.G. du Perron-de Roos en de Heren H.M. van Randwijk en P.J.H. Vermeeren. Deze commissie staat de Stichting bij in het aankopen van boeken en tijdschriften en het inrichten van bibliotheken.
- 4) de Film Commissie, bestaande uit de Heren Mannus Franken, R. Schrader, D. Vriesman, Dr N.R.A. Vroom (Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen), en G. van der Wiel (hoofd afdeling Film van de Regeringsvoorlichtingsdienst). Deze commissie dient de Stichting van advies op alle punten, die verband houden met of betrekking hebben op het medium film in de culturele samenwerking.
- 5) de Muziek Commissie bestaande uit de Heren Lex van Delden, H. Kerkhof en Piet Tiggers. Deze commissie adviseert de Stichting bij de aankoop van discotheken, muziek-uitleenbibliotheken en muziek-instrumenten voor orkesten overzee.

Als accountant van de Stichting treedt op de Centrale Accountantsdienst te Den Haag.

Het instituut te Amsterdam heeft thans de volgende organisatorische indeling:

A. Directie.

B. Distributie afdelingen:

Afdeling Indonesië

Afdeling De West

Afdeling Nederland met de onder-afdeling Studenten-Betrekkingen

C. Productie afdelingen:

Afdeling Culturele Zaken met de onder-afdelingen:

- a) Boeken en Tijdschriften
- b) Tentoonstellingen
- c) Film

Afdeling Publiciteit

Vertaal- en studiecentrum (Balai Peladjaran Bahasa Indonesia)

D. Administratieve afdelingen:

Afdeling Financiële Zaken

Afdeling Algemene Zaken met de onder-afdeling Documentatie

Van de 51 man personeel, die eind 1950 op het instituut te Amsterdam werkzaam waren, zijn 17 ingedeeld bij de zuiver administratieve afdelingen (conciërges en werkers inbegrepen).

De Vertegenwoordiging te Djakarta bestaat uit:

de Vertegenwoordiger, de heer O.W.P. Mohr
eerste assistent,
boekhouder,
functionaris onderwijs- en studenten-betrekkingen,
hoofd administratie,
enkele tijdelijke bibliotheekkrachten (studenten)
enige typisten en ondergeschikt Indonesisch personeel.

De Vertegenwoordiger te Makassar is Dr C.J.W. van de Wetering, die als hulp-personeel over een secretaresse beschikt.

Op het ogenblik heeft de Stichting vier Nederlandse studenten in opleiding, welke na hun studie overzoe te werk zullen worden gesteld.

A C T I V I T E I T E N I N I N D O N E S I E

In de verslagperiode heeft de Vertegenwoordiger der Stichting te Djakarta voortgewerkt aan:

1. het opbouwen van een kring van Indonesische relaties als "counter-part" in de culturele samenwerking;
2. het geven van bekendheid aan het streven van de Stichting door culturele manifestaties;
3. het zoeken van vormen van samenwerking met verwante Indonesische organisaties;
4. de materiele consolidatie van het centrum van de Stichting te Djakarta.

Deze werkzaamheden werden in niet onbelangrijke mate verstoord door gebeurtenissen op politiek terrein. Met name te Bandung en Makassar konden de lokale culturele organisaties zich niet zó ontwikkelen als voor een goede samenwerking gewenst is.

In materieel opzicht hebben de monetaire maatregelen van de Indonesische overheid in Maart en de daarmee samenhangende administratieve ontreddeering een vlot verloop van het culturele goederenverkeer tijdelijk gestremd. De vervulling van formaliteiten bij de inklaring van per schip gezonden goederen veroorzaakte veelal een maandenlang oponthoud. Inmiddels verleende de Indonesische regering dd. 19 September 1950 aan de Stichting exclusieve faciliteiten bij de invoer van haar culturele goederen, nl. vrijdom van invoerrechten en vrijstelling van de verplichting tot aankoop van deviezencertificaten.

1. CONTACTEN

Ondanks de hiervoor genoemde moeilijkheden is de Vertegenwoordiger te Djakarta, blijkens interne rapporten en mededelingen van derden, er in geslaagd door zijn persoonlijk optreden waardering te wekken voor het werk van de Stichting, ook bij vele leidende figuren op politiek en cultureel terrein.

De contacten in de onderwijs- en studentenwereld ontwikkelden zich in sterke mate; daarbij werd de volledige medewerking van de schoolinspectie en de verschillende studentenorganisaties verkregen. Het gevolg was een regelmatig en levendig bezoek van studenten en scholieren aan het Stichtingsgebouw. Een twaalfstal jonge intellectuelen aanvaardde de uitnodiging om als gast van de Stichting geruime tijd in Nederland te vertoeven ter kennismaking met het culturele leven alhier. Het betrof hier: 2 journalisten, 2 kunstschilders, 2 muziekcritici, 1 toneelregisseur, 1 sociale werkster, 1 typograaf, 2 bibliothecarissen en 1 muziekstudente. Door een subsidie van de SOCCI (Stichting Ontwikkelingscursus Christen Indonesiërs) werd de overkomst naar Nederland van een tiental Indonesische figuren uit de Protestants-Christelijke bevolkingsgroep mogelijk gemaakt; zij volgden hier een vormingscursus.

Tengevolge van de politieke omstandigheden was het aantal van Nederland naar Indonesië uitgezonden cultuurdragers betrekkelijk gering. De weinigen, die de Stichting in overleg met haar Vertegenwoordiger stuurde, deden nuttig werk. Prof. Dr. A. N. J. den Hollander, de bekende Amsterdamse socioloog, hield een reeks van voordrachten voor een Indonesisch publiek (meest studenten) en legde betrekkingen tussen Indonesische en Nederlandse wetenschappelijke instanties. Een zeer gunstig onthaal ondervond de heer S. IJzerdraat, een jonge Nederlandse musicoloog, die een

half jaar in Indonesische muziek-milieus werkte en vooral te Jogja vele relaties o.a. in de kringen van het radio-wezen maakte.

Te Djakarta is op het ogenblik onder auspiciën van de Stichting werkzaam Pater J.W. Oudejans O.F.M., een jonge socioloog; hij is belast met het doen van onderzoekingen naar de sociale structuur van de Indonesische maatschappij, in het bijzonder in de stedelijke sfeer. Zijn bevindingen zullen onze Vertegenwoordiger ongetwijfeld van dienst zijn bij het uitstippelen van zijn beleid.

Dr F.H. van Naerssen, lector aan de Landbouw-Hogeschool te Wageningen, deed, in voldoening aan een verzoek van het cultureel centrum te Pontianak, onderzoekingen in West-Borneo.

2. PROPAGANDA

Regelmatig werden in het gebouw van de Stichting te Djakarta lezingen en muziekavonden georganiseerd voor een kleine kring van genodigden, terwijl het centrum enige malen ter beschikking gesteld werd voor lustra van studentenverenigingen.

Om een breder publiek voor de culturele samenwerking te interesseren, zorgde de Stichting ervoor zo goed mogelijk vertegenwoordigd te zijn op de nationale Pasar Malam² (jaarbeurzen) te Djakarta en Semarang. Door zijn exclusieve ligging moesten de 270.000 bezoekers het Stichtingsetablisement wel opmerken. Met behulp van films, pamfletten en andere visuele vormen van voorlichting werd het beginsel van culturele samenwerking uiteengezet. Honderden nieuwe en waardevolle relaties uit alle lagen van de maatschappij waren van dit optreden het gevolg.

3. SAMENWERKING MET ANDERE ORGANISATIES

Samenwerking werd gezocht met verwante instanties als de lokale culturele centra te Bandung en Makassar en andere, welke zich bewogen op het gebied van onderwijs, missie en zending, van jeugdbeweging, volkswontwikkeling enz.

Deze samenwerking vond haar vorm voornamelijk in de voorziening van deze organisaties met goederen van culturele aard (boeken, tijdschriften, films, tentoonstellingen, muziek) en in het verlenen van subsidies, bestemd als aanloopfondsen voor deze jonge organisaties. Gedeeltelijk werd voortgebouwd aan in 1949 gevormde collecties, voor een ander deel werden nieuwe voorraden aangelegd.

Zoals boven gememoreerd, werd grote stagnatie ondervonden door de na de devaluatie ook voor geschenksendingen exorbitant hoge invoerrechten. Gedurende 6 maanden moest de verzending uit Nederland vrijwel worden stopgezet, totdat, zoals gezegd, de Indonesische regering ultimo September door een voor de Stichting zeer gunstige regeling aan deze moeilijkheden een eind maakte.

Functionarissen van de Stichting maakten enige reizen naar Djokjakarta (o.a. in gezelschap van Mr H.J. Reinink, secretaris-generaal van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen), Surakarta en Semarang. In verband met een eventuele uitbreiding van de activiteit der Stichting in deze in cultureel opzicht belangrijke gebieden, werd contact opgenomen met vooraanstaande personen op wetenschappelijk en artistiek gebied.

Boeken

In het afgelopen jaar werden ruim 20.000 boeken aangekocht voor verspreiding in Indonesië. Circa de helft hiervan is bestemd voor een sociaal- en politiek-historische bibliotheek, die een onderdeel zal vormen van de toekomstige Nationale Bibliotheek van Indonesië. De catalogisering vordert snel, zodat de verzending van deze boekerij binnenkort kan plaats hebben. De overige 10.000 boeken werden reeds verzonden. Zij waren grotendeels bestemd voor de bibliotheken van onze vertegenwoordiging te Djakarta - waaraan verbonden een drukbezochte kinderbibliotheek -, voor de Bibliotheek Negara te Djokja, voor de culturele centra te Makassar en Bandung, voor de Centrale Bibliotheek Indonesië, voor studenten-internaten te Bogor, Djakarta, Bandung, Surabaya en Makassar, voor een openbare bibliotheek te Solo, voor het Ignatiuscollege te Djokja (eveneens een openbare bibliotheek), een tiental kleine bibliotheken voor journalisten-centra, voor de bibliotheek van de Kirtya Liefdrank van der Tuukstichting te Singaradja (Bali), en voor de leeskamers van de faculteiten der rechten en letteren en wijsbegeerte van de Universiteit van Indonesië, terwijl bereids een aanvang is gemaakt met de vorming van een boekerij voor Protestants-Christelijke Kweekscholen te Djokja en Solo. Het betreffen hier alle, hoe uiteenlopend ook in omvang, bibliotheken van

algemeen vormend karakter, bibliotheken dus waarin voornamelijk de geesteswetenschappen vertegenwoordigd zijn. De grootste van deze boekerijen is die van onze vertegenwoordiging te Djakarta, waarvan de circa 7000 delen een beknopt overzicht geven van wat het Westen, speciaal op het gebied der geesteswetenschappen, te bieden heeft. Het feit dat deze bibliotheek 5-talig is (Nederlands, Indonesisch, Engels, Frans en Duits) onderscheidt haar van soortgelijke bibliotheken van de United States Information Service, British Information Service en British Council. Deze breedheid van opzet, waarin nochtans de Nederlandse cultuur het passend accent krijgt, is in overeenstemming met de in de Stichtingsakte neergelegde beginselen.

Behalve in Makassar (om bekende redenen) wordt van deze boekerijen overal druk gebruik gemaakt. De Bibliotheek Negara te Djokja, waar men zeer ingenomen is met de kwaliteit van de door ons verzorgde boekerij, wordt zelfs gemiddeld door ruim 100 man per dag bezocht, bijna uitsluitend studenten.

Ofschoon de Stichting zich niet kan begeven op het terrein van de verkoop-boekhandel, is toch het mogelijke gedaan om de verkoop van het Nederlandse boek in Indonesië te stimuleren. Een voorschot van f.50.000.- werd verleend aan een in 1949 te Djokja geopende boekhandel uitsluitend ten behoeve van de aankoop van Nederlandse boeken. De gehele voorraad was binnen zeer korte tijd in Djokja uitverkocht. Tenslotte werd steun verleend aan een Nederlandse uitgeverscombinatie die laaggeprijsde en cultureel verantwoorde boeken het licht doet zien speciaal bestemd voor Indonesië.

Tijdschriften

Door een subsidie werd het aan het in Indonesië uitgegeven culturele maandblad "Oriëntatie" mogelijk gemaakt verder te verschijnen. Alle Nederlandse culturele week- en maandbladen werden in verscheidene exemplaren naar Indonesië gezonden, voornamelijk ten behoeve van door ons verzorgde bibliotheken en bepaalde personen overzee. Met een bredere verspreiding van Nederlandse wetenschappelijke tijdschriften werd een begin gemaakt door de toezending van het medisch periodiek Excerpta Medica aan een aantal ziekenhuizen en medisch-wetenschappelijke instellingen in Indonesië. Indien onze fondsen zulks zullen toestaan, wordt over 1951 een ruimere en meer stelselmatige verspreiding van wetenschappelijke tijdschriften beoogd.

Film

Begin 1950 werd in het Stichtingscentrum te Djakarta een filmmagazijn ingericht, ter uitlending van films aan derden en voor filmvertoningen in het eigen gebouw, alles op non-commerciële basis.

Uitgegaan werd van de gedachte om bij een meer geselecteerd Indonesisch publiek, buiten de sfeer van de bioscoop om, interesse te wekken voor de goede film uit West-Europa en aandacht te vragen voor Nederlandse documentaire prestaties op filmgebied. Het geringe aantal Nederlandse speelfilms van culturele waarde leidde ertoe, dat hier vooral buitenlandse producten voor zending naar Indonesië in aanmerking moesten komen.

Voor een brede volkslaag werd getracht met filmische middelen op instructieve wijze voorlichting te geven over culturele, sociale en technische vraagstukken.

Voor een nóg eenvoudiger publiek en voor de jeugd werden niet-bewegende beelden, zgn. filmstrips, vertoond.

De in 1949 reeds gevormde filmotheek werd in 1950 aangevuld met 261 films:

- a. Nederlandse Onderwijsfilms, welke technische onderwerpen behandelen als "Scheepsbouwkundig Proefstation", "Hoogovens", "Transmutatie der atomen", "Electronen", en waarin voorlichting over Nederland wordt gegeven, als b.v. door "Nederland vaart weer", "Rijksmuseum", "Haringvissersrij", "Boerenleven".
- b. documentaire films, voornamelijk Nederlandse producten, als "Der zee ontruikt", "Parlevinkers", "Rubens" (Belgisch).
- c. speelfilms uit de West-Europese productie als "Jeanne d'Arc", "Vier stappen in de wolken", welke naast hun artistieke betekenis ook het vertonen van documentaires en andere films vergemakkelijken.
- d. Ligafilms, meer in het bijzonder bestemd voor een publiek van belangstellenden in de filmkunst.

- e. Filmstrips. Aan de bestaande voorraad van 2400 strips werd in 1950 een zending van ruim 2000 stuks toegevoegd. De onderwerpen zijn van eenvoudige, instructieve aard, zoals "De Afsluitdijk", "Grafische Kunst", "Internationale Samenwerking", "Bloedtransfusie", "Het Rembrandthuis", "Vorming van de aardkorst" enz. De strips worden met bijbehorende teksten en lichtbeeldprojectoren uitgelend aan scholen, verenigingen enz.
- f. Apparatuur. Tot op heden zijn in Indonesië aanwezig: 1 Portable Philips normaalprojector, 4 Bell & Howell 16 mm. geluidsprojectoren, 50 Delita stripprojectoren.

Blijkens door de Vertegenwoordiger periodiek toegezonden rapporten wordt van het materiaal een intensief gebruik gemaakt. De 35 mm. projector wordt uitgelend aan o.m. de Indonesische filmliga, voor de vertoning van complete filmprogramma's. De 16 mm. projectoren zijn thans gestationneerd te Bandung, Djakarta (2) en Semarang.

De beschikbare filmstripprojectoren werden voor plaatselijk gebruik te Makassar, Sukabumi, Medan, Bandung, Malang, Jogjakarta en Semarang ter beschikking gesteld, terwijl de Taman Siswa-scholen te Djakarta 5 stuks in bruikleen ontvingen. De gebruikers krijgen op geregelde tijden uit het centrum te Djakarta nieuw stripmateriaal toegezonden.

Ook de films worden naar vele plaatsen in bruikleen gegeven. In de hierover binnenkomende rapporten wordt in het algemeen met waardering over de vertoonde programma's gesproken; het aantal bezoekers varieert van 40 tot 500 personen per voorstelling. Het betreft hier meest leerlingen van scholen, volksuniversiteiten, personeelsverenigingen, padvindersgroepen enz.

Het Centrum te Djakarta zelf ontwikkelde een grote activiteit op filmgebied. Op twee vaste ochtenden in de week worden in de filmzaal, welke 100 gasten kan bevatten, schoolvoorstellingen gehouden voor de Indonesische jeugd. Bij bepaalde films als die over het "Bockdrukken" en "Bockbinden" ontstond een toeloop van ongeveer 2500 jeugdige bezoekers. In vele gevallen werd de nodige toelichting bij de vertoonde films verstrekt door het onderwijzend personeel, dat de leerlingen vergezelt.

Muziek

Het centrum te Djakarta beschikt thans over een uitleenbibliotheek van muziekpartituren en over een discotheek van 1200 gramfoonplaten, welke verzamelingen in overleg met de muziekcommissie regelmatig worden aangevuld en welke bestemd zijn voor het geven van huisconcerten en voor uitleening aan dorden. Van beide wordt druk gebruik gemaakt.

Lezingen

Op Molenvliet houdt tenminste eens per maand een deskundige een lezing, welke door debat wordt gevolgd. Regelmatig worden voor een kleine kring discussie-avonden georganiseerd. Van tijd tot tijd worden demonstraties van danskunst gegeven. Al deze bijeenkomsten trekken veel belangstelling, vooral van Indonesische zijde.

Radio

Medewerkers van de Stichting verzorgen van 1 December af een wekelijkse kunstrubriek voor de Nederlandse uitzendingen door Radio Nasional Indonesia.

Tentoonstellingen

In de loop van 1950 ontving de Vertegenwoordiger uit Nederland de volgende tentoonstellingen: Affiches, Schildersprenten, De 50 best verzorgde Nederlandse boeken, Nederlandse aquarellen en gouaches, Nederlandse Grafische Kunst, en Reproducties van Moderne Franse schilderkunst. Deze exposities werden alle te Djakarta gehouden; enkele tentoonstellingen gingen naar Makassar, Surabaja, Medan, Bandung en de diverse B.P.M.-centra.

De waardering was bevredigend, de bezoekersgetallen varieerden van 1500 tot 4000 per tentoonstelling. Zo werd de openingsavond van de tentoonstelling Nederlandse aquarellen en gouaches bijgewoond door 1000 bezoekers, w.o. Indonesische autoriteiten. De tentoonstelling van reproducties van Moderne Franse schilderkunst, welke van 9 tot 18 December te Djakarta werd gehouden, werd door 2200 leerlingen van scholen bezocht. Leerlingen van de opleiding voor de Indonesische Buitenlandse dienst te Djakarta verzorgden de rondleidingen.

Film

De filmafdeling van het Cultureel Centrum Suriname heeft in 1950 - in de stad Paramaribo en in de districten 157 filmvoorstellingen gegeven, die door 67.961 personen - zowel volwassenen als kinderen - werden bijgewoond. Deze personen kwamen uit alle lagen der bevolking. De programma's bestonden uit speelfilms, tekenfilms, documentaires en leerfilms met een opvoedkundige waarde. De belangstelling voor de voorstellingen, die zelfs in zeer afgelegen plaatsen in de districten werden gegeven, was buitengewoon. De filmvoorstellingen in de districten worden gegeven door middel van een auto met een lichtaggregaat, waardoor het mogelijk is ook in gebieden waar geen electriciteit is, films te vertonen.

Boeken

In de eerste helft van 1950 werd de bibliotheek van het Cultureel Centrum Suriname naar een gebouw overgebracht dat grotere faciliteiten aan het lozende publiek verschaft. Van de kinderbibliotheek en van de volksbibliotheek werd druk gebruik gemaakt. In Lelydorp werd door het Departement van Sociale Zaken een klein gebouw opgetrokken, waarin de Stichting voor de bewoners van de streek om Lelydorp een bibliotheek inrichtte. Dit bibliotheekje wordt, evenals de bibliotheek in de stad, geregeld van tijdschriften en weekbladen voorzien. De bibliotheek in Paramaribo ontving een aantal nieuwe boekwerken ter aanvulling van de boekenschat.

Voor de bibliotheek van de Geneeskundige School in Suriname is een kleine handbibliotheek als aanvulling samengesteld.

Voor het Departement van Onderwijs werd ten behoeve van het onderwijzend personeel een psychologische en pedagogische bibliotheek aangeschaft. Tevens wordt een kleine bibliotheek samengesteld voor de studie van de Nederlandse literatuur.

Kunstmanifestaties

In Januari trad de liederen-zanger Harry van Oss in Suriname op; in Juli concerteerden aldaar de pianist Arnold Juda en de violist Jo Juda. Zowel de heer van Oss als de heren Juda bleken uitstekend contacten te kunnen leggen met de bevolking. Zij werkten met vele Surinaamse amateurs samen, waardoor deze van hun kennis en bekwaamheden konden profiteren.

Wat betreft de kunstmanifestaties werd in 1950 een andere weg gevolgd dan in 1949. In plaats van een aantal kunstenaars uit te zenden voor een verblijf van beperkte duur in Suriname, werden in het verslagjaar slechts enkele kunstenaars uitgezonden met het doel de zelfwerkzaamheid van de bevolking te stimuleren en deze voor enige tijd te leiden. Zo werd in Januari de regisseur en toneelspeler Paul Storm van 's-Gravesande uitgezonden om leiding te geven aan het amateurtoneel in Suriname. Er kwam onder zijn regie reeds een aantal opvoeringen van twee toneelgezelschappen tot stand, die veel bijval oogstten. Het resultaat hiervan was, dat, op verzoek van het Cultureel Centrum Suriname, besloten werd het verblijf van de heer Storm met een jaar te verlengen. Het Cultureel Centrum organiseerde daarop een toneelcursus, die door meer dan zeventig personen zal worden gevolgd. De heer Storm wijdt vooral aandacht aan de opleiding van enige personen, die op de fundamenteën door zullen kunnen werken, die hij heeft gelegd.

Ook op het gebied van de muziek werd deze werkwijze gekozen. Het contact van de heer Arnold Juda met het Surinaams muziekleven verliep zo bevredigend, dat het Cultureel Centrum verzocht de heer Juda, die ook dirigent is, een jaar ter beschikking te stellen van het Surinaams Philharmonisch Orkest. Dit orkest onder leiding van de heer E.R. Wessels, waarin personen uit alle lagen der bevolking samenwerken, is snel op weg een zeer populaire instelling in het Surinaamse leven te worden.

In 1950 kon een aanvang gemaakt worden met het instuderen van een volledig orkestprogramma. O.a. werden werken uitgevoerd van Mozart, Haydn, Meyerbeer, Händel, Beethoven en Rimsky Korsakoff, waarbij o.a. door Jo Juda (viool) solistische medewerking werd verleend.

Ook buiten de grenzen zijn de goede resultaten van het orkest bekend geworden, zodat thans reeds onderhandelingen gaande zijn om het orkest te doen optreden op Trinidad, Curaçao en Aruba.

Aan het orkest werd verder steun verleend door het schenken van instrumenten en muziekwerken.

In Augustus vertr. de heer L. Heinemann weer naar Suriname. De heer Heinemann, een Surinamer, die door de Stichting gedurende een jaar in de gelegenheid werd gesteld zich in Nederland op de studie van de koorleiding toe te leggen, is vroeger

reeds met succes als koordirigent in Suriname opgetreden. Hij is de leider van een volkskoor, dat herhaaldelijk in Suriname optreedt. Van de studie van de heer Heine-
mann zijn in de naaste toekomst goede resultaten te verwachten.

Prof. Mr Dr J.A. van Praag, hoogleraar in het Spaans te Amsterdam, heeft een aantal voordrachten in Paramaribo gegeven.

Op verzoek van de Landsregering van Suriname werd Dr R.D.G.Ph. Simons, dermato-
loog te Amsterdam, voor het geven van adviezen op het gebied van de leprozenzorg
uitgezonden. De heer Simons hield een aantal populair-wetenschappelijke voordrach-
ten onder auspiciën van het Cultureel Centrum Suriname.

Van betekenis was voorts de uitzending van de heer H.J. Spijkerman naar Surina-
me, een lid van de Nationale Padvinderraad, die cursussen hield voor padvind-
leiders gedurende een periode van zes weken.

Andere activiteiten

Aan het Bureau "Voorlichting-Inlichting-Propaganda" van het Departement van
Onderwijs te Suriname werd steun verleend door het ter beschikking stellen van
boeken en films die gebruikt zullen worden bij het bestrijden van het analphabet -
me in de districten. Tevens worden tijdschriften verstrekt voor de lees- en studio-
zaal van bovengenoemd departement. De steun aan het Bureau V.I.P. geschiedt via
het Cultureel Centrum Suriname aan wie de boeken en films worden geschonken met
het doel deze aan het Bureau V.I.P. in bruikleen te geven.

De Surinaamse pers werd evenals het vorig jaar geregeld voorzien van geïllus-
treerde artikelen over Nederlandse culturele onderwerpen. (Zie beneden onder publi-
citeit).

Voorts werd in Paramaribo een tentoonstelling van reproducties van Europese
schilderkunst gehouden, die door enige lezingen werd toegelicht. Deze tentoonstel-
ling werd door 750 personen bezocht. Gezien de onbekendheid van het Surinaamse
publiek met producten van schilderkunst, moet dit aantal bevredigend worden geacht.
De bezoekers kwamen uit alle lagen der bevolking.

Het taalonderzoek van de professoren Dr W.G. Hellinga en Dr W. Pée werd in Octo-
ber afgesloten. Het verzamelde materiaal zal verder in Nederland worden bewerkt.

Van Januari tot Augustus werd door Dr J. Ismaël een sociaal onderzoek ingesteld
naar de verhouding in de Javaanse bevolkingsgroep en haar plaats in de Surinaamse
samenleving.

De studie van de heer Ismaël evenals het taalonderzoek van de heren Hollinga
en Pée is een onderdeel van het bevolkingsonderzoek in Suriname, dat door de Sti-
ting wordt verricht teneinde inzicht in de bestaande sociale en culturele verhoudin-
gen te verkrijgen.

DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Op verzoek van het Cultureel Centrum Curaçao werd de post van de functionaris,
die de Nederlandse Stichting - eveneens op verzoek - ter beschikking van de centra
op Curaçao en Aruba had gesteld, opgeheven. Het nieuwe bestuur van het Cultureel
Centrum Curaçao zag minder heil in de getroffen regeling en meende bovendien dat
de omvang van het werk het aan blijven van een functionaris niet meer rechtvaardigde.

Evenals in Suriname bleek het noodzakelijk ook aan het Curaçaose en het Arubaan-
se centrum subsidies te verstrekken teneinde de werkzaamheden mogelijk te maken.
Aan het Cultureel Centrum Curaçao werd een subsidie van f.19.900.- Cur.Crt. ver-
strekt; aan het Cultureel Centrum Aruba f.10.000.- Cur.Crt.

Door de onzekerheid die er ten opzichte van het continueren van de functionaris
bestond, kwam het werk aanvankelijk traag op gang. Het beweegt zich thans echter in
een gunstige richting; vele nieuwe plannen zijn in voorbereiding.

Het Cultureel Centrum Curaçao heeft de zorg voor de verschillende culturele
werkzaamheden aan een aantal comité's opgedragen. Het comité voor de film bracht
de oprichting van een filmliga tot stand. Het werk van deze liga is thans begonnen.
Een filmprojectieapparaat en films, voorzien van de nodige deskundige toelichting,
werden door de Stichting ter beschikking gesteld. Ook op Aruba kwam een filmliga
tot stand. Zodoende zal het publiek op de Antillen kennis kunnen maken van Europe-
se films, die in de regel niet op de Antillen worden vertoond en gelegenheid krij-
gen zich te verdiepen in de sociale en aesthetische vraagstukken, die met de film
samenhangen.

In nog gestadig toonemende mate verleende de afdeling haar bemiddeling voor het bezoek van overzeese studenten aan kunstmanifestaties, met name te Amsterdam en Leiden. Zij doet dit, enerzijds door het regelmatig toezenden van mededelingen hieromtrent aan de studenten persoonlijk, anderzijds door plaatsbewijzen tegen gereduceerde prijs te hunner beschikking te stellen (in Amsterdam maken op het ogenblik 130 tot 150 overzeese studenten iedere maand van deze faciliteiten gebruik).

De voorraad tijdschriften waarover de onderafdeling Documentatie beschikt, wordt door de afdeling benut om leesportefeuilles te laten circuleren onder een dertigtal studenten.

De bestaande studentenorganisaties in de verschillende universiteitssteden werden door de afdeling opgewekt tot het laten rondgaan van leesportefeuilles en het organiseren van lezingen, conferenties en contactavonden, die er op gericht zijn belangstelling te wekken voor Indonesië, de West en - voor zover betreft de organisaties van overzeese studenten - Nederland. De eigen initiatieven van laatstgenoemde organisaties werden zoveel mogelijk gesteund, in het bijzonder daar waar deze verenigingen in hun programma's het Nederlandse culturele leven benaderden. Daar het in de praktijk gebleken is, dat de overzeese studenten grotendeels buiten het Nederlandse studentenleven staan, doet de afdeling tevens voorzichtig moeite om de betrekkingen tussen deze jongelui en hun Nederlandse collega's nauwer aan te halen. Het feit dat de afdeling twee werkstudenten - een van de Vrije en een van de Stedelijke Universiteit te Amsterdam - onder haar medewerkers telt, is daarbij een niet te verwaarlozen hulp.

Studie- en studentenradiouitzendingen voor de West via P.C.J. werden gedurende het jaar 1950 door de afdeling verzorgd. Sedert kort is ook een aanvang gemaakt met dergelijke uitzendingen voor Indonesië, eveneens via radio- P.C.J.

Een belangrijk veld van werkzaamheden vindt de afdeling in de sociale zorg voor de overzeese studenten. Het geven van adviezen over levensonderhoud en levensgewoonten, en het verlenen van bemiddeling inzake huisvesting behoren tot haar dagelijkse werkzaamheden. In gevorderde staat van voorbereiding is een studie-voerlichtingsboekje, dat bestemd is om te worden verspreid in Indonesië en de West, en bij aankomst van overzeese studenten in Nederland te worden uitgereikt. Bij de samenstelling van dit werkje wordt ten volle rekening gehouden met de inhoud van de soortgelijke publicatie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, zodat dubblures uitgesloten zijn.

Bijzondere aandacht besteedde de afdeling aan de overzeese gasten van de Stichting, die allen op een bepaald gebied reeds blijken van bekwaamheid hebben gegeven.

Voorts ondersteunde de Stichting het reliefwerk en de culturele activiteiten van International Student Service voor zover deze zich richtte op de universitaire wereld van Indonesië met adviezen, subsidies en door de werkzaamheden van het hoofd van de afdeling, die tevens honorair lid van de Assembly I.S.S. te Genève is. Tijdens zijn bezoek aan Indonesië in de zomer van dit jaar is het hoofd der onderafdeling er in geslaagd rechtstreeks officieel contact tussen I.S.S.-Indonesië en I.S.S.-Nederland te bewerkstelligen.

Tenslotte wijdde de afdeling aandacht aan de bursalen van de Stichting zelf. Een studieplan in Nederland, sociale zorg, introducties enz. werden verzorgd voor deze fellow-ships van de Stichting.

De onderafdeling werkt nauw samen met de kortgeladen bij de Vertegenwoordiger te Djakarta gevormde overeenkomstige afdeling Onderwijs- en Studentenbetrekkingen.

P U B L I C I T E I T

Gedurende het verslagjaar werden aan de belangrijkste bladen op Curaçao, Aruba en in Suriname 255 geïllustreerde artikelen gezonden, die welhaast zonder uitzondering werden geplaatst. Het betreft hier beschouwingen geschreven door een 50-tal Nederlandse auteurs, journalisten en deskundigen op speciale gebieden, geschreven over onderwerpen van algemeen culturele aard. Naast opstellen, die zich speciaal bezighouden met het kunstleven in West-Europa, inzonderheid in Nederland, en die dus de terreinen bestrijken van de beeldende kunsten, de muziek, de literatuur, toneel-, danskunst en film, werden artikelen verzonden op sociaal-economisch, technisch en wetenschappelijk gebied. Als medewerkers op zuiver kunstzinnig terrein noemen wij: Victor E. van Vriesland, C.J. Kelk, Halbo C. Kool, Bert Voeten, A. Kossmann, Dr. G. Stuiveling en P.J.H. Vermeeren, allen voor literatuur,

G. Doelman, Herluf van Merlet en J.M. Prange (beeldende kunst), A. van Domburg (film), Ben Stroman (toneel en dans), Lex van Delden, B. IJzerdraat en G. van Ravonzwaay (muziek). Tot onze verdere medewerkers behoren Thijs Booy (jeugdproblemen), Jan Brusse (Parijse correspondentie), Drs W. Cramer (staatkundige onderwerpen), D.L. Daalder (onderwijs en opvoeding), Leonard de Vries (technische vraagstukken), Drs J.M. den Uyl, Dr J. Mannoury en G. van Hulst (sociaal-economische onderwerpen).

Van Mei af werden 304 artikelen, vertaald in de Bahasa Indonesia, naar de Indonesische dag- en weekbladen gezonden, met welke bladen een levendige correspondentie wordt gevoerd en waarin de meeste van de nu eens gevraagde dan weer aangeboden artikelen worden geplaatst. Ook deze beschouwingen worden geïllustreerd verzonden, d.w.z. zij gaan vergezeld van matrijzen, die verband houden met het betreffende artikel. De vertalingen worden ten kantore van de Stichting door Indonesische medewerkers gemaakt. De behandelde stof is soortgelijk aan die voor de West, met dien verstande, dat de artikelen aangepast worden aan het Indonesische lezerspubliek. Het zal duidelijk zijn, dat niet alle artikelen voor de West geschreven bruikbaar zijn voor Indonesië, en dat speciaal voor Indonesië geschreven beschouwingen o.a. van Dolf Verspoor niet geschikt zijn voor de West.

Ten behoeve van de CUROM, de radio-omroep op Curaçao, worden met behulp van de technische apparatuur van de Wereldomroep elke veertien dagen op soundmirror-band twee causeries opgenomen, waarin onderwerpen worden behandeld, die voor de West van belang zijn. In totaal zijn in het verslagjaar 52 lezingen opgenomen en naar Willemstad verzonden.

Sedert 1 December stuurt de afdeling wekelijks teksten van Nederlandse auteurs en journalisten naar Djakarta, welke gebruikt worden voor een vaste rubriek "Kunst-agenda" van Radio Nasional Indonesia.

Publicaties.

Het jaarverslag 1949 van de Stichting werd in het Engels vertaald en uitgegeven onder de titel: "Report on the activity of the foundation for cultural cooperation between the Netherlands, Indonesia, Surinam and the Dutch Antilles". Dit "Rapport" werd tezamen met een eveneens in het Engels gestelde folder, waarin het doel van de Stichting in het kort wordt uiteengezet, in het buitenland verspreid o.m. door bemiddeling van de Afdeling Voorlichting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Sedert October j.l. is de Stichting er toe overgegaan een documentair maandblad uit te geven, bevattende cultureel nieuws over Indonesië. De redactie berust bij de onderafdeling Documentatie en de Balai Peladjaran Bahasa Indonesia. Dit blad streeft er naar een algemeen overzicht te geven van het Indonesische culturele leven van deze tijd. Daar de dagbladen nog altijd over te weinig plaatsruimte beschikken, kunnen zij niet die aandacht aan het zich steeds meer ontplooiende culturele leven van Indonesië schenken, welke zij er wellicht aan zouden willen geven. Ook in de in ons land verschijnende documentatiebladen over Indonesië wordt de cultuur stiefmoederlijk bedoeld. Daarom verheugt het de Stichting een weliswaar nog bescheiden maar allicht voor uitbreiding vatbaar blad te kunnen brengen, waarin zij tracht, met behulp van de haar ten dienste staande bronnen van berichtgeving van Indonesische en Nederlandse oorsprong, de lezer en de Nederlandse pers een beeld te geven van de cultuur in het nieuwe Indonesië.

Het eerste nummer van dit maandblad "Cultureel Nieuws", dat in October 1950 verscheen, was geheel gewijd aan de Indonesische Culturele Conferentie, die in Augustus j.l. te Djakarta gehouden werd. Het Novembernummer behandelde onderwerpen als Nationale Symbolen, Bahasa Indonesia, Onderwijs en Radio, terwijl tevens de rubriek Kunst en Letteren in de inhoud werd opgenomen. In het Decembernummer werden onderwerpen behandeld als Bibliotheek- en Leeszaalwezen in Indonesië, Godsdienst, Onderwijs, Sociale Vraagstukken, Kunst en Cultuur. Het blad heeft een oplage van 1250 exemplaren en wordt gratis verspreid in Nederland en daarbuiten.

Het Sticusa-jaarboek 1950 werd uitgegeven, een publicatie met een oplage van 14.000 exemplaren, die kosteloos verspreid is onder degenen die in dit jaar het eindexamen aan de middelbare scholen hebben afgelegd. Dit 158 pagina's tellende Sticusa-jaarboek, dat onder redactie staat van Prof. Dr G.H. van der Kolff, heeft ten doel, middelen een aantal boeiende artikelen van verschillende schrijvers over onderwerpen van uiteenlopende aard, de belangstelling van de jongelieden, die op de drempel staan van het staatsburgerschap en straks wellicht leidende

functies in onze maatschappij zullen vervullen, wakker te maken voor de ontwikkeling in Indonesië en de West en de culturele samenwerking van Nederland met deze gebieden.

Voorts ligt een indirecte publicatie-activiteit in een subsidie, die verleend is aan de uitgave van de Verzamelde Werken van wijlen Prof. Mr. B. ter Haar, welke verzorgd is door Prof. Mr. Supomo, oud-minister van Justitie te Djakarta; voorts door het verstrekken van een aankoop garantie bij het door Dr R.D.G.Ph. Simons uitgegeven verzamelwerk "Dermatologie in de tropen". Aan pater C.J.M. de Klerk C.ss.R. werd steun verleend voor het drukken van een proefschrift: "Cultus en ritueel van het orthodoxe Hindoeïsme in Suriname".

De Vertaal- en Studieafdeling voor de Bahasa Indonesia is medio 1949 bij wijze van experiment in het leven geroepen met het tweeledige doel enerzijds velerlei voor Indonesië bestemde teksten in de Bahasa Indonesia te vertalen; anderzijds deze taal in haar ontwikkeling bij te houden en te bestuderen.

In 1950 is de afdeling gereorganiseerd, uitgebreid en geconsolideerd. De vertalers zijn gedeeltelijk vaste krachten, gedeeltelijk werkstudenten. De vertaalstof bestaat uit persartikelen, teksten van filmstrips, filmcommentaren, catalogi voor tentoonstellingen in Indonesië, enz. Aan de hand van cursussen en tijdschriften en andere lectuur wordt de Bahasa Indonesia bestudeerd. Tevens worden de beschikbare Indonesische persorganen en de uit Djakarta ontvangen knipsels gelezen en vertaald of geëxcerpeerd ten behoeve van het maandblad "Cultureel Nieuws".

D O C U M E N T A T I E

De onderafdeling Documentatie kreeg in het jaar 1950 vaste vorm. Een bibliotheek van + 1500 delen, voornamelijk voor intern gebruik, werd bijeengebracht. Voorts werd een leestafel ingericht, waarvan abonnementen genomen zijn op ongeveer 125 dagbladen en periodieken. De afdeling wordt geregeld bezocht door belangstellenden, vooral Indonesische en Westindische studenten; terwijl ook de eigen gasten van de Stichting er dikwijls vertoeven. Na gebruik voor de leestafel wordt een aantal tijdschriften in leesportefeuilles onder aartig studenten verspreid. Ten einde bestuur en raad van bijstand, de adviescommissies en de staf deugdelijk te informeren over onderwerpen hun werkzaamheden betreffende, worden geregeld documentatiestukken samengesteld, vermenigvuldigd en gedistribueerd. Bovendien verzorgt deze afdeling enige circulatiemappen, waarin krantenknipsels over onderwerpen, die voor de staf van de Stichting van belang zijn, worden opgenomen. Naast de arbeid door haar verricht voor het redigieren en verspreiden van eigen publicaties van de Stichting (zie onder "Publicaties"), belastte de afdeling zich ten slotte met de kosteloze verspreiding in Nederland en daarbuiten van de volgende, door de Stichting gesubsidieerde tijdschriften: "Oriëntatie", "Indonesië", "Gema" (opgeheven 1 October 1950), "De West-Indische Gids" en "Eldorado" (opgeheven 31 December 1950). Er wordt een levendig contact door uitwisseling van informatie en publicaties met enige binnenlandse en buitenlandse instellingen, zoals de Unesco te Parijs, onderhouden.

A L G E M E N E A C T I V I T E I T E N

Op 18 Januari werd in het toen nog slechts kort in gebruik zijnde gebouw van de Stichting een persconferentie gehouden, waarbij taak en werkzaamheden van de Stichting in het kort werden uiteengezet. Verslagen van deze persconferentie, die werd bijgewoond door vertegenwoordigers van alle belangrijke bladen, verschenen in "De Telegraaf", "De Tijd", "Trouw", "Algemeen Handelsblad", "Het Parool", "Nieuwe Rotterdamse Courant", "Haags Dagblad", "De Volkskrant", "Het Vrije Volk", "Oost-Brabant", "De Nieuwspier" te Djakarta en "De West" te Paramaribo.

Op 14 Juli werd in het gebouw van de Stichting een informele avond gehouden, ten einde Nederlandse kunstenaars in de gelegenheid te stellen op ongedwongen wijze van gedachten te wisselen met Indonesische collega's. Op deze avond, die werd bijgewoond door de toenmalige Fogo-Commissaris, Zijne Excellentie Mr. Moh. Roem, en de heer en mevrouw Surjono, waren van Nederlandse zijde o.a. aanwezig: Bertus Aafjes, Gerard den Brabander, Lex van Delden, Mevr. Hella Haasse, Jacques van Hattum, J.W. Hofstra, C.J. Kolk, Halbo Kool, Dolf Verspoor, Bert Vooten en Victor van Vriesland.

Op 8 September werd een bijeenkomst gehouden in het gebouw van de Stichting, gedurende welke de musicoloog Bernard IJzardraat een causerie hield over de ervaringen die hij had opgedaan tijdens zijn jongste reis door Indonesië, terwijl de Balische danser Gusti Djelantik, de Gebjar-dans uitvoerde. Deze avond, die voorts werd opgeluistord door het optreden van een krontjong-orkest onder leiding van de heer Darusman, werd bijgewoond door Zijne Excellentie en mevrouw Mr Moh. Roem en gezelschap.

Op 6 en 10 November werden in het gebouw van de Stichting bijeenkomsten georganiseerd ter introductie van het werk van drie harer gasten, de Indonesische kunst-schilders Baharudin, Barli en Kerton. De bezichtiging van de tentoonstelling werd beide avonden voorafgegaan door een lezing over "Aspecten van de moderne schilderkunst in Indonesië". Op de eerste avond, die werd bijgewoond door een vertegenwoordiger van het Hoge Commissariaat, sprak Dr. Ir S. Udin, terwijl de lezing op 10 November werd gehouden door Dolf Verspoor. Gedurende de twee dagen dat hij in Nederland vertoefde op doorreis naar Lake Success heeft Zijne Excellentie Mr Moh. Roem een bezoek aan de Stichting gebracht om deze tentoonstelling te bezichtigen.

In het kader van hare samenwerking met de Maatschappij tot Nut van het Algemeen maakte de Stichting het mogelijk, dat op 10 October en 18 November avonden konden worden gehouden voor de Nutsdepartementen Donkerbroek en Venhuizen. Op deze avonden werd door de heer P.H. Creutzberg een lezing gehouden over de ervaringen van de Natuurwetenschappelijke Suriname Expeditie 1948-1949, geïllustreerd met de door hem tijdens deze expeditie vervaardigde film "Waka Boen".

Op 21 en 22 November werd in het gebouw van de Stichting te Amsterdam een tentoonstelling gehouden van werken van de Indonesische schilder Salim.

Van 18-29 November en van 2-8 December werd respectievelijk in het Stedelijk Museum te Schiedam en in de expositieruimte van het gemeentehuis te Heerlen een tentoonstelling gehouden van de collectie reproducties van werken van moderne Franse meesters, welke begin 1951 door de Stichting voor expositiedoeleinden naar Indonesië is verzonden.

Op 21 December werd in samenwerking met het Comité "Jonge Toonkunstenaars" te Haarlem een avond gehouden in het Frans Hals Museum aldaar, waaraan medewerkten de musicoloog Bernard IJzardraat met zijn gamelan orkest "Babar Lajar", alsmede de zangeres Nji Raden Poerwasari en de Balische danser Gusti Djelantik.

(Dr F.R.J. Verhoeven)
Directeur

Amsterdam, 31 Maart 1951

CULTUREEL NIEUWS

Druk N.V. De Arbeiderspers Amsterdam

CULTUREEL NIEUWS

INDONESIË 1951

Maandelijkse uitgave van de
Stichting voor de Culturele Samenwerking
J. J. Viottastraat 41 — Amsterdam

INHOUD

Februari 1951

Het probleem van de Bahasa Indonesia en de streektalen door prof. dr A. A. Fokker en prof. mr St. Takdir Alisjahbana.

Kunst en cultuur. Expositie van schilderkunst te Medan. Organisatie voor toneelonderwijs. Indonesisch kunstenaarsgezelschap naar Amerika. De Mataramse dansschool. „Zes uren in Jogja”. Indonesische danskunst. Studioschouwburg te Surakarta.

Godsdienst. Christelijke jeugdbeweging. Vrijheid van godsdienst. Hamka: De Islam-eed. Indonesië op het Islamietische Congres te Karachi. De eerste dissertatie in de Indonesische taal.

Onderwijs. Voorbereiding van een Islamietische Hogeschool. Jajasan Senopati. Opening der Juridische Faculteit te Surabaya. Middelbare Theologische School te Tarutung. Godsdienstonderwijs op de scholen. De Nederlandse taal in Indonesië. De cursussen acte M.O. Het gevaar van de Nederlandse taal. De Bahasa Indonesia in het Midden-Oosten. 14 Millioen voor Hoger Onderwijs. Een Indonesiër naar de jeugdconferentie te New York. O.D.P. Sihombing: Opleiding M.O.-A. Geschiedenis aan de Universiteit te Djakarta. Ki Hadjar Dewantoro: Conservatorium voor Indonesische Toonkunst. Armijn Pané: Een troebele gedachtenwereld. De Economische Faculteit te Djakarta in een crisis. De Juridische en Sociologische Faculteit te Djakarta. Onderwijzerscongres. Indonesië heeft 200.000 leraren nodig. Studiebeurzen van India. Universiteitsgebouw voor Jogja. Koentjoro: Vreemde talen. Suroto: Onderwijs in de Engelse taal.

Boekwezen. Gesprek met mejuffrouw A. Dijkstra. Bibliografie in Indonesië. De Staatsbibliotheek in Jogja.

Vignetten van Baharudin.

Het probleem van de Bahasa Indonesia en de Streektalen

Op 4 December 1950 vierde de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit van Indonesië te Djakarta haar tienjarig bestaan. Na een inleiding van ir P. P. Surachman Tjokrohadisurjo over de lotgevallen der Faculteit in het afgelopen jaar, sprak dr A. A. Fokker een rede uit over „Het Indonesisch en de Streektalen”, waarmede hij zijn ambt van hoogleraar aan de Litteraire Faculteit officieel aanvaardde. Naar aanleiding van deze intreerede, die wij hieronder in een samenvatting publiceren, ontwikkelde zich in het dagblad Pedomani een discussie tussen prof. mr St. Takdir Alisjahbana en prof. dr A. A. Fokker, waarvan wij de volledige tekst publiceren.

I

Het is nog niet zo lang geleden, dat een bekend geleerde opmerkte dat er op het terrein der Indonesische cultuurwetenschappen in deze eeuw een grote verandering heeft plaatsgevonden. Deze verandering blijkt duidelijk uit de houding en de opvattingen van haar beoefenaren: zij houdt in een diepere belangstelling en een beter begrip voor de autochthone Indonesische cultuurelementen. Terwijl men in vroeger jaren altijd grote nadruk legde op de buitenlandse invloeden, zoals de Hinducultuur, de Islam en de komst van het Westen, is men thans tot het besef gekomen dat de Indonesische cultuur in de eerste plaats in en vanuit Indonesië zelf bestudeerd moet worden. Dat men betrekkelijk zo laat tot dit inzicht is gekomen, kan wellicht voor een deel hieraan toegeschreven worden, dat de Indonesische cultuurwetenschappen gedurende lange tijd uitsluitend in handen zijn geweest van niet-Indonesiërs. Wanneer Indonesische geleerden aan dit werk hadden deelgenomen, zou de toestand anders geweest zijn. Wij moeten Indonesië op zichzelf beschouwen en kennismaken met de mens, die de Indonesische cultuur heeft geschapen.

Hetzelfde geldt voor de taal. De taal is immers niet alleen een belangrijk element van de cultuur, maar vormt zelfs de basis van alle cultuur. De taal geeft ons de sleutel tot de karakteristieke eigenschappen van een volk of een sociale groep. Daarom moet de taal eerst grondig bestudeerd worden, voordat buitenlandse invloeden in studie kunnen worden genomen.

De enige weg om de Indonesische cultuur te leren kennen is de studie van de Indonesische taal. Hoe evident deze inzichten ook schijnen, toch blijkt telkens weer dat zij nog lang niet algemeen ingang gevonden hebben. Ook in Indonesische kringen ontmoet men herhaaldelijk lieden, die in de mening

verkeren dat men de Indonesische cultuur eerst goed leert kennen na voorafgaande studie van vreemde culturen: ook onder de Indonesiërs zelf is de mening algemeen verbreid, dat men Arabisch en Sanskrit moet studeren om de bouw en het wezen der Indonesische talen te leren verstaan. Men kan evengoed beweren dat men om goed Indonesisch te leren eerst Nederlands moet leren, want de invloed van het Nederlands is zeker niet minder sterk en vindt bovendien nog geregeld voortgang, terwijl die van eerstgenoemde talen reeds tot een afgesloten tijdperk behoort. Weliswaar zijn er reeds enkele Indonesische taalkundigen die een andere mening toegedaan zijn, die inzien hoeveel werk er nog moet worden verricht op het gebied der Indonesische talen zelf, toch zijn de meesten zich hiervan nog slechts onvolledig bewust.

Men meende vroeger dat de algemene taalwetenschap weinig te maken had met de Indonesische talen, zodat men deze buiten beschouwing kon laten. Deze vreemde opvatting werd gedeeld door schrijvers, die van de taalwetenschap zo goed als geen begrip hadden. Het treurige gevolg is, dat de studie van de Indonesische talen nog ver achter staat bij de studie van andere talen. Er zijn nog vele onderwerpen niet onderzocht, zoals de fonetiek, de semantiek, de stijl, de taalgeografie enz. De moderne taalwetenschap heeft de verdienste dat zij ons een ruime en objectieve blik heeft verschaft: voor de huidige taalgeleerden is iedere taal even belangrijk en het onderzoek van de talen neemt toe en wordt een reusachtige taak, die alleen kan worden uitgevoerd door een groot aantal goed onderlegde onderzoekers in onderlinge samenwerking.

De Indonesische taalwetenschap is in de eerste plaats onderdeel van de algemene taalwetenschap, zodat haar algemene principes dezelfde moeten zijn. Zonder kennis van de resultaten en opvattingen van de hedendaagse taalwetenschap komt men niet veel verder. Ons streven moet er daarom op gericht zijn die resultaten en inzichten te verbreiden en tot gemeen goed te maken van de Indonesische linguïsten. Maar de Indonesische taalwetenschap stelt ook haar eigen eisen en heeft haar eigen behoeften, soms afwijkend van die van de algemene taalwetenschap. Voor de algemene taalwetenschap is het gehele gebied van de Austronesische talen van even groot belang. Gezien vanuit het standpunt der algemene taalwetenschap is de studie van verschillende kleine en geïsoleerde taalgebieden in Indonesië dus uiterst urgent, aangezien deze tot spoedig uitsterven gedoemd zijn. Gezien vanuit het standpunt der Indonesische taalwetenschap liggen de zaken anders. De Indonesische maatschappij heeft haar eigen dringende behoeften en deze kunnen niet zonder meer veronachtzaamd worden. Zeker, ook ik ben ervan doordrongen dat de echte wetenschapsbeoefening slechts één wortel heeft en dat is de zuiver geestelijke behoefte om te weten en te begrijpen, maar aan

de andere kant heb ik door mijn lang verblijf in dit land te goed de noden van de Indonesische maatschappij leren kennen dan dat ik zou menen deze ongestraft te kunnen negeren. Ook wij linguïsten mogen niet de ogen sluiten voor de realiteit en voorgeven dat de verhoudingen hier te lande dezelfde zijn als die in andere Europese en Aziatische landen. Wij moeten rekening houden met de werkelijkheid en die is dat Indonesië een gewezen kolonie is en zich thans eerst ontwikkelt tot een vrije, onafhankelijke natie. Wij moeten rekening houden met de speciale problemen die hieruit voortvloeien. Eén daarvan is wel, dat dit land worstelt om het bezit van een eigen taal. Ik spreek als mijn overtuiging uit dat zo ruim mogelijke steun aan de ontwikkeling van deze taal een zeer belangrijk onderdeel vormt van de taak van de Indonesische taalwetenschap. Steun aan de ontwikkeling van de nationale taal, dat is tevens grondige studie van alle problemen die hiermede samenhangen en het is daarom dat voor deze rede een onderwerp werd gekozen dat voor de toekomstige positie van de Bahasa Indonesia van doorslaggevende betekenis is, namelijk de verhouding van de nationale taal tot de streektaalen.

Er doen zich in dit verband twee vragen voor:

1. Welke functies worden door deze talen vervuld in de Indonesische maatschappij?
2. Worden deze functies ook in de respectievelijke bouw van deze talen weerspiegeld?

Wanneer in een bepaalde sociale groep meer dan één taal wordt gebezigd, in dien zin dat alle groepsleden of een groot gedeelte van hen geregeld meer dan één taal gebruiken, dan hebben die verschillende talen altijd verschillende functies: zij bevinden zich niet in hetzelfde vlak. Wanneer de functies van deze talen geheel gescheiden zijn, levert een dergelijke meertaligheid geen bezwaren op. Gevaarlijke spanningen en conflicten ontstaan echter, wanneer de functies niet scherp gescheiden zijn, doch gedeeltelijk samen vallen. In zo'n geval ontstaat de taalstrijd.

In de Indonesische maatschappij is een deel van de bevolking meertalig. Een deel heeft buiten de moedertaal ook nog een zekere kennis van het Maleis. De functies van beide talen zijn niet gelijk: de moedertaal beheerst het huiselijk milieu en het dagelijks leven, het Maleis alles wat buiten die sfeer valt. Aangezien het Maleis nauw verwant is met de moedertaal, laat zich deze toestand enigszins vergelijken met Westeuropese landen, waar het een of andere dialect de andere dialecten heeft teruggedrongen en zich tot algemene verkeerstaal heeft ontwikkeld. Maar in dit land evenals in andere gewezen koloniale landen als India en de Philippijnen, is de toestand ingewikkelder geworden door het binnendringen van een geheel vreemde Westerse taal, in dit geval het Nederlands. Een numeriek klein, doch sociaal

belangrijk deel van de Indonesische bevolking heeft behalve de kennis van de moedertaal en het Maleis ook nog een zekere kennis van het Nederlands. Dat deel van de bevolking is dus drietalig door het gebruik van de moedertaal, het Maleis en het Nederlands.

Vóór de oorlog, in het koloniale Indië, waren deze drie talen te vergelijken met een verdiepingshuis. Op de hoogste verdieping vond men het Nederlands, daaronder het Maleis en ten slotte onderaan de streektaal, de moedertaal. Zij vormden een opeenvolgende reeks met tamelijk streng gescheiden gebruikssferen. Sedert het begin van deze eeuw zien wij het Maleis steeds verder opdringen: het begeeft zich meer en meer in de sfeer van het Nederlands en streeft dit opzij. De stuwende kracht daartoe was in de eerste plaats de nationale pers. Wie zich verdiept in de snelle ontwikkeling van het Maleis tot eenheidstaal moet erkennen, dat de courant de weg gebaand heeft bij de opbouw en de verbreiding van de huidige nationale taal.

Sedert de tweede wereldoorlog is dit proces aanzienlijk versneld. Het gevolg was uiteraard spanning tussen het Maleis en het Nederlands. Door de volledige vrijwording van Indonesië is deze spanning naar buiten verdwenen: het Maleis is officieel tot Bahasa Indonesia verheven en daarmee is het Nederlands van zijn hoge plaats gestoten. Naar binnen blijft deze spanning uiteraard nog voortduren, maar welke taal ten slotte de overwinning zal behalen, is duidelijk.

Wanneer men mij echter vraagt of het Nederlands hier te lande nog een taak te vervullen heeft, dan antwoord ik daarop volmondig: ja. Voorlopig heeft het Nederlands hier nog een weliswaar beperkte, doch belangrijke functie als venster op het Westen en het Westerse denken. Het is mijn overtuiging, dat het Nederlands onder de vreemde talen die in Indonesië een rol spelen, nog lang een bijzondere positie zal innemen.

Aan het antwoord op de tweede vraag, waarbij het Nederlands buiten beschouwing blijft, moet het volgende voorafgaan. In iedere taal zien wij twee tendenties tot uitdrukking komen, de communicatieve en de expressieve tendenties. Aan de ene kant streeft de mens als lid van de gemeenschap er naar om zijn gedachten en bedoelingen aan zijn medeleden kenbaar te maken; aan de andere kant streeft de mens als individu er naar om zijn persoonlijke gevoelens in de taal tot uitdrukking te brengen. De vroegere taalbeschouwing was gebaseerd op de rationalistische filosofie, die het denken en het intellect op de voorgrond stelde. Voornamelijk door de ontwikkeling van de psychologie is hiervoor thans een andere opvatting in de plaats gekomen. De tegenwoordige taalwetenschap leert, dat iedere taaluiting vergezeld gaat van een bepaald gevoelselement, dat daarvan niet is los te denken. Iedere taaluiting is dus met affect geladen. Een woord waarvan men geen gevoelswaarde kan hechten, kan men zich niet voorstellen:

in ieder woord zijn gedachte en gevoel naast elkaar aanwezig, waarvan het gevoel soms alleen met de stem is weer te geven. In elke taal bestaan bepaalde middelen, die bij uitstek geschikt zijn om gevoelselementen tot uitdrukking te brengen.

Wanneer wij deze middelen in het Soendaas nagaan, dan blijkt dat deze taal voor de vertolking van persoonlijke gevoelens over een rijk veld aan mogelijkheden beschikt. Er is in deze taal dikwijls een wonderlijk verband te zien tussen de klank en de betekenis van een woord. Iedere emotie kan in het Soendaas met verschillende woorden worden uitgedrukt, elk met een eigen uiterst fijne betekenis waardoor zij heel moeilijk in een andere taal weer te geven zijn. Men kan zeggen dat ieder voorval in deze taal met grote nauwkeurigheid uitgedrukt kan worden. Op grond van de sterke overeenkomst tussen de Indonesische talen onderling en de beschikbare gegevens kunnen wij als zeer waarschijnlijk aannemen dat hetzelfde ook voor de zustertalen geldt. Dat betekent dat de studie van deze talen ook anders gericht moet zijn dan tot heden het geval is geweest. Wij moeten onze volle aandacht richten op de middelen, die wij hebben om gevoelens aan te duiden, de intonatie onderzoeken, het verband van klank en betekenis, de zinsbouw enz. Een dergelijk werk eist een buitengewone kennis van de taal en kan daarom alleen bevredigend worden verricht door de gebruikers van die taal zelf, die aan dat gebruik van jongsaf aan gewend zijn.

Wanneer wij de blik wenden naar de nationale taal, dan blijkt al spoedig dat de zuiver expressieve taalmiddelen daarin veel geringer zijn dan in de streektaal. Het aantal affectieve woorden is betrekkelijk klein; de vocabulaire mist het concrete en pittoreske karakter, dat aan de streektaal in zo hoge mate eigen is. Aan de andere kant is de vocabulaire weer veel groter door de geweldige toename van abstracta. De grammatica vertoont een eenvoudiger beeld: de functies der schaarse affixen zijn scherper ten opzichte van elkaar afgebakend; verdubbeling en reduplicatie zijn sterk teruggedrongen. Vooral in de syntaxis openbaren zich markante verschillen. Coördinatie heeft plaatsgemaakt voor subordinatie, zowel binnen als buiten het kader van de zin. De betrekkingen tussen zinnen en zinsdelen worden bij voorkeur door verbindingswoorden tot uitdrukking gebracht. Er blijkt uit dit alles dat de Bahasa Indonesia in hoofdzaak gericht is op de communicatie: zij heeft een overwegend intellectueel karakter en is in vergelijking met de streektaal weinig expressief. Uit het bovenstaande concluderen wij dat de verschillende functies van de Bahasa Indonesia en de streektaal in de Indonesische maatschappij duidelijk weerspiegeld worden in hun beider karakter en bouw. De Indonesische maatschappij heeft zowel een nationale taal als een streektaal nodig, elk met een eigen taak. Een feit is het, dat de meeste Indonesiërs dit wel beseffen, zoals uit een volksbeweging

op Java blijkt, die aandringt op verheffing van de nationale taal door afstoting van alles wat niet wezenlijk nodig is.

Ik heb de verhouding tussen Indonesisch en streektaal geschetst, zoals deze zich aan iedere onpartijdige waarnemer voordoet. Oppervlakkig gezien schijnt deze verhouding geen ernstige moeilijkheden op te leveren, omdat beide talen belangrijke, doch gescheiden functies in de Indonesische maatschappij vervullen. Voor een taalstrijd als in andere landen schijnen de voorwaarden hier niet aanwezig te zijn. Maar het hier gegeven beeld is geenszins volledig, omdat de Indonesische maatschappij zich in een periode van omwenteling bevindt. Onlangs is de federalistische staatsvorm vervangen door een unitaristische. Betekent dit nu ook cultureel unitarisme? Betekent dit nu ook, dat de Bahasa Indonesia steeds dieper gaat doordringen en de streektaal steeds meer in de verdrukking komen? Ten aanzien van de vraag of de streektaal moeten verdwijnen, treft men onder de Indonesiërs verschillende opvattingen aan. Er zijn inderdaad stromingen die de verbreiding van het Indonesisch als moedertaal voorstaan, die in het voortbestaan van de streektaal een belemmering zien van de vooruitgang en een gevaar voor de nationale eenheid. Er zijn echter ook stromingen, die het behoud van de streektaal eisen, die van mening zijn dat alleen daarin de werkelijke volksziel tot uiting komt. In de allerlaatste tijd schijnt de partij die van de streektaal geen afstand wil doen, in kracht toe te nemen.

De Regering heeft nog geen stelling gekozen, terwijl er uit de grondwet evenmin iets omtrent deze kwestie valt af te leiden. Laten wij eens aannemen dat men er in zou slagen om de Bahasa Indonesia overal ingang te doen vinden, in dien zin dat ook de functies van de moedertaal geleidelijk door haar zouden worden overgenomen. Wat zou er dan gebeuren?

De Bahasa Indonesia zou in een eilandenrijk als Indonesië geen weerstand kunnen bieden aan de centrifugale krachten, die elke taal, over een groot gebied verbreed, bedreigen, en in een aantal dialecten uiteenvallen, zodat op den duur een situatie zou ontstaan, die gelijk zou zijn aan de tegenwoordige. Het is juist de kracht van de Bahasa Indonesia, dat zij niet aan een bepaald gebied gebonden is. Dat beschermt haar tegen uiteenvallen en dat is de reden waarom de nationale taal en de streektaal een gelijkwaardige positie innemen. Onze conclusie moet daarom luiden, dat de huidige toestand bestendig en versterkt moet worden. De Indonesische samenleving heeft de weg reeds aangegeven om de positie van de nationale taal te versterken, en wel door haar gebied en dat van de streektaal van elkaar af te bakenen en aan beide de hun toekomstige plaats te wijzen.

Ook in de naburige landen, zoals in India, waar een soortgelijke toestand bestaat, denkt men er niet over de positie van de streektaal ernstig aan te tasten. Men treft er 179 talen aan, in vier groepen verdeeld, de Arische,

Dravidische, Austrische en Tibeto-Chinese. Volgens prof. Suniti Kumar Chatterjee is de Regering van India niet voornemens de streektaal uit te roeien, waarnaast dan nog de Engelse taal een belangrijke cultuurtaal is. Prof. Chatterjee is geen voorstander van de opheffing der streektaal. De situatie in India verschilt van die in Indonesië, omdat de positie van de Bahasa Indonesia er sterker is dan die van de streektaal. In Rusland zien wij juist, dat de streektaal volledig tot hun recht kunnen komen. De Regering van de Sovjet-Unie heeft van den beginne af een duidelijke politiek gevoerd ten opzichte van het taalprobleem en een zeer juiste weg gevolgd. De volken, die in deze superstaat verenigd zijn, zijn 200 in getal. Onder de vele verschillende talen neemt de Russische taal een bijzondere positie in en van oudsher is zij de officiële taal. Hier en daar heeft de Regering pogingen in het werk gesteld om de streektaal uit te roeien, maar al deze pogingen zijn op niets uitgelopen. De geschiedenis heeft bewezen dat het uiterst moeilijk is een taal te onderdrukken, vooral wanneer deze taal door miljoenen mensen gesproken wordt. Na de Russische revolutie is het Russisch de officiële taal geworden, maar daarnaast hebben de streektaal hun rechten binnen hun eigen gebied behouden. Zelfs talen met een betrekkelijk gering aantal sprekers, zoals die van de Sovjetrepublieken in Centraal-Azië, worden met grote zorg tot ontwikkeling gebracht. Op economisch en financieel gebied zijn al deze republieken afhankelijk van de beslissingen der centrale regering in Moskou, op cultureel gebied genieten zij echter een vrij grote autonomie.

Wanneer de Indonesische Regering in haar taalpolitiek dezelfde principes zou volgen, zou zij niet anders doen dan de thans reeds bestaande toestanden in de Indonesische maatschappij bekrachtigen en versterken. Aldus zou het ideaal verwezenlijkt worden, uitgedrukt in de zinspreuk van de Indonesische Republiek: *Bhinneka tunggal ika* (Eenheid in verscheidenheid).

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 6 Dec. 1950

Prof. dr A. A. FOKKER

II

Op 4 December jl. hield de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit van Indonesië, de voormalige prae-federale faculteit te Djakarta, een plechtigheid ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan. Inderdaad was dit een belangrijk moment, dat beschouwd kan worden als de afsluiting van de koloniale tijd, waarvoor wij de verantwoordelijkheid niet dragen en het begin van een nieuwe tijd, de nationale periode, zoals men de huidige periode wel noemt.

In verband daarmee was het wel op zijn plaats, dat wij op deze dag luisterden naar een rede over „De Bahasa Indonesia en de Streektaal”, waarin de

huidige problemen van de Indonesische taal uiteengezet werden en waarin op wetenschappelijke wijze de weg kon worden aangewezen, die wij in de toekomst hebben te gaan.

Maar toen wij zagen dat prof. Fokker en niet de Indonesische hoogleraar in de Bahasa Indonesia, prof. Prijono, deze rede uitsprak, waren wij enigszins verwonderd. Het is heel vreemd, dat een rede over een zo typisch nationaal probleem, dat zelfs een belangrijk punt van nationale cultuur-politiek uitmaakt, een jaar na de overdracht van de Souvereiniteit, door een buitenlands hoogleraar wordt uitgesproken voor een Indonesisch gehoor.

Uiteraard treft prof. Fokker in dit opzicht geen schuld; wij moeten hem integendeel dankbaar zijn dat hij onze culturele problemen zo diepgaand heeft willen bestuderen, omdat er geen hoogleraren in Indonesië zelf zijn, die dit willen of kunnen doen.

Deze opmerking betekent echter in het geheel niet, dat wij met de inhoud van de rede van prof. Fokker instemmen en het wetenschappelijk peil ervan bewonderen. Hoewel een rede over de Bahasa Indonesia en de streektalen natuurlijk niet in de eerste plaats van taalwetenschappelijke, doch meer van taalpolitieke aard is, moet zij, ook als een uiteenzetting van taalpolitiek, uitgesproken voor de Universiteit, aan bepaalde wetenschappelijke eisen voldoen, en dat is in deze rede van prof. Fokker niet het geval.

Professor Fokker was blijkbaar erg verheugd zijn rede in de Bahasa Indonesia te kunnen uitspreken en liet zich door rhetoriek meeslepen, liet discipline en nauwkeurigheid van denken varen en was zeer nonchalant bij wat hij naar voren bracht, zodat zijn rede uit wetenschappelijk oogpunt ver beneden de maat was.

Niet alleen waren de ideeën van prof. Fokker uiterst populair en van de hak op de tak springend, maar ook vol tegenstrijdigheden, zodat wij de indruk kregen, dat hij zich niet door een vaste conceptie en door logica liet leiden, maar door een gladheid van tong bij het aaneenrijgen van algemeen gangbare Indonesische woorden en zinnen. Ik heb gezegd, dat de gedachtengang van prof. Fokker uiterst populair was en zelfs naïef, omdat hij herhaaldelijk, zonder ruimte voor twijfel te laten, dingen als absolute tegenstellingen tegenover elkaar plaatste: hij voelt geen nuances tussen deze tegenstellingen.

Hij stelt de Bahasa Indonesia tegenover de streektalen, terwijl hij vergeet, dat juist in Indonesië de grens tussen deze beide nog voortdurend in beweging is, omdat de Bahasa Indonesia als eenheidstaal nog in volle ontwikkeling is, terwijl de streektalen in verschillende gebieden voor een ernstige crisis staan (men denke aan het Javaans van *Penjebbar Semangat* en de *Expres Surabaya*). Hij stelt eveneens de taalwetenschappelijke visie van vroeger, die naar hij zegt, de nadruk legde op het denken en het intellect, en die op de filosofie is gebaseerd, tegenover de opvattingen van de moderne taalwetenschap, die, naar hij

zegt, onder invloed van de psychologie, het gevoel op de voorgrond plaatst, waarbij hij vergeet dat een dergelijke scherpe tegenstelling niet meer dan een populair idee is, omdat er door de eeuwen heen een hechte band heeft bestaan tussen filosofie en wetenschap, zodat de moderne taalwetenschappelijke visie ten slotte ook op de filosofie is gebaseerd. Bij het vergelijken van de Bahasa Indonesia en de streektalen heeft hij als een absolute controversie gesteld, dat de eerste intellectueel van aard is en de laatste een emotioneel karakter hebben, terwijl hij tevoren (en hier komt prof. Fokker met zichzelf in tegenpraak) heeft gezegd, dat in ieder mens twee tendenzen aanwezig zijn, in de eerste plaats om zijn plannen en gedachten mede te delen, in de tweede plaats om zijn hart uit te storten.

In dit verband wees hij terecht op de rijkdom van de streektalen en in het bijzonder van het Soendaas, aan woorden die een gevoel uitdrukken, maar hij vergeet de ganse rijkdom van de nieuwe Indonesische literatuur, die nota bene voor een groot deel romantisch van aard is. Behoort de Indonesische letterkundige romantiek niet tot het rijk van het gevoel? In zijn argumentatie, waarin hij tegenstellingen schept en die zelf vol controversen zit, vergeet hij dat iedere zin, ieder woord, dat iedere gedachte vergezeld kan gaan van een gevoel. En dit laatste kan geen afbreuk doen aan de waarheid, dat de kern van elke taal de gedachte is, omdat elk woord, iedere woordcombinatie de manifestatie is van een begrip, dus van een gedachte. Sterker nog, wanneer in de taal een gevoel tot uiting wordt gebracht, moet dit gevoel eerst in de categorie van het denken worden getransponeerd; het woordloze en gedachtenloze gillen van een mens evenmin als het geluid van een blaffende hond bereikt het niveau van de taal. Dat het Soendaas *op een andere manier* (en niet *meer of volmaakter*) gevoelens tot uiting brengt dan de Bahasa Indonesia is duidelijk, omdat in de structuur van het Soendaas, die een onderdeel is van de structuur van de traditionele Soendase cultuur, de waarde en de manifestatie van het gevoel anders zijn dan in de Bahasa Indonesia, die op haar beurt een deel is van de structuur van de moderne Indonesische cultuur. Het is waar, dat vele gevoelsuitingen in het Soendaas en in andere streektalen moeilijk in de Bahasa Indonesia te vertalen zijn, maar prof. Fokker vergeet dat het omgekeerd stellig even waar is, dat gevoelsuitingen in de Bahasa Indonesia niet minder lastig te vertalen zijn in de streektalen. En ik durf zelfs poneren, dat het moeilijker is de gevoelens zoals ze tot uiting komen in moderne Indonesische poëzie (de gedichten van Chairil Anwar bijvoorbeeld) in de streektalen te transponeren, dan de gedichten uit de streektalen in de Bahasa Indonesia te vertalen, hoe lastig dat ook is.

Met zijn visie vol ongenueanceerde tegenstrijdigheden is het niet te verwonderen, dat hij een scherp verschil in opvatting ontwaart tussen een stroming, die de Bahasa Indonesia tot de werkelijke moedertaal van het gehele Indone-

sische volk wil maken en de streektaalen beschouwt als een gevaar voor de eenheid en een groep, die zegt: wij verdedigen onze eigen streektaalen, omdat wij alleen in die taal onze intiemste gevoelens tot uiting kunnen brengen. Hier komt prof. Fokker werkelijk op heel gevaarlijk terrein. In de eerste plaats berust deze uitspraak in geen enkel opzicht op de feiten. In Indonesië bestaat geen stroming die de Bahasa Indonesia tot de moedertaal van het gehele Indonesische volk wenst te maken, evenmin als er in Nederland een stroming is, die het Algemeen Beschaafd Nederlands tot de taal van het gehele Nederlandse volk zou willen maken.

Het probleem van de voorstanders van de Bahasa Indonesia is op het ogenblik: hoe deze taal te vervolmaken, zodat ze een bruikbaar medium wordt in de moderne samenleving. En er is evenmin een groep, die de streektaalen wil verdedigen, omdat zij alleen in die talen haar intiemste gevoelens kan uitdrukken; zowel zijn gedachten als zijn gevoelens drukt de moderne Indonesiër uit in de Bahasa Indonesia, zowel mondeling als schriftelijk. Prof. Fokker slaat volkomen de plank mis als hij denkt, dat het Indonesisch, zoals het in een massavergadering en in de volksvertegenwoordiging wordt gesproken of zoals het in de couranten staat, geen gevoel tot uiting brengt: in werkelijkheid is het omgekeerd, want juist de heftigste gevoelens worden er onder woorden gebracht.

Deze uitspraak van prof. Fokker is in strijd met de wetenschappelijke objectiviteit, want hij werpt tegenstellingen op waar geen tegenstellingen bestaan, zonder duidelijke bewijzen te leveren, zodat men aanleiding heeft om te denken: is het niet mogelijk dat prof. Fokker hier weer het oude liedje aanheft en probeert een wig van verdeeldheid te drijven in het Indonesische volk? Hij bestrijdt dit vermoeden in het blad *Pembina Bahasa Indonesia* no 4 en het is beter, dat ik deze kwestie thans laat rusten.

Maar behalve de hierboven opgesomde onjuistheden, poneert hij nog een onjuiste stelling, wanneer hij zegt, dat de Regering van de Republiek Indonesia en met haar het Indonesische volk nog geen keuze heeft gemaakt noch haar houding heeft bepaald ten opzichte van de Bahasa Indonesia en de streektaalen. In zijn neiging om tegenstellingen te scheppen vergeet prof. Fokker blijkbaar, dat op de scholen in de Republiek in de eerste drie klassen de streektaal de voertaal is, terwijl tot in de hoogste klasse de streektaal nog als vak wordt onderwezen.

Hoe weinig nauwkeurig prof. Fokker in zijn beschouwingen is, blijkt, als hij verklaart dat het Arabisch zowel als het Sanskrit sinds lang hun invloed in ons land hebben verloren. Wanneer hij een ogenblik had bedacht, dat de Islam voor het grootste deel van de inwoners van ons land een levende godsdienst is en dat jaarlijks duizenden Indonesiërs ter bedevaart gaan naar Arabië, zou hij niet tot een dergelijke waardeloze opmerking zijn gekomen. Denken wij

alleen maar aan een naam als H. A. Salim en onder de jongeren aan Bahrum Rangkuti.

Van een beschouwing van het probleem van de Bahasa Indonesia en de streektaalen uit sociologisch en taalwetenschappelijk oogpunt, zoals prof. Fokker ons beloofde, is in zijn rede niet veel te bespeuren. Prof. Fokker springt in zijn uiteenzetting te veel van de hak op de tak. Wanneer hij in zijn rede werkelijk de problemen die hij aansneet van sociologisch en taalwetenschappelijk standpunt had beschouwd, zou hij vele kanten van de zaak naar voren hebben kunnen brengen en een nuttige analyse hebben kunnen geven. Zo zijn ook vele aangehaalde voorbeelden betreffende het taalprobleem in Ierland en India te fragmentarisch en ongefundeerd, zodat zij niet veel hout snijden.

Een wezenlijke tekortkoming van de rede van prof. Fokker is, dat een duidelijke conceptie ontbreekt, dat zijn gedachten van de hak op de tak springen en vooral dat zijn beschouwingen niet op feiten berusten. Het is daarom niet te verwonderen, dat zijn uiteenzetting geen nieuwe visie of een nieuwe oplossing geeft. Het eigenlijke probleem van de Bahasa Indonesia en de streektaalen heeft hij niet verder gebracht dan het niveau van dertig jaar geleden.

Prof. mr ST. TAKDIR ALISJAHBANA

Uit: *Pedoman* (Djakarta) van 16 Dec. 1950

III

De critiek van mr Takdir in *Pedoman* van 16 December op mijn rede van 4 December, hoewel hier en daar vrij scherp, heb ik met kalmte en waardering ontvangen, in de eerste plaats omdat het juist mijn bedoeling was een levendig debat uit te lokken en in de tweede plaats, omdat zij afkomstig was van een man, wiens kennis van en belangstelling voor de Bahasa Indonesia algemeen erkend wordt. Een ieder, die zijn opvattingen omtrent een brandend probleem naar voren brengt, moet tegenstand verwachten van wie het niet met hem eens is. Om evenwel mijn standpunt te verduidelijken en te verdedigen, wil ik er toch enkele woorden aan toevoegen.

I. De critiek is allereerst gericht aan het adres van de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte in haar geheel. Mr Takdir uit zijn verwondering over het feit, dat het onderwerp van de Bahasa Indonesia en de streektaalen niet is behandeld door een Indonesisch hoogleraar. Wat dit betreft kan het volgende als verklaring dienen: mij is opgedragen de Algemene Taalwetenschap en Vergelijkende Taalwetenschap van Indonesië te doceren. Daarom was het wel op zijn plaats, dat ik het was, die het probleem van de verhouding van de

Bahasa Indonesia en de streektaalen behandelde. Dat onderwerp had ik opzettelijk gekozen, omdat het in Indonesische kringen zelf grote belangstelling heeft en tevens omdat, naar mijn eigen ervaring en naar mij in gesprekken met allerlei groepen is gebleken, velen het met mij eens zijn. Wanneer ik volstrekt alleen had gestaan, wanneer mijn opvattingen nergens weerklank zouden vinden, zou ik dit probleem stellig niet hebben aangeroerd.

II. De opmerking van mr Takdir, dat ik „blijkbaar zeer verheugd was mijn rede in de Bahasa Indonesia uit te kunnen spreken”, heeft mij doen lachen. Natuurlijk was ik verheugd, wat schuilt daar voor kwaad in? Ik was verheugd, omdat ik beseftte op die manier dichter tot het Indonesische volk te kunnen komen. Gedurende de afgelopen twee jaren heb ik college gegeven in de Bahasa Indonesia, omdat ik begreep dat het geen zin had over een taal te spreken zonder haar te gebruiken. Bovendien waren de studenten genoodzaakt de nationale taal ook op het gebied van de wetenschap te gebruiken.

III. Wat het verwijt van mr Takdir betreft, dat mijn oratie te populair was, dat laat ik aan het oordeel van het publiek over. Ik heb inderdaad een eenvoudige vorm gekozen door zoveel mogelijk het gebruik van vreemde woorden te vermijden, opdat de inhoud niet alleen te begrijpen zou zijn voor een kleine groep van geleerden, maar ook weerklank zou kunnen vinden in breder kring.

In dit opzicht ben ik een andere mening toegedaan dan mr Takdir. In Europa staat de Universiteit enigszins geïsoleerd, ietwat afzijdig van de maatschappij, maar hier is de toestand anders. Het is niet te verwonderen, dat men in het nieuwe Indonesië veel belangstelling heeft voor de Universiteit. Heeft de minister van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur, dr Bahder Djohan, onlangs niet verklaard dat de hoogleraren van hun hoge zetel moesten afdalen om dichter bij de maatschappij te staan? Mr Takdir begrijpt blijkbaar niet, dat het soms nuttig kan zijn een bepaald probleem op eenvoudige wijze te bespreken, opdat het ook buiten de kring van de Universiteit kan worden verstaan. Mijn rede was beneden de maat, volgens mr Takdir. Beneden welke maat? Die van mr Takdir zelf? Maar laten wij niet vergeten, dat er buiten de kring van hen die een universitaire titel dragen nog een andere groep is, die haar kennis wil vergroten en haar blik verruimen.

De voorbeelden die ik heb gegeven betreffende het taalprobleem in Ierland, India en Sovjet-Rusland waren te fragmentarisch en te weinig gefundeerd, meent mr Takdir. Ik ben van ganser harte bereid de toestand in Sovjet-Rusland uitvoerig te behandelen, maar dat was uiteraard niet mogelijk in een uiteenzetting over de Bahasa Indonesia en de streektaalen.

IV. Ik ben het eens met mr Takdir, dat „de grenzen tussen de Bahasa Indonesia en de streektaalen nog voortdurend in beweging zijn.” Dat geef ik volledig toe, maar in mijn oratie, die slechts een uur duurde, kon de toestand

alleen in grote lijnen getekend worden, zodat verschillende contrasten noodzakelijkerwijs verscherpt werden. Het taalprobleem heeft vele kanten en om alles nauwkeurig te beschrijven, is een dik boek nodig.

V. De tegenstelling tussen de visie van de vroegere en die van de moderne taalwetenschap, die volgens mr Takdir ook al populair is, is in werkelijkheid geen gedachte van mijzelf, maar ontleend aan een geschrift van prof. Pos, hoogleraar in de wijsbegeerte te Amsterdam. Mr Takdir is wel wat haastig met deze of gene zaak populair te noemen.

VI. De positie van de Bahasa Indonesia als nationale taal en eenheidstaal heb ik als uitgangspunt genomen. Daarover behoeven wij niet meer te praten. Maar naar mijn mening heeft de Bahasa Indonesia een overwegend intellectueel karakter, althans het denken overheerst in deze taal, terwijl de middelen om gevoelens tot uitdrukking te brengen schaars zijn vergeleken met de streektaalen. Deze opmerking van mij is door mr Takdir zo scherp mogelijk bestreden. Deze zienswijze vat hij blijkbaar op als een aanval op de Bahasa Indonesia. Vreemd genoeg heeft hij een jaar geleden zelf die zienswijze naar voren gebracht. In *Pembina Bahasa Indonesia*, jaargang II no 3 vertelt hij over een examen, dat hij heeft bijgewoond. De examinandi moesten een epistel in de Bahasa Indonesia of in het Nederlands maken. Over het ingeleverde werk schrijft hij: „De in het Indonesisch geschreven brieven, waarin een kind in een grote stad zijn ervaringen en indrukken aan zijn ouders vertelt, waren stijf en droog als de notulen van een vergadering of een courantenverslag: er was niets in weergegeven van de innige verhouding en genegenheid tussen kind en ouders; alles was glad en oppervlakkig, volkomen cerebraal. Ze waren geheel anders dan de in het Nederlands geschreven brieven, die veel dieper gingen, intiemer waren en vol genegenheid.”

Vervolgens, in hetzelfde nummer van *Pembina*, bespreekt hij een kindertoneelvoorstelling te Djakarta. Zijn indrukken luiden als volgt: „Maar bij deze opvoering bleek duidelijk, dat de Bahasa Indonesia nog te veel een taal van redevoeringen is, van de krant en nog geen taal voor gevoelsuiting. De schrijver, die zich heeft willen bevrijden uit deze belemmerende mantel, zoekt vaak zijn toevlucht in de streektaal, het Djakartaans bijvoorbeeld. Maar het is eveneens duidelijk, dat door het gebruiken van de streektaal om de Bahasa Indonesia soepeler te maken, het probleem van de Bahasa Indonesia niet wordt opgelost, want die taal zelf moet soepeler worden.”

Zo zijn er nog enkele punten in de critiek van mr Takdir, die aanvechtbaar zijn, maar het is beter de discussie niet voort te zetten. Mr Takdir en ik hebben een verschillende mening, vooral op het punt van de verhouding van de Bahasa Indonesia en de streektaalen. Hoe dit ook zij, wij beiden streven ten slotte naar hetzelfde ideaal: de verbreiding en vervolmaking van de Bahasa Indonesia, of zoals ik zeide aan het begin van mijn rede: de nationale taal, en

daarmede bedoel ik de eenheidstaal van ganser harte te steunen, is een gewichtige taak van de Indonesische taalwetenschap.

Prof. dr A. A. FOKKER

Uit: *Pedoman* (Djakarta) van 23 Dec. 1950

IV

Door herhaalde uitstедigheid en mede door andere werkzaamheden kan ik eerst thans terugkomen op het antwoord van prof. Fokker op mijn critiek, opgenomen in *Pedoman* van 23 December 1950.

In de huidige Indonesische samenleving is de belangstelling voor het probleem van de Bahasa Indonesia uiterst gering, terwijl degenen die tot taak hebben zich ermede bezig te houden, niet alleen voortdurend zwijgen, maar ook zeer weinig activiteit ontplooien op het veld van hun werkzaamheden. De Balai Bahasa (Taal-Centrum), de Komisi Istilah (Commissie voor de Terminologie), de Lembaga Bahasa (Taal-Instituut) en wat de namen verder mogen zijn, verbruiken overheidsgeld, maar men voelt ze niet als organen die mede leiding geven aan de ontwikkeling van de Bahasa Indonesia.

Het taalprobleem is een belangrijk vraagstuk. Zoals het vraagstuk van voeding en kleding het belangrijkste probleem is op stoffelijk gebied, zo is op geestelijk gebied het taalprobleem een vraagstuk van de eerste orde: onderwijs en opvoeding in de jonge staat Indonesië zijn er geheel van afhankelijk. Van de Lagere School tot de Universiteit, ja zelfs nog meer: ons gehele culturele leven kan niet gezond zijn, zolang de Bahasa Indonesia geen volkomen volgroeide taal is.

En in het bijzonder zal de wetenschap in ons land niet kunnen bevredigen, zolang de Bahasa Indonesia niet volmaakt is. Hoe vaak zijn er in de laatste tijd geen vertalingen gemaakt van werken, die waardeloos bleken, omdat de vervaardigers van de vertalingen zowel als zij die ze moesten lezen, de Bahasa Indonesia niet beheersten? En hoe vaak moet men in een levendige gedachtenwisseling niet terugvallen op de Nederlandse tekst, omdat de Indonesische tekst onduidelijk is?

In deze situatie gaan de aanvallen op de Nederlandse taal maar voort, terwijl de arbeid aan de vervolmaking van de Bahasa Indonesia en de vertaling van boeken in deze taal, ja zelfs het onderwijs in de Bahasa Indonesia niet behoorlijk wordt aangepakt. Op het ogenblik is het nog mogelijk dat men aan de Indonesische Literaire Faculteit, een officiële rijksinstelling, kan afstuderen zonder in staat te zijn een wetenschappelijke verhandeling in de Bahasa Indonesia te vertalen, alsof de Universiteit niet in Indonesië, maar in Leiden was gevestigd. En wij kunnen gemakkelijk enige Indonesische hoogleraren aanwijzen, die zich niet inspinnen om de Bahasa Indonesia te leren

beheersen, hoewel hun de taak is toebedeeld om de wetenschap van de Bahasa Indonesia tot ontwikkeling te brengen.

Dit alles toont wel heel duidelijk hoezeer onze maatschappij in onze dagen nog mank gaat. Zozeer zelfs, dat de „bloem” van ons volk, de geleerden op het gebied van de wetenschap en bij het Hoger Onderwijs het evenwicht hebben verloren en niet meer bewust, eerlijk en eenvoudig kunnen denken.

Het plotselinge ontslag van prof. Mulia, die nota bene een man is, die zich met de grootste ernst wijdde aan zijn taak als hoogleraar en man van wetenschap, is een duidelijk bewijs dat onze Universiteit, die eigenlijk leiding zou moeten geven aan de huidige geestelijke ontplooiing van ons volk, zelf innerlijk ziek is, omdat er personen aan verbonden zijn, die eigenlijk in een inrichting voor geesteszieken verpleegd zouden moeten worden en niet de leiding moesten hebben bij de geestelijke opbouw en ontwikkeling van ons volk. Tot dusver is dit alles in onze samenleving verzwegen: de couranten zwijgen, onze studenten zwijgen en volharden in dat zwijgen in een tijd, dat alles achteruitgaat, terwijl de Universiteit de spits moet zijn van de lans van de vooruitgang.

Om terug te komen op het antwoord van prof. Fokker: hij beseft blijkbaar niet, dat hij met zijn rede voor honderd procent midden in de taalpolitiek stond, welk vraagstuk hij als vreemdeling en vooral als Nederlander met voorzichtigheid had moeten benaderen. Het is geen toevalligheid dat prof. Beerling c.s. zich hebben teruggetrokken uit het blad *Kritiek en Opbouw*, nadat de politiek in dit land een kwestie tussen Indonesiërs onderling was geworden. Dat was een daad van fijngevoeligheid, van eruditie.

Ik weet ook wel, dat er verschillende stromingen leven onder de 70 miljoen zielen van het Indonesische volk, maar wanneer prof. Fokker zich midden in die meningsverschillen stort, weet hij in elk geval niet zijn plaats. En juist dat is eigenlijk een belediging voor die groep van Indonesiërs, die dezelfde mening als hij zijn toegedaan, omdat de indruk wordt gewekt, dat zij niet in staat zijn hun mening naar voren te brengen en een vreemdeling als trompet nodig hebben.

Ik heb er stellig geen bezwaar tegen, integendeel, ik ben er blij om, dat prof. Fokker zijn rede in de Bahasa Indonesia uitsprak, dat hij zijn rede populair heeft gesteld, dat hij de Universiteit midden in de samenleving wil plaatsen; mijn bezwaar is, dat hij met een dergelijke leuze een rede heeft uitgesproken zonder vaste logica en met vele fouten. In dit opzicht was de toespraak beneden de maat en de maatstaf die ik bedoel is heel duidelijk: de wetenschappelijke maatstaf. Er kan op eenvoudige wijze over de wetenschap gesproken worden voor een brede kring, zonder de regels van de wetenschap geweld aan te doen.

Prof. Fokker beantwoordt mijn critiek, dat zijn opmerkingen over de taal-

problemen in Ierland, India en Sowjet Rusland te fragmentarisch en ongefundeerd waren. Hij zegt, dat hij gaarne bereid is het taalprobleem in Sowjet Rusland uitvoerig te bespreken. Het gaat niet om de uitvoerigheid, prof. Fokker! Ook aan een korte uiteenzetting kan men een kort citaat ontleenen, maar dat korte citaat moet de kern van het probleem raken en met de uiteenzetting in overeenstemming zijn, maar dat kan niet gezegd worden van de wijze, waarop prof. Fokker in een bespreking van het taalprobleem in Indonesië de taalproblemen in Ierland, India en de Sowjet Unie er bij sleept.

Dat prof. Fokker meent, dat hij door de naam van prof. Pos te noemen een eind kan maken aan ons meningsverschil betreffende de huidige taalkundige inzichten, is heel typisch voor een taalkundige, wiens taalkundige hemel niet hoger reikt dan zijn eigen kruin en voor wie de filosofie terra incognita is. De naam van prof. Pos heeft geen magische klank, is geen toverwoord voor mij en er valt zelfs lang en breed over te debatteren, of het juist is dat de taalwetenschap, die zich thans in Europa heeft ontwikkeld, ook de meest bruikbare taalwetenschap zou zijn voor de huidige ontwikkelingsfase van de Bahasa Indonesia. Als een jonge natie, met eigen problemen, moeten wij kritisch staan tegenover stromingen en methoden van wetenschapsbeoefening in Europa.

Maar zeer belangrijk is het antwoord van prof. Fokker op mijn critiek betreffende de kwestie dat, naar zijn zeggen, de streektalen de talen van het gevoel en de Bahasa Indonesia de taal van het denken is. Naar aanleiding van mijn opmerking, dat de Bahasa Indonesia zowel gevoels- als denktaal is, wijst prof. Fokker er op, dat ik eens in de *Pembina Bahasa Indonesia* examens opstellen heb vergeleken, die in het Nederlands en in de Bahasa Indonesia waren geschreven. De Indonesische opstellen waren meer redevoeringen en courantenartikelen dan gevoelsuitingen, terwijl de Nederlandse opstellen vol gevoel waren. Dit is helemaal niet in tegenspraak met mijn opmerking dat de Bahasa Indonesia zowel gevoels- als gedachtentaal is, zoals de gehele hedendaagse Indonesische letterkundige productie bewijst. Dat op dit examen de opstellen die in het Nederlands waren geschreven beter waren dan die welke in het Indonesisch waren gesteld, bewijst alleen maar, dat de leerlingen die dat examen aflegden, op school behoorlijk onderwijs in het Nederlands hadden genoten, terwijl zij de Indonesische taal alleen hadden geleerd door het lezen van couranten en het aanhoren van redevoeringen.

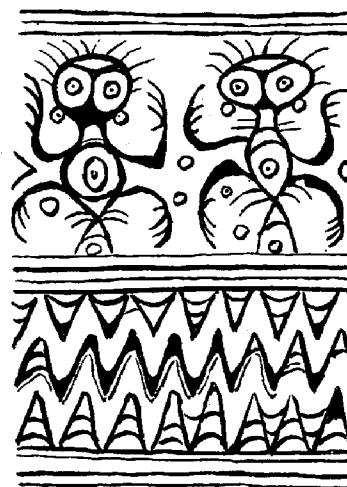
Dit is weer een bewijs hoe nodig het is het onderwijs in de Bahasa Indonesia tot ontwikkeling te brengen en op het ogenblik wordt, zoals wij weten, vooral de Indonesische letterkunde op de scholen (ook aan de Universiteit) ernstig verwaarloosd, omdat de meeste leraren hierin geen voldoende opleiding hebben genoten.

Deze kwestie houdt geen verband met het probleem van de verhouding van de Bahasa Indonesia en de streektalen, maar behoort geheel tot het vraagstuk hoe wij het onderwijs in de Bahasa Indonesia tot ontwikkeling moeten brengen en hoe wij de Bahasa Indonesia zelf tot een volmaakte ontplooiing zouden kunnen brengen.

Ten slotte zal prof. Fokker de uiterst snelle groei van de moderne Indonesische letterkunde in de laatste twintig jaar toch werkelijk niet kunnen ontkennen. En in deze moderne Indonesische letterkunde is het gevoel niet minder tot uitdrukking gekomen dan in het Nederlands of in de streektalen, of in welke taal ter wereld ook.

Prof. mr ST. TAKDIR ALISJAHBANA

Uit: *Pedoman* (Djakarta) van 17 Febr. 1951

Expositie van schilderkunst te Medan

Op 16 November 1950 werd te Medan een expositie van schilderijen geopend van de A.S.R.I. (Angkatan Seni Rupa Indonesia of Vereniging voor beeldende kunst).

De heer Anwar van de Onderwijsdienst zette in zijn openingsrede de geschiedenis van de A.S.R.I. uiteen. De A.S.R.I. werd tijdens de revolutie opgericht op 30 September 1945 onder auspiciën van het Nationaal Comité te Medan. Doel van de organisatie is het verhogen van het peil der beeldende kunst in Indonesië, het verbeteren der positie van kunstenaars, het aankweken van belangstelling bij het publiek voor de kunst, het versterken van de onderlinge band tussen schilders en de versterking van de positie der R.I. De heer Anwar herinnerde de aanwezigen er aan, dat deze expositie de derde was die door de A.S.R.I. georganiseerd werd. De eerste expositie had eveneens in Medan plaats tegen het eind van 1945, terwijl de tweede in Augustus 1946 te Siantar plaats had.

Er werden 60 schilderijen en schetsen geëxposeerd, zoals van de onlangs uit Europa teruggekeerde schilders Hasan Djafaar, Moh. Hasan, Siregar en Danly, die zeer de aandacht trokken. Voorts waren er werken van Said Saleh, M. Sjafyar, Saldhy (een schilder uit Penang), van Tjelan Alwy, Maimuna, M. Yuman, Moh. Kamil, M. S. Ismael en S. Tyne.

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 21 Nov. 1950

Organisatie voor toneelonderwijs

In Jogja is een vereniging opgericht onder de naam „Organisasi Peladjar Seni Drama” (Organisatie van studenten in de dramaturgie). De voorzitter is Widjaja; vice-voorzitter, tevens secretaris is Sumardjo. Het doel van de vereniging is het peil van de Indonesische toneelkunst te verhogen. Voorts zal aan de Toneelschool, waar reeds een half jaar lang theoretische lessen worden gegeven, voortaan ook de praktische opleiding verzorgd worden. Als regisseur treedt Sri Murtono op, terzijde gestaan door Sumardjo, Hatmanto en anderen. Ten slotte zullen er lessen gegeven worden in dramaturgie, toonkunst en letterkunde.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 24 Nov. 1950

Indonesisch kunstenaarsgezelschap naar Amerika

Mr Wongsonegoro, de voorzitter van de Lembaga Kebudayaan Indonesia (Indonesisch Cultureel Genootschap), deelde mede, dat dit genootschap voornemens is een gezelschap van kunstenaars naar de Verenigde Staten te zenden, waar zij onder auspiciën van de Indonesische ambassade in verschillende grote steden voorstellingen zullen geven. De tournee zal in Mei of Juni van 1951 plaatsvinden en op de terugreis zullen eveneens voorstellingen worden gegeven in Europa, waar de leden van het gezelschap wellicht aan het culturele congres te Oslo zullen deelnemen.

Uit: *Keng Po* (Djakarta) van 27 Nov. 1950

De Mataramse dansschool

In tegenwoordigheid van een groot aantal notabelen, kunstenaars, studenten en leerlingen van Middelbare Scholen werd op 27 November 1950 door Pangeran Haryo Pudjokusumo de Mataramse Dansschool geopend.

In de afgelopen jaren werd de Mataramse dans alleen in de Keraton onderwezen, maar sinds 1948 is in opdracht van Z.H. Hamengku Buwono IX deze tak van kunst overgedragen aan een kunstorganisatie buiten de Keraton, opdat ook de jongelui buiten de Keraton de kans zullen krijgen om deze dans te leren.

R. Ryo Tjondrodiprodjo, voorzitter van de vereniging Among Beksa (Liefde voor de Dans) betoogde in zijn welkomstrede alles in het werk te zullen stellen om de Mataramse danskunst in stand te houden en te verbreiden.

Ruim 200 leerlingen hebben zich reeds laten inschrijven, terwijl de cursus eerst op 6 December 1950 zal beginnen, met tweemaal in de week een les van drie uren.

Pangeran Haryo Surjodiningrat gaf een uitweiding over het verband tussen kunst en intellect. Hij betoogde dat alle kunst, waaraan door intellectuelen geen aandacht wordt geschonken, gedoemd is te sterven. Als bewijs hiervan wees hij op de bloei van de Griekse danskunst en het vastlopen van de poging om de danskunst in Rome nieuw leven in te blazen; hetzelfde geval geldt voor enige takken van kunst in Indonesië, die door de intellectuelen verwaarloosd worden, zoals de topeng-dans.

De plechtigheid werd besloten met een demonstratie van verschillende oorspronkelijke Mataramse dansen, een programma van tien nummers.

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 28 Nov. 1950

„Zes uren in Jogja”

Op het ogenblik is de Perusahaan Film Nasional (Nationaal Filmbedrijf) bezig aan de tweede verzetsfilm, getiteld *Enam jam di Jogja* (Zes uren in Jogja), waarmee men eind Januari gereed hoopt te zijn. De eerste film van dit bedrijf was *The Long March*. Terwijl daarin het zwaartepunt gelegd werd op de loop van het verhaal, worden in deze nieuwe film episoden uitgebeeld uit de tijd van de Nederlandse bezetting van Jogja. Het belangrijkste gedeelte van de film is de climax van de aanvallen in Maart 1949, die een treffende weergave zijn van de coördinatie tussen Regering, militaire groeperingen en het volk. Het overgrote deel van de opnamen werd in samenwerking met de landstrijdkrachten in Jogja zelf gemaakt in October 1950. Tussen de ruïnes van huizen en gebouwen werden de werkelijke situaties van de strijd gereconstrueerd.

Het verhaal van *Zes uren in Jogja* is geschreven door Gajos Siagian, ex-hoofdredacteur van de dagbladen *Patriot* en *Republik*. Voorts hebben Usmar Ismail, regisseur, Max Tera, cameraman, Basuki Resobowo, decorateur en Sumanto, productie-leider aan de film medegewerkt. Onder de spelers bevinden zich studenten, die ook hebben medegewerkt aan *The Long March*.

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 5 Dec. 1950

Indonesische danskunst

Onlangs heeft het Indonesisch Cultureel Genootschap (Lembaga Kebudayaan Indonesia) een brief uit Parijs ontvangen, afkomstig van R. M. Jodjana, de Indonesische danser, die reeds lang in Europa verblijft, aldus Armijn Pané, de secretaris van het Genootschap. In zijn brief verzocht R. M. Jodjana om als vertegenwoordiger van het Genootschap te Parijs te worden aangewezen. Het Genootschap meent echter dat het goed zou zijn als de heer Jodjana eerst in Indonesië zou willen komen, omdat het tot dusver nog geen contact met hem heeft gehad, en ook omdat men van zijn krachten zou kunnen gebruikmaken bij een gezamenlijke poging om een werkelijke Indonesische dans te scheppen, waarvan thans nog niet kan worden gesproken. Er is een Indonesische schilderkunst, maar wat op het gebied van de danskunst wordt vertoond, kan alleen Javaanse dans, Soendase, Minangkabause of Balische dans genoemd worden, en geen Indonesische dans.

In hoeverre het Jodjana mogelijk zal zijn een dansvorm in het leven te roepen, die Indonesisch genoemd kan worden, dus een herleving van de oude dans-

kunst, maar in overeenstemming met de moderne tijd, is een vraag, die nog niet beantwoord kan worden. Het bestuur van het Genootschap koestert daarom de hoop, dat de heer Jodjana naar Indonesië zal willen overkomen.

Uit: *Keng Po* (Djakarta) van 20 Dec. 1950

Studioschouwburg te Surakarta

De heer Sachlan, hoofd van de R.R.I. (Radio Republik Indonesia) te Surakarta, deelde mede dat het Ministerie van Financiën toestemming heeft verleend tot uitbreiding van het omroepgebouw te Surakarta met een studioschouwburg, waarvan de bouw zal worden uitgevoerd door de Rijksgebouwendienst.

Uit: *Keng Po* (Djakarta) van 28 Dec. 1950

Christelijke jeugdbeweging

Te Jogja werd onlangs het vijfjarig bestaan herdacht der P.P.K.I. (Persatuan Pemuda Kristen Indonesia of Vereniging van Indonesische Christen-Jongeren) ter gelegenheid waarvan de vice-voorzitter Sarwoko een rede hield waarin hij er de nadruk op legde, dat de Christenjeugd der gehele wereld zou moeten streven naar een gezonde maatschappij en dat in het bijzonder de Indonesische jeugd zal moeten trachten de Indonesische maatschappij te grondvesten op de Pantja Sila.

In zijn antwoord zei de heer Waseso, voorzitter van het Front Pemuda Indonesia (Indonesisch Jeugdfront), dat het democratisch beginsel door iedere Indonesische jongeling in ere moet worden gehouden, hetgeen bereikt kan worden door een hechte aansluiting der Indonesische jeugd.

Vervolgens voerde ds Purbowijogo het woord die betoogde, dat een Staat waarvan het recht gebaseerd is op één enkele godsdienst, ondemocratisch is. De Republiek Indonesia, gebaseerd op de Pantja Sila, is een waarlijk democratische Staat, mits deze grondslag werkelijkheid is.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 7 Nov. 1950

Vrijheid van godsdienst

In een verklaring ter gelegenheid van haar vijfjarig bestaan heeft het hoofdbestuur van de P.P.K.I. (Persatuan Pemuda Kristen Indonesia of Vereniging van Jongere Christen-Indonesiërs) er op aangedrongen de voorlopige grondwet van de Republiek Indonesia zo spoedig mogelijk te wijzigen om de vrijheid van godsdienst te waarborgen.

In een interview heeft de heer Sarwoko, de Algemene Voorzitter van de P.P.K.I., deze verklaring nog eens nader toegelicht. De organisatie houdt de Pantja Sila hoog en meent dat de Staat op de religie moet zijn gegrondvest, maar dat de democratische beginselen niet uit het oog moeten worden verloren. De huidige artikelen waarin de vrijheid van godsdienst is neergelegd, zijn voor velerlei uitleg vatbaar. Indertijd hebben de vertegenwoordigers van de Indonesische Christenen in het voorlopig parlement van de oude republiek reeds op wijziging aangedrongen. De vrijheid moet onvoorwaar-

delijk grondwettelijk gegarandeerd worden, want een Staat zonder een dergelijke waarborg is een dictatuur, aldus de heer Sarwoko.

Uit: *Kedaulatan Rakjat* (Jogja) van 8 Nov. 1950

De Islam-eed

De wijze waarop men ambtenaren der Republiek Indonesia de eed van trouw pleegt af te nemen en waarbij de penghulu of kiai gedurende de ceremonie een Koran boven het hoofd van de beëdigde houdt, is niet ontleend aan de Islamietische traditie. Voor een Islamiet is de formule: „Bij God, ik beloof het” op zichzelf reeds voldoende. Een helper of tussenpersoon is niet nodig. Deze formaliteit is door de Nederlanders in zwang gebracht en niet meer dan een variatie op het Middeleeuws-Christelijk beëdigings-ceremonieel, waar men bij de plechtige gelofte de hand op de Bijbel pleegde te leggen.

In Turkije en Egypte zijn de traditionele gebruiken van deze aard reeds lang gewijzigd. In Turkije volstaat men met de formule: „Bij mijn eer”, en koning Farouk van Egypte trotseerde de gevestigde traditie door zijn eed eenvoudig in het parlement af te leggen volgens de constitutionele procedure.

Ik ben geen voorstander van de Egyptische eedsformulering, maar wel van een procedure, die in overeenstemming is met de onmiddellijke relatie tussen de „vrije geest” en God de Almachtige, bijvoorbeeld met de formulering: „Bij God, de Almachtige, dat beloof ik.” Het is te hopen dat dit onder de aandacht van het Ministerie van Godsdienstzaken komt en dat er een tijd zal aanbreken, dat een plechtige eed oprecht en eenvoudig geformuleerd wordt zonder tussenpersonen.

Uit: *Nusantara Makassar* van 23 Nov. 1950

HAMKA

Indonesië op het Islamietische Congres te Karachi

Binnenkort zal te Karachi een Islamietisch congres worden gehouden, waaraan ook Indonesië zal deelnemen met een delegatie onder leiding van dr Sukiman, wiens komst met belangstelling wordt tegemoetgezien. Indonesië zal tevens vertegenwoordigd zijn op een expositie ter gelegenheid van dit congres, die een beeld zal geven van de ontwikkeling van de Mohammedaanse cultuur. Er zijn hiervoor uit Indonesië allerlei gegevens en materiaal nodig,

zoals boeken over de geschiedenis van de Islam in Indonesië, zowel in de Engelse als in de Arabische taal, levensberichten en foto's van Indonesische Islamietische leiders enz.

Uit: *Pedoman* (Djakarta) van 1 Dec. 1950

De eerste dissertatie in de Indonesische taal

Dr Achmad Ramali Gelar Soetan Lembang Alam, die op 20 November 1903 te Bondjol in de Minangkabau is geboren en thans verbonden is aan de Centrale Algemene Ziekeninrichting te Djakarta, heeft de doctorstitel verworven aan de Gadjah Mada-Universiteit te Jogja op een proefschrift, getiteld: *Peraturan-peraturan untuk memelihara Kesehatan dalam Hukum Sjara Islam* (Hygiënische regelingen in de Mohammedaanse Wet).

Vroeger had dr Ramali reeds een boekje *Tangkal Pest* (Pestbestrijding) geschreven in het Indonesisch en het Soendaas: dit boekje was voor prof. dr E. W. Walch, die in 1934 bij het ongeluk van de „Uiver” om het leven kwam, aanleiding om hem aan te sporen een studie te maken van de problemen van gezondheidszorg in verband met de Islam.

De dissertatie was vóór de oorlog reeds voltooid, maar door de Japanse inval en de volgende woelige jaren heeft de promotie nu eerst plaatsgevonden.

Het is de eerste dissertatie, die geheel in de Indonesische taal is geschreven, met een samenvatting in het Indonesisch, Engels, Frans en Duits, terwijl de hieronder volgende stellingen in dezelfde talen zijn weergegeven:

1. Muhammad, de profeet van de Islam, is een hygiënist bij de wil van God;
2. De sexuele ethiek van de Islam is praktisch en niet in strijd met de natuurlijke aard van de mens;
3. De Korantekst en de Overlevering bevatten duidelijk leerstellingen over de gezondheidszorg, die zo modern zijn dat zij in de Mohammedaanse samenleving als basis kunnen dienen voor een hygiënische voorlichting op Westerse leest geschoeid;
4. Hygiëne-propagandisten waren te recruteren uit de abiturienten van godsdienstschoolen, zo mogelijk uit middelbare godsdienstschoolen;
5. De Regering schenke, meer dan vroeger, aandacht aan de hygiëne in de moskee, daar deze maatregel van groot nut kan zijn voor de algemene hygiëne.

Dr Ramali is voornemens nog andere boeken te schrijven, waarin hij bepaalde onderwerpen, in zijn dissertatie behandeld, nader zal uitwerken.

Uit: *Kedaulatan Rakjat* (Jogja) van 21 Dec. 1950

Voorbereiding voor een Islamietische Hogeschool

In 1951 zal te Djakarta een Islamietische Hogeschool geopend worden, bestaande uit twee faculteiten, een economische en een juridische. De studie zal vier jaren duren en worden voorafgegaan door een voorbereidende cursus van een jaar, die op 5 November 1950 is geopend en waartoe abiturienten van middelbare scholen en middelbare godsdienstschoolen worden toegelaten. Het adres van de cursus is Kramat 49 te Djakarta.

Uit: *Pedoman* (Djakarta) van 3 Nov. 1950

Jajasan Senopati

De Jajasan Senopati (Stichting Senopati) te Semarang organiseert cursussen, in het bijzonder voor oud-militairen, doch ook voor andere belangstellenden. Er worden politieke, economische en sociale onderwerpen behandeld, en wel Algemeen Staatsrecht en de Staatsinrichting van Indonesië, Theoretische Economie, Handelswetenschappen, Bedrijfseconomie, Financiën, Sociologie, Psychologie en Organisatieleer.

De cursussen zijn gratis, doch men moet de leermiddelen zelf aanschaffen.

Uit: *Sin Min* (Semarang) van 3 Nov. 1950

Opening der Juridische Faculteit te Surabaya

Onder grote belangstelling vond in begin November 1950 de officiële opening plaats van de Juridische Faculteit te Surabaya. De voorzitter van het comité van voorbereiding, mr Gondowardojo, verklaarde in zijn openingsrede, dat de faculteit eerst haar bestaansrecht zou moeten bewijzen om officiële erkenning van haar diploma's te verwerven. Hij meende, dat de opbouw van de Staat niet uitsluitend kon worden gedragen door de Regering, maar tevens de taak was van de gehele samenleving en alleen met de volledige

morele en materiële steun van de Surabajase burgerij zou de faculteit kunnen slagen.

De Raad van Docenten wordt gepresideerd door mr Boedisasetyo, terzijde gestaan door mr Gondowardojo, mr Kho Siok Hie en mr dr Soeripto, terwijl prof. dr Sjaaf van de Medische Faculteit benoemd is tot vice-president van de Raad van Curatoren.

Er zijn 140 studenten aangenomen, van wie 21 voorwaardelijk en onder wie 112 mannelijke (112 Indonesiërs en 17 Chinezen). Van de 11 vrouwelijke studenten zijn er 9 van Indonesische nationaliteit en 2 Chinese.

Uit: *Javapost* (Surabaya) van 4 Nov. 1950

Middelbare Theologische School te Tarutung

Op 4 November 1950 vond de officiële opening plaats van de Middelbare Theologische School in het Seminarium Sipoholon te Tarutung (Sumatra). Onder de aanwezigen waren leden van de Synode en gasten, onder wie de Regent van Noord-Tapanuli, het hoofd van de Provinciale Dienst voor Christelijke Godsdienstzaken uit Sibolga, vertegenwoordigers der kerken van Nias en Karo, de Gereformeerde en Methodistische Kerken, van het Bijbelgenootschap en van de Raad van Indonesische kerken. De sprekers waren de Regent van Noord-Tapanuli, die de Regering vertegenwoordigde, M. Siregar en prof. mr dr Sutan Gunung Mulia, die namens de Raad van Curatoren der Theologische Hogeschool te Djakarta het woord voerde. Er wordt gestreefd naar aansluiting van de studie aan deze Middelbare School op de Theologische Hogeschool in Djakarta.

De school telt 25 leerlingen, onder wie twee uit Nias. Zij staat onder leiding van de Rector ds K. Sitompul, ter zijde gestaan door de docenten Rev. Devanesan uit India, prof. John Gronly uit Amerika en de godsdienstleraar I. J. Siralt.

Uit: *Suara Nasional* (Sibolga) van 7 Nov. 1950

Godsdienstonderwijs op de scholen

De minister van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur, dr Bahder Djohan, heeft verklaard dat de Regering vasthoudt aan de opvatting, dat godsdienst-

onderwijs alleen als facultatief vak in de leerprogramma's dient te worden opgenomen. De ouders moeten de vrijheid hebben om te kiezen welk godsdienstonderwijs hun kinderen moeten ontvangen. Alleen scholen die geheel aan godsdienstonderwijs zijn gewijd, staan onder de inspectie van het Ministerie van Godsdienstzaken. De minister wees nogmaals op het feit, dat artikel 18 van de voorlopige grondwet aan ieder staatsburger de vrijheid geeft zijn eigen godsdienst te belijden: de Regering past dus een neutrale houding.

Uit: *Pedoman* (Djakarta) van 8 Nov. 1950

De Nederlandse taal in Indonesië

De Jajasan Pendidikan Umum (Instituut voor Volksontwikkeling) maakt bekend, dat bij de begin- en vervolgcursus van de Indonesische Taal met Nederlands als voertaal, nog leerlingen kunnen worden aangenomen, evenals bij de cursussen voor de Nederlandse taal met Indonesisch als voertaal.

Uit: *Pewarta Surabaya* van 17 Nov. 1950

De cursussen acte M.O.

Aan de mondelinge cursussen voor de acte Middelbaar Onderwijs (B.I.) te Bandung, die nu reeds twee maanden aan de gang zijn, nemen ongeveer 256 leerlingen deel. Er zijn 23 docenten, allen Nederlanders. De vakken die worden onderwezen zijn: Engels, aardrijkskunde, geschiedenis, natuurkunde, wiskunde, chemie, mechanica, biologie en paedagogie.

Het voornaamste vak, de Bahasa Indonesia, kon tot dusver niet onderwezen worden, aangezien hiervoor de leerkrachten ontbraken. Volgens de heer M. Vastenhouw, de directeur van dit instituut, worden onderhandelingen gevoerd met drs H. D. van Pernis om onderwijs te geven in de Bahasa Indonesia. 75% der abiturienten zijn Indonesiërs, de overigen Nederlanders en Chinezen.

Het ligt in de bedoeling, aldus de heer Vastenhouw, om deze M.O.-cursussen ook schriftelijk te geven. Er zijn nog geen 100 Indonesiërs met een M.O.-acte en indien de huidige abiturienten hun examens achter de rug hebben, zal dit aantal verdrievoudigd zijn.

Uit: *Javapost* (Surabaya) van 21 Nov. 1950

Het gevaar van de Nederlandse taal

Onder deze titel signaleert Agung Wahono Tjokrohadiputro, vice-voorzitter van de oudervereniging van de S.M.A. (Middelbare School) te Semarang, het feit, dat in Semarang op verschillende scholen het Nederlands nog als voertaal wordt gebruikt. Hij verzet zich tegen deze omstandigheid op de volgende gronden:

1. Een groot deel van de leerlingen zat in 1942 hoogstens in de 3de klasse van de oude H.I.S. (Hollands-Inlandse School) en is niet meer in staat het Nederlands behoorlijk te volgen;
2. Het eindexamen wordt in de Bahasa Indonesia afgenomen, wat na een Nederlandse opleiding uiteraard grote moeilijkheden oplevert;
3. De taal heeft een grote invloed op de psyche en daarom vormt het Nederlands een groot gevaar;
4. De leerboeken in de Nederlandse taal moeten uit Nederland worden ingevoerd en zo wordt Indonesië een markt voor het Nederlandse product.

Hij verklaart niet door sentiment te worden gedreven, wanneer hij met deze toestand niet kan instemmen. Hij dringt aan op het zoeken van Indonesische leerkrachten en het vertalen van leerboeken in de Bahasa Indonesia.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 23 Nov. 1950

De Bahasa Indonesia in het Midden-Oosten

De Egyptische Regering zal haar programma van radio-uitzendingen uitbreiden, waartoe twee nieuwe stations worden gebouwd met een grote capaciteit. Onder andere zal er in de toekomst ook een geregelde uitzending in de Indonesische taal plaatsvinden.

Uit: *Pemandangan* (Djakarta) van 23 Nov. 1950

14 miljoen voor Hoger Onderwijs

Voor de opbouw van het gehele Indonesische Hoger Onderwijs, dat totaal 9 faculteiten omvat, heeft de Regering R. 14.000.000.- uitgetrokken. Dit is verre van voldoende voor de zware taak van de Universiteit om in de kortst

mogelijke tijd een kader van professoren op te leiden voor de opbouw van Indonesië, aldus ir Surachman Tjokrohadisurjo, voorzitter van de Universiteit van Indonesië, tijdens een exclusief interview met *Aneta*.

Indonesië telt ongeveer 4000 studenten, die de studie volgen aan 4 faculteiten te Djakarta (Rechten, Sociologie, Economie en Letteren en Wijsbegeerte), 2 faculteiten te Bogor (Veeartsenij en Landbouwwetenschappen), 2 faculteiten te Bandung (Techniek en Wis- en Natuurkunde), 1 faculteit te Surabaja (Tandheelkunde), de Economische Faculteit te Makassar en de te Jogja gevestigde Gadjah Mada-Universiteit. In het buitenland bevinden zich ongeveer 900 studenten, van wie de meesten in Nederland vertoeven.

Het bestuur van de Universiteit van Indonesië tracht zoveel mogelijk de colleges in de Bahasa Indonesia te geven. Men is bovendien bezig aan de vertaling van Nederlandse dictaten. De vorige minister van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur stelde de buitenlandse hoogleraren de termijn van drie jaar om de Bahasa Indonesia te leren beheersen, doch ir Surachman was van mening dat daarvoor wel een langere tijd noodzakelijk zou zijn.

Hij verklaarde voorts dat er een „reshuffle” van hoogleraren zou plaats hebben, aangezien de faculteiten, die op de een of andere manier verband houden met de politiek, in Indonesische handen dienen te komen. De Nederlandse hoogleraren was reeds verzocht colleges te geven in speciale vakken. Tachtig procent van de hoogleraren der Medische en Juridische faculteiten zijn Indonesiërs, terwijl de Technische Faculteit geen enkele Indonesiër heeft. In dit jaar zullen 80 medici afstuderen, 80 juristen, 5 studenten aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, 50 landbouwkundigen en veeartsen en 150 technici. Een andere moeilijkheid waarmee het Hoger Onderwijs te kampen heeft, is het boekenvraagstuk, ondanks het feit, dat de Regering deviezen beschikbaar heeft gesteld en de studenten in de gelegenheid zijn om tegen lage prijs boeken te kopen. Onlangs werd Indonesië bedacht met een boekenzending ter waarde van \$ 2.000.- van welk bedrag \$ 1.000.- was bedoeld voor de Gadjah Mada-Universiteit en \$ 900.- voor de Medische Faculteit.

Over enige tijd zal het bestuur der Universiteit overgaan tot het oprichten van een Faculteit voor Politieke Wetenschappen en Perswezen. De voorbereiding is reeds voltooid. De positie van de hoogleraren is nog steeds teleurstellend, vooral wat honorarium en behuizing betreft. Deze moeilijkheden vormen een struikelblok bij het aanstellen van buitenlandse krachten. Het is verheugend, dat het aantal studenten toeneemt en 1/3 van het totaal uit vrouwelijke studenten bestaat, terwijl er aan de Technische Faculteit eveneens 20 meisjes studeren. Wat betreft de toeloop van vrouwelijke studenten neemt Indonesië in de wereld de tweede plaats in. Amerika spant op dit gebied de kroon, aldus ir Surachman.

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 25 Nov. 1950

Een Indonesiër naar de jeugdconferentie te New York

Harsja Adam Bachtjar, een leerling van de S.M.A. (Middelbare School) te Jogja, is uitgenodigd om deel te nemen aan de jeugdconferentie die de *New-York Mirror* van 9 tot 20 December te New York organiseert. Ter conferentie zal getracht worden tot een betere internationale verstandhouding te komen. De deelnemers zullen aan de President van de U.S.A. worden voorgesteld. Aan de conferentie nemen leerlingen uit de U.S.A. en Aziatische en Afrikaanse landen deel, als de Philippijnen, Japan, Malaya, Indo-China, Indonesië, India, Pakistan, Ceylon, Iran, Lybië en Marokko.

Uit: *Sin Min* (Semarang) van 27 Nov. 1950

Opleiding M.O.-A. Geschiedenis aan de Universiteit te Djakarta

Het geschiedenisonderwijs in Indonesië dient grondig gewijzigd te worden: het accent zal moeten liggen op de geschiedenis der Aziatische landen. Daarnaast zal de Europese geschiedenis niet veronachtzaamd mogen worden. Ten einde deze wijziging te bevorderen heeft het Ministerie van Onderwijs onlangs de gelegenheid geopend aan de Universiteit van Indonesië te Djakarta het diploma M.O.-A geschiedenis te behalen.

Deze studie duurt drie jaar en is in twee stadia verdeeld. In de eerste fase, die twee jaar duurt, wordt de nadruk gelegd op de algemene geschiedkundige literatuur. De abiturienten zijn vrij in het samenstellen van hun eigen literatuurlijst, die minstens 20 boeken bevatten moet en waarvan de helft betrekking dient te hebben op de geschiedenis van Indonesië.

Na het eerste gedeelte van de studie met goed gevolg te hebben doorlopen, wordt men tot het derde studiejaar toegelaten, waar men eveneens vrij is bij het bepalen van de literatuur, die op zijn minst uit 15 werken moet bestaan. In dit laatste studiejaar worden capita selecta behandeld en wordt tevens het inzicht verdiept in die onderwerpen, welke gedurende de aanvangsjaren slechts terloops werden aangeroerd: archeologie van Indonesië, Hinduïsme, Budhisme enz.

Aan het einde van de studie zal de stof van het laatste jaar geëxamineerd worden evenals die van de twee eerste jaren, voor zover zij betrekking heeft op de leerstof van het laatste jaar. Bovendien staat op het programma van het laatste studiejaar de samenstelling van een scriptie, die een bepaald onderwerp uit de geschiedenis van één der volgende cultuurgebieden be-

handelt: Europa, India, Midden-Oosten, Japan, China en Indonesië. Bij het geschiedenisonderwijs wordt uiteraard de hedendaagse geschiedenis, zoals het actuele vraagstuk Khasjmir, het plan Schumann enz. niet verwaarloosd. Toegang tot het diploma M.O.-A geschiedenis geven Lagere Acte, Hoofd-Acte, S.M.A. of H.B.S. of een daarmee gelijkgesteld diploma.

Het geschiedenisonderwijs aan de Universiteit van Indonesië staat onder leiding van H. J. van den Berg, die geassisteerd wordt door een staf van docenten, onder wie dr J. G. de Casparis en dr M. J. Meyer, de eerste bekend om zijn recent proefschrift *Inscripties uit de Çailendratijd*, de laatste hoogleraar in de sinologie.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 28 Nov. 1950

O. D. P. SIHOMBING

Conservatorium voor Indonesische Toonkunst

Op 27 Augustus 1950 werd door de Minister van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur te Solo het Conservatorium voor Indonesische Toonkunst (Konservatori Kerawitan Indonesia) geopend, in tegenwoordigheid van vele vooraanstaande personen, de Susuhunan, de Mangkunegoro en talrijke vertegenwoordigers van politieke groeperingen.

Wanneer de dragers van de klassieke Javaanse cultuur de rijkdommen en de schoonheid uit het verleden overdragen aan de jongere generatie, die gereed staat deze aan te passen aan de nieuwe tijd, dan zal het Indonesische volk de vruchten hiervan kunnen plukken en deze samenwerking zal het peil ten goede komen.

Tot dusver had de nationale kunst weinig vat op de jongeren; deze groeiden op in de Nederlands-Westerse sfeer. Van alle zijden beïnvloed is de jeugd zo ver van de eigen cultuur verwijderd geraakt, dat vreemde elementen niet meer als zodanig worden onderscheiden.

Er is een neiging te bespeuren om de eigen cultuur te minachten en zich te schamen volgens de adat gekleed te gaan en de landstaal te gebruiken. Gelukkig maakt deze houding meer en meer plaats voor een bewustzijn van eigen waarde.

Ook bij de voorbereiding van het Conservatorium kwam deze tegenstelling naar voren; het pleit dus voor de moed van oud-minister Mangunsarkoro en zijn omgeving dat zij, begrip tonend voor de hoge trap waarop de Indonesische toonkunst staat, maatregelen hebben getroffen voor haar verdere ontwikkeling. Thans zal de Indonesische muziekbeoefenaar op het Conservatorium zich los kunnen maken uit de sleur, en theoretisch onder-

legd de arbeid van vernieuwing en verrijking der Indonesische toonkunst ter hand kunnen nemen.

In zijn rede kondigde de Voorzitter Pangeran Surjoamidjojo aan, dat het nieuwe Conservatorium zich niet uitsluitend met Javaanse muziek zal bezighouden, doch dat ook Sumatraanse, Kalimantanse, Balische en andere Indonesische muziek zal worden onderwezen. Er zal bovendien aandacht besteed worden aan Indiase, Chinese, Perzische en Europese muziek. Van de laatstgenoemde zullen de grondslagen diepgaand worden behandeld. Gestreefd zal worden naar de essentiële en universele schoonheid. De ontwikkeling van het Instituut is afhankelijk van de gemeenschappelijke inspanning en volharding van het Indonesische volk.

Het Conservatorium omvat 4 afdelingen, en wel muziekonderricht, bibliotheek, museum, tentoonstellingen en uitvoeringen.

Het onderricht zal wetenschappelijk, experimenteel en technisch gericht zijn en wordt onderscheiden in opleidingen tot musicus, muziekdocent, componist en musicoloog.

Deze opleidingen zijn verdeeld over de studierichtingen:

A. Omvattende een summiere theoretische scholing, hoofdzakelijk ingesteld op praktische muziekbeoefening, voor de vorming van musici en componisten.

B. Een wetenschappelijk-theoretische opleiding met minder nadruk op de muziekbeoefening zelf, ten behoeve van muziekleraren en musicologen.

Hoewel het Conservatorium in beginsel een inrichting voor hoger onderwijs is, zullen de normen, die voor de toelating gelden, aanvankelijk licht zijn, om vervolgens langzamerhand te worden opgevoerd.

De eisen voor toelating tot de afdeling A zijn:

1. Behoorlijk kunnen lezen en schrijven;
2. Technische vaardigheid in het bespelen van de gamelan;
3. Muzikale aanleg.

De beoordelingsnormen zullen door de commissie van leraren worden vastgesteld.

De eisen voor de afdeling B zijn:

1. Een goede schoolopleiding;
2. Vaardigheid in het bespelen van enige gamelan-instrumenten;
3. Muzikale aanleg.

De leeftijdsgrenzen zijn van 18 tot 40 jaar, verder worden eisen gesteld op het gebied van gezondheid en gedrag enz. Op verantwoording van de Commissie kunnen toehoorders worden toegelaten.

Ten slotte wordt onderwijs gegeven in algemeen ontwikkelende vakken als Engels, kunst en cultuur, internationale muziek enz.

Uit: *Mimbar Indonesia* van 2 Dec. 1950 KI HADJAR DEWANTORO

Een troebele gedachtenwereld

In het weekblad *Mimbar Indonesia* van 2 December 1950 vinden wij een heel bijzonder artikel van Ki Hadjar Dewantoro, getiteld „Het Conservatorium Kerawitan Indonesia (Conservatorium voor Indonesische muziek) te Solo”. Bijzonder, in de eerste plaats omdat de schrijver een man van naam is, die een vooraanstaande rol speelt op cultureel gebied, vooral op dat van onderwijs en opvoeding. In de tweede plaats omdat het artikel een treffend beeld geeft van onze gedachtenwereld en bewijst hoe graag men allerlei begrippen door elkaar haalt. Met „graag” bedoel ik niet, dat onze leiders met opzet allerlei begrippen verwarren. Misschien doen zij het, omdat zij niet in de gelegenheid zijn dieper na te denken.

Ik denk aan de jaren '46, '47, '48, toen onze leiders in het algemeen verzuchtten, dat zij geen dikke boeken meer konden lezen, omdat zij na de eerste bladzijde al moe waren. Dat was de tijd van de kleine boekjes, die men brochures pleegt te noemen. Grondige kennis werd opzettelijk gepopulariseerd. Populariseren wil zeggen: gecompliceerde verklaringen weglaten ter wille van de algemene verstaanbaarheid. Daardoor werden begrippen vervaagd, en door die vaagheid ten slotte door elkaar gehaald. Dat was ook een tijd van demagogie. Als men het volk maar wist te pakken en tot de strijd op te zwepen, dan was dat voldoende.

De tijden zijn nog niet veranderd, niet principieel althans, want vele demagogische elementen zijn niet zo duidelijk meer. Men kan zeggen dat dit een tijd van politiek is en dat daarom de grenzen vaag moeten blijven.

Ki Hadjar Dewantoro is een verstandig en rustig man, hoewel hij in zijn jeugd vóór 1920 tot de radicalen behoorde. En juist daarom kan ook hij zich niet van de demagogie bevrijden en van het verwarren van begrippen. Dit geeft ons een droevig beeld van onze huidige denkwereld, want een dergelijke begripsverwarring moet wel verwarrend werken op elke analyse van maatschappelijke verschijnselen en door een verkeerde analyse komt men tot verkeerde maatregelen. Anders gezegd: als wij aan politiek doen, verpolitiekt ons gehele optreden.

Volgens Ki Hadjar Dewantoro had de „koloniale traditie” alleen oog voor de kunst en cultuur van de overheersende natie. Let op het woord „alleen” in deze zin. Een paar regels eerder waar hij over aard, vorm en inhoud van de Javaanse muziek schrijft, vindt hij het niet nodig daar nader op in te gaan, doch volstaat hij met enkele namen. Vreemd genoeg zijn alle namen die hij noemt Nederlandse namen.

En wij vragen ons af: is het waar wat Ki Hadjar zegt, dat de overheersers, dus de Nederlanders, vroeger alleen oog hadden voor hun eigen cultuur en dus geen aandacht schonken aan de nationale cultuur in ons land? Als dat

waar is, waarom dan alleen Nederlandse namen om het hoge peil van de Javaanse muziek aan te tonen?

Misschien denken we: zijn opmerking is niet juist, want de Nederlanders hebben de Javaanse toonkunst en de inheemse culturen juist ijverig bestudeerd en getracht ze tot ontwikkeling te brengen.

En zo is het ook, dunkt mij, want ik denk aan het Java-Instituut en een soortgelijk instituut op Bali. Daarom vraag ik mij af, waarom poneert Ki Hadjar zulk een paradoxale stelling? Wij moeten nog een ander misverstand in zijn artikel onder de loupe nemen.

Waar hij namen noemt van personen, die zich voor de studie van de muziek verdienstelijk hebben gemaakt, spreekt Ki Hadjar over „de Javaanse toonkunst”.

Tevoren heeft hij de oprichting van het Conservatorium Kerawitan toegejuicht, omdat het stoelt op het „nationale leven”. Uit de gang van zijn betoog blijkt duidelijk, dat *nationaal* voor hem hetzelfde is als *Javaans*, vooral omdat hij daarna duidelijk spreekt over de musicologische wetten van de *Javaanse toonkunst*. En als hij daarom even later zegt dat „onze toonkunst een nieuwe ontwikkeling tegemoet gaat”, dan is „onze toonkunst” voor hem identiek aan „Javaanse muziek”.

De verwarring van deze verschillende begrippen heeft Ki Hadjar evenmin gevoeld in de tegenstelling tussen het doel en de naam van het Conservatorium. Ki Hadjar citeert uit de openingsrede van de voorzitter, dat het Conservatorium „niet alleen aandacht zal schenken aan de ontwikkeling van de *Javaanse toonkunst*, maar...” Het doel is duidelijk: het Conservatorium is een onderwijsinrichting voor Javaanse muziek. Het doel is dus in strijd met de naam: Conservatorium voor *Indonesische* muziek.

Onze oudere generatie, met haar troebele gedachtenwereld, valt het inderdaad moeilijk onderscheid te maken tussen Java en Indonesië, Sundalanden en Indonesië, Minangkabau en Indonesië en omgekeerd. In haar denken leven nog resten uit de tijd van de Jong-Java-beweging, de Jong-Sumatra-beweging en dergelijke. In de tijd na 1927 heeft zij haar idealen geformuleerd en haar gedachtenwereld gevormd. En daardoor beschouwt zij Indonesië nog steeds door een locale bril.

De jonge generatie leeft in een wereld van Indonesische idealen: haar idealen zijn gevormd in een tijd van *Indonesisch* nationalisme en zij is bezield met een *Indonesisch-nationale* geest. (Wij spreken hier in het algemeen, want er zijn ook jongeren, die geheel aan hun streek gebonden zijn.) De jonge generatie zal de eenheid niet met de eigen landstreek verwarren.

Het dooreenhalen van de beide begrippen *Java* en *Indonesië* moeten wij beschouwen als een soort corruptie van het denken. En evenals wij de corruptie

in de samenleving bestrijden, zullen wij ook de corruptie van het denken tegengaan, ook al geschiedt die corruptie niet opzettelijk.

Die corruptie op het politieke veld is heel gevaarlijk, omdat zij onbewust ook de Regering kan aantasten. Wij kunnen de kiemen van dit bederf alleen bestrijden door een eerlijke en moedige houding. Door ronduit te erkennen, dat de kunst en cultuur van Java iets anders is dan de Indonesische kunst en cultuur. Wij moeten durven erkennen, dat het een of ander streven voor honderd procent is gericht op de ontwikkeling van de *Javaanse* kunst en geen geestelijke corruptie plegen door te zeggen, dat die activiteit zich beweegt op het veld van de *Indonesische* cultuur.

Die durf is noodzakelijk. Wij moeten niet bang zijn van provincialisme beschuldigd te worden. Provincialisme heeft alleen oog voor de eigen streek en vergeet de band met de Indonesische eenheid. Het streven om een streek vooruit te brengen is geen provincialisme. Daarom is het nodig deze beide begrippen uit elkaar te houden: provincialisme en autonomie. Men moet verschil maken tussen *locaal* nationalisme en *Indonesisch* nationalisme.

De oudere generatie is bevreesd om hiertussen een eerlijk onderscheid te maken, want zij leeft nog steeds in de gedachtenwereld van 1927. Velen zijn er, die de nationale idealen alleen volgen, omdat het een eis is van de tijd, maar zij zijn geen voorvechters en pioniers van deze tijd. Zij moeten langzamerhand de moed tonen hun troebele gedachtenwereld kritisch te beschouwen om zodoende een duidelijk onderscheid te maken tussen verschillende begrippen.

Het duidelijk onderscheiden van begrippen zal onvermijdelijk ook klaarheid brengen in het maatschappelijk leven. Het optreden zal dan minder politiek getint worden en een meer uitgesproken constructief karakter verkrijgen.

Uit: *Siasat* van 7 Jan. 1951

ARMIJN PANÉ

De Economische Faculteit te Djakarta in een crisis

In de Economische Faculteit te Djakarta schijnen zodanige moeilijkheden te zijn gerezen, dat enige hoogleraren, onder wie prof. Sunario Kolopaking, met ontslag hebben gedreigd, indien door het Ministerie van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur geen wijziging in de bestaande toestand wordt aangebracht.

Drie maanden geleden werd deze faculteit officieel geopend en het is wel eigenaardig, dat zij tot dusver nog geen aandeel heeft gehad in de begroting, zodat de verschillende hoogleraren en betrokken ambtenaren hun maandelijks inkomen nog niet hebben ontvangen.

Een tweede oorzaak van de moeilijkheden is dat er nog geen beslissing is gevallen omtrent de verhouding van buitenlandse hoogleraren en Indonesische.

De studenten aan deze faculteit, die ten gevolge van deze omstandigheden geen college kunnen lopen, hebben de vorige week een delegatie benoemd, die bij het Ministerie op een oplossing zal aandringen.

Uit: *Utusan Indonesia* van 5 Dec. 1950

De Juridische en Sociologische Faculteit te Djakarta

In een korte plechtigheid vond in het gebouw van de Universiteit de fusie plaats van de oude Faculteit der Rechtsgeleerdheid en Sociale Wetenschappen te Djakarta. Na voorlezing van het besluit van de minister van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur betreffende de fusie van beide faculteiten, verklaarde minister Bahder Djohan in naam van de president van de Republiek Indonesia de nieuwe Faculteit der Rechtsgeleerdheid en Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Indonesië voor geopend en installeerde de hoogleraren. Bij de stichting van de R.I.S. is de Faculteit der Rechtswetenschappen van de R.I. reeds aan de R.I.S. overgedragen om te worden verenigd met de Juridische Faculteit van de Universiteit van Indonesië, maar door allerlei moeilijkheden kon de vereniging eerst nu geschieden. De plechtigheid werd besloten met de installatie van prof. mr R. Djokosutomo als voorzitter van de Faculteit door ir P. P. Surachman Tjokrohadi-surjo, president van het College van Curatoren.

De nieuwe hoogleraren zijn:

1. Prof. mr Djokosutomo, hoogleraar in de Inleiding tot de Rechtswetenschappen en het Staatsrecht, voorzitter der Faculteit;
2. Prof. mr dr Hazairin, buitengewoon hoogleraar in het Adatrecht en de Mohammedaanse Wet, secretaris der Faculteit;
3. Prof. mr Sunario Kolopaking Sanyatavyaya, buitengewoon hoogleraar in de Sociologie en de Economie;
4. Prof. mr dr Notonegoro, buitengewoon hoogleraar in het Agrarisch Recht en de Agrarische Politiek;
5. Prof. dr Sumitro Djojohadikusumo, buitengewoon hoogleraar in de Economie van Indonesië;
6. Prof. mr A. P. Funke, hoogleraar in het Handelsrecht;
7. Prof. mr W. L. G. Lemaire, buitengewoon hoogleraar in het Strafrecht.
8. Prof. mr R. Kusumadi;

9. Prof. dr H. Muller;
10. Prof. mr R. Suwandji;
11. Prof. dr D. H. Burger;
12. Prof. mr Sutechid Kartanegara.

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 12 Dec. 1950

Onderwijzerscongres

Op 25 December 1950 eindigde het vijfde congres van de P.G.R.I. (Persatuan Guru Republik Indonesia of Bond van Onderwijzers).

Het nieuwe hoofdbestuur staat onder voorzitterschap van Sudjono. Op het congres werd in een resolutie vastgelegd dat de P.G.R.I. accoord gaat met de invoering van de leerplicht en het streven van de Regering om het aantal leerkrachten op te voeren. In dezelfde resolutie wees het congres het systeem af, dat de nadruk legt op het aantal leerkrachten, maar het onderwijspeil verwaarloost, en drong er op aan de opleiding voor onderwijzers te veranderen in een vierjarige cursus. Het congres heeft een commissie in het leven geroepen, die tot taak heeft deze kwestie in samenwerking met het Ministerie van Onderwijs tot een oplossing te brengen.

Er werden verschillende voorstellen over de arbeidsvoorwaarden aangenomen, zoals over de verhouding tussen minimum- en maximumsalaris. Voorts eiste het congres zo spoedig mogelijk de benoeming van een commissie ter regeling van de salarissen, waarin vertegenwoordigers van de P.G.R.I. zitting zouden moeten hebben.

Voorts drong het congres er bij de Regering op aan, meer waardering te tonen voor de onderwijzers, zoals is toegezegd in het parlement.

Het congres heeft nog 22 andere voorstellen aangenomen, o.a. betreffende het verstrekken van studie-opdrachten aan onderwijzers, de instelling van een paedagogische faculteit, invoering van een uitgewerkt leerplan, oprichting van meer vakscholen en het uitrusten van volksscholen met een bibliotheek, radio enz.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 27 Dec. 1950

Indonesië heeft 200.000 leraren nodig

Beter wederzijds begrip tussen de volken in deze wereld is de weg naar de wereldvrede; aldus H. S. Adam Bachtjar, hoofd van de afdeling Opvoeding

van het Ministerie van Opvoeding, Onderwijs en Cultuur, die drie maanden in de Verenigde Staten heeft gereisd, in verband met een uitwisselingsplan van het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken. Vrede is slechts mogelijk als de volken elkaar begrijpen. De ontwikkeling van dit begrip begint op de middelbare school. Wanneer meer mensen andere landen beter zouden bestuderen dan op het ogenblik het geval is, komt de vrede sneller dan wij denken.

Hij was zeer geïnteresseerd in het schoolsysteem van Amerika en ook in de mogelijkheden van de opleiding tot onderwijzer.

Wat zijn aandacht bijzonder had getrokken was het idealisme onder de Amerikaanse onderwijzers. Als voorbeeld noemt hij het woord „geld”, dat nooit voor de klas wordt gebezigd. Ook was hij zeer onder de indruk van de warme verhouding tussen de onderwijzers en leerlingen.

Hij preekt de vrijheid van de scholen van Amerika in de keuze van de leerstof en de praktische cursussen zoals in economie en landnijverheid.

In een gesprek over het onderwijs in Indonesië merkte hij op dat er 200.000 onderwijzers nodig zijn ter bestrijding van het analfabetisme, dat op 80% wordt geschat op een bevolking van 70 miljoen zielen.

Thans zijn er slechts 50.000 leerkrachten aanwezig in Indonesië. Hij verklaarde voorts dat het Ministerie van Onderwijs een plan heeft opgesteld, in de hoop daarmee 15.000 leerkrachten af te leveren. Adam Bachtar is van plan Woensdag uit Amerika te vertrekken en hoopt eind Januari in Djakarta terug te zijn, aldus U.S.I.S. te New York.

Uit: *Waspada* van 29 Dec. 1951

Studiebeurzen van India

De Regering van India heeft besloten een zeventigtal beurzen te verstrekken aan studenten uit Aziatische en Afrikaanse landen voor de studie aan Universiteiten in India. Er zullen twee aan Indonesië worden verstrekt. De beurzen zijn bestemd voor landbouwkundige, technische, juridische en pedagogische studenten.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 8 Jan. 1951

Universiteitsgebouw voor Jogja

De Regering is voornemens in Jogja een nieuw gebouw voor de Universi-

teit te laten bouwen, dat het grootste van geheel Azië zal worden en met de bouw waarvan vijf jaren gemoeid zullen zijn.

Uit: *Pemandangan* (Djakarta) van 18 Jan. 1951

Vreemde talen

De kwestie van het onderwijs in vreemde talen aan onze middelbare scholen vormt een brandend probleem, dat verstrekkende gevolgen met zich brengt. Men beschouwt het te veel uit een bepaald, politiek of pedagogisch, gezichtspunt en het zou nodig zijn het eens in den brede te bekijken. Hier kunnen natuurlijk alleen enkele punten worden aangevoerd.

Wanneer men spreekt over het onderwijs in vreemde talen, dan denkt men aan Engels, Frans en Duits, het taalonderwijs dat wij van de Nederlands-Indische Gouvernmentsscholen hebben geërfd en ten slotte het Nederlands, een probleem op zichzelf. Men denkt niet aan Chinees, Hindustani of Urdu. Is het nodig de kinderen met die talen te belasten?

Een andere vraag is nog klemmender: hoe moet het over twee, drie jaar gaan, als onze scholieren de Nederlandse taal niet meer verstaan, terwijl een heel veld van kennis alleen via het Nederlands toegankelijk is?

De kwestie heeft een cultureel, een politiek en een pedagogisch aspect.

Op een vreemde taal steunen betekent: tegen een buitenlandse cultuur aanleunen en de nationale ontplooiing belemmeren. Het begrip „internationale cultuur” heeft geen inhoud. Het begrip is te hanteren, maar alleen in historische zin, niet in functionele zin. Ieder mens leeft in een eigen milieu, in de kring van zijn eigen samenleving, die een eigen „esprit de corps” heeft, welke de cultuur bepaalt. Als die geest wordt gedood, sterft de cultuur. Plaatst men een vreemde cultuur naast de eigen beschaving, dan treden er spanningen op, die de eigen cultuur benadelen. Men moet van de vreemde cultuur gebruik maken om de eigen cultuur, de nationale geest te versterken. De Islamietische beschaving heeft een hoge ontwikkeling bereikt, doordat zij andere culturen (de Perzische, Egyptische, Romeinse, Indiase en Helleense) en de daarmee samenhangende begrippen door het medium van de Arabische taal verwerkte en in zich opnam.

Wanneer wij een nationale cultuur van hoog niveau willen verwerven, moeten wij niet op een afstand bewonderend blijven toekijken, maar cultuur en wetenschap van buiten de grenzen in onze cultuur opnemen door middel van onze taal en ons aan de greep der vreemde talen ontworstelen. Dit geldt vooral ten opzichte van het Nederlands, omdat daarbij behalve cul-

turele motieven ook politieke overwegingen meespreken. Wij moeten ons niet slechts van de Nederlandse cultuur bevrijden, maar ook van een mentaliteit die voortgesproten is uit de koloniale verhoudingen.

Paedagogisch beschouwd, betekent het onderwijs in de vreemde talen een zware last op het leerplan, terwijl het resultaat feitelijk nihil is. Na het eind-examen kijkt men geen Frans of Duits boek meer in. Wel wordt er soms op gewezen, dat de abituriënten van de middelbare school moeilijkheden ondervinden bij de overgang naar het Hoger Onderwijs, vooral aan die faculteiten waaraan nog Nederlandse hoogleraren zijn verbonden, maar ik geloof dat die stemmen vooral opklinken uit bepaalde, beperkte kringen van gegoede stand. Het invoeren van het Nederlands als leervak zou deze beperkte groep, die in de familiekring Nederlands spreekt, bevoordelen tegenover andere, bredere lagen der bevolking, waar thuis nooit een woord Nederlands wordt gesproken.

Bovendien is de twijfel gerechtvaardigd, of het enig nut zou hebben enige uren per week Nederlands te onderwijzen, aangezien het resultaat niet beter zou zijn dan wat met het Engels en Frans wordt bereikt. En wanneer wij tussen Nederlands en Engels moeten kiezen, is Engels ongetwijfeld belangrijker. Verlenging van het onderwijs der Nederlandse taal betekent bovendien een verlenging van ongeveer zes jaren van de erkenning van het Nederlands.

Samenvattend komen wij tot de conclusie, dat in de eerste plaats het onderwijs in de vreemde talen moet worden verminderd, vooral van het Nederlands, terwijl wij het Engels, in verband met zijn internationaal gebruik, moeten aanvaarden. In de tweede plaats is de kern van het probleem niet, of wij al dan niet vreemde talen moeten onderwijzen, maar dat wij zo snel mogelijk wetenschappelijke werken in de Bahasa Indonesia moeten vertalen.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 30 Jan. 1951

KOENTJORO

Onderwijs in de Engelse taal

Evenals elders is sinds de tweede wereldoorlog de Engelse taal in betekenis toegenomen, zowel op de scholen als in het maatschappelijk verkeer. Daarom zoekt men naar een nieuwe methode voor het schoolonderwijs, omdat de thans gebruikte boeken, zoals *Step by Step* en *A new course of English* op het Nederlands gebaseerd zijn en dus alleen te gebruiken voor scholieren, die Nederlands verstaan.

In de afgelopen vijf jaren is een aantal handleidingen verschenen voor het Engels taalonderwijs, waaronder verschillende met de Bahasa Indonesia als voertaal, maar deze gingen toch alle uit van de Nederlandse methodiek. De thema's zijn uit het Nederlands in het Indonesisch vertaald. Worden deze nu door de leerlingen in het Engels bewerkt, dan kan het resultaat niet fraai zijn. Deze boeken zijn gebaseerd op het verschil in idioom tussen het Engels en het Nederlands en dus voor het onderwijs aan Indonesisch-sprekenden niet goed bruikbaar.

Vele van de gepubliceerde leerboeken zijn door ondeskundigen samengesteld, vooral in de eerste jaren. Het boek van mej. Soekartini is een teleurstelling geworden. Hoewel zij het Engels voldoende beheerst, heeft zij blijkbaar geen paedagogisch talent.

Het leerboek van Van Del, goedgekeurd door het Ministerie van Onderwijs, is gebaseerd op het principe van het „zakelijk taalonderwijs”, een principe dat afkomstig is van De la Court.

Het is bekend dat De la Court een paedagogisch deskundige is, maar wij moeten niet vergeten dat de methodiek van De la Court bedoeld was om Indonesische kinderen *Nederlands* te leren. Ik heb geen bezwaar tegen „zakelijk taalonderwijs”, als Van Del de Nederlandse methodiek van De la Court maar niet navolgt.

Thans is pater Haarselhorst bezig een leerboek samen te stellen voor de Katholieke middelbare scholen, ten behoeve van leerlingen die geen Nederlands verstaan. Het is in stencilvorm reeds gedeeltelijk verschenen, maar voldoet niet geheel, omdat de schrijver het Indonesisch niet goed beheerst. Een samensteller van zulk een handleiding moet beide talen, Engels en Indonesisch, volkomen beheersen om de moeilijkheden, voortspruitende uit het verschil in idioom, te kunnen overwinnen. Het boek van pater Haarselhorst zou dan ook grondig moeten worden herzien, vooral wat de terminologie betreft.

Het is duidelijk dat de vervaardiging van een dergelijke handleiding niet te licht mag worden opgevat. Voor de middelbare scholen bestaat dus nog geen leerboek dat volmaakt, of althans bevredigend is. De kwestie is nog klemmender, omdat de schoolkennis van het Engels op het ogenblik veel geringer is dan vóór de oorlog op H.B.S., A.M.S. of M.U.L.O.-school. Vroeger hadden de abituriënten een volledige kennis van het Indonesisch, een grondige kennis van het Nederlands en een vrij degelijke kennis van het Engels, terwijl zij ook het Frans en Duits enigermate beheersten. Thans wordt van de leerlingen van de S.M.A., naast de beheersing van de Bahasa Indonesia, alleen de grondige kennis van één taal gevergd: het Engels, omdat, evenals in vele andere landen, het Engels langzamerhand de positie van een tweede taal is gaan innemen. Wanneer onze leerlingen na het aflopen

van de middelbare school het Engels even goed beheersen als de vooroorlogse scholieren het Nederlands, kunnen wij tevreden zijn.

Als wij aan het Engels een belangrijke plaats inruimen, doen wij dit niet uit een overdreven voorliefde voor die taal of voor de Angelsaksische landen, maar uit praktische overwegingen. Het Indonesisch kan op het ogenblik nog niet de sleutel zijn, die de poort naar elk veld van wetenschap kan ontsluiten. En toch moet die poort worden geopend. Zolang onze eigen taal ons daarbij niet behulpzaam kan zijn, is het verantwoord van een vreemde taal gebruik te maken. Maar om in de kortst mogelijke tijd de Engelse taal te leren beheersen, zullen wij eerst geschikte leerboeken moeten samenstellen.

Uit: *Merdeka* (Djakarta) van 31 Jan. 1951

SUROTO

Gesprek met Mejuffrouw A. Dijkstra

Hoe druk het ook is — en het kan in de Openbare Leenzaal en Bibliotheek van Soerabaja behoorlijk druk zijn — de directrice, mej. A. Dijkstra, zal immer tijd maken voor een ieder die bij haar komt om haar advies over het een of ander boek dat hij wil lezen over een bepaald onderwerp. Vanmorgen kwamen wij bij mej. Dijkstra niet om raad, maar wij wilden eens een praatje met haar maken over de leenzaal en over haar werk, dat zij nu reeds ruim 20 jaren doet. Ook daarvoor vonden wij haar onmiddellijk bereid. Mejuffrouw Dijkstra heeft het de laatste jaren niet gemakkelijk gehad. Practisch alle personeel moest zij zelf opleiden, terwijl de chaos die na het Japanse beheer van de bibliotheek was achtergelaten in orde moest worden herschapen, allerlei catalogi bijgewerkt, de boeken weer gerubriceerd. Daar kwam bij dat het personeel voortdurend wisselde, zodat zij steeds weer opnieuw moest beginnen.

„Het is geen wonder dat wij over een catalogus drie jaar hebben gedaan. Het werk in de bibliotheek eist veel. Het is niet in hoofdzaak de verzorging van de uitlening van de boeken, dat is, integendeel, maar een heel klein onderdeel er van. Maar het rubriceren, ook van boeken in vreemde talen, het lezen er van, zodat men op de hoogte is van wat zo'n boek inhoudt, dat is het belangrijkste en dan komt er nog allerlei ander administratief werk bij, zoals het kaartsysteem. Het allervoornaamste is accuratesse. Ik heb heel veel ervaring met dit werk opgedaan in de loop der jaren en ik moet zeggen dat ik het werk nog altijd prettig vind. En dat is het juist, je moet ook voor dit vak liefde hebben, anders kom je er niet. Je kunt niet zoals b.v. een typiste zeggen, nu ga ik maar eens op dat of dat kantoor werken, want het is heel speciaal werk en er komt bij dat je interesse moet hebben in de mensen en van de mensen moet houden”, aldus mejuffrouw Dijkstra.

De boekerij van de Soerabajase leenzaal is nog altijd één der grootste van de leezalen in Indonesië, niet meegerekend de Universitaire Bibliotheek in Djakarta. Men heeft er ongeveer 25.000 boeken, waarvan verreweg het grootste deel bestaat uit de vooroorlogse voorraad. Tot Maart van dit jaar kwamen er nog regelmatig nieuwe boeken bij van de Centrale Boekerij in Djakarta, doch sindsdien heeft men niets meer ontvangen. Vóór de oorlog was de Soerabajase leenzaal een zuiver particuliere instelling. Zij werd geëxploiteerd door een vereniging en gesubsidieerd door de gemeente. Na de oorlog kwam de exploitatie in handen van de overheid, hetgeen nu nog het geval is. De

leeszaal staat onder de „Pendidikan Masyarakat” van het Ministerie van Onderwijs. Maar de oorspronkelijke vereniging bestaat nog.

„Wat is het aantal leden op het ogenblik?” vroegen we.

„Laat eens kijken, ik heb hier de cijfers van September. Toen hadden wij aan de Odomohoweg 1149 lezers, in het filiaal Darmo 515 en in Perak 61. Op de Odomohoweg werden in die maand 5427 boeken uitgeleend, ongeveer 217 per dag, in Darmo 2328, dat komt neer op een gemiddelde van ongeveer 93 en in Perak 375, dat is ongeveer 15 per dag. Weet u wat ik zo aardig vind in Perak, het voorlezen aan de kinderen. Onze assistente doet het daar vier keer per week. We hebben er twee leesclubjes. De kinderen gaan er helemaal in op en de groteren helpen ons zelfs vaak bij de sortering.

„Hoe is de belangstelling voor uw speciale St-Nicolaasrubriek, waarover dezer dagen iets gepubliceerd werd?”

„Er is grote animo voor. Velen komen vragen naar de boeken en tijdschriften waarin allerlei handwerkjes staan voor het St-Nicolaas-feest. Wij hebben in October een speciale tafel ingesteld — iets nieuws voor Indonesië —, een tafel waarop men allerlei boeken over een bepaald onderwerp kan vinden. Zo hadden we in October op die tafel lectuur over het dierenleven. Nu is het een St-Nicolaas-tafel. Straks in December komen er Kerstboeken en in Januari boeken over de kunst in Indonesië. Op die manier brengen wij allerlei boeken onder de aandacht van het publiek die men anders in de catalogi wellicht niet opmerkt.”

„U zei daarnet, dat u sinds Maart van dit jaar geen nieuwe boeken meer hebt ontvangen. Verwacht u in de nabije toekomst ook nog iets?”

„De kwestie is dat nog niet definitief is uitgemaakt onder welk departement de openbare leeszaal vallen. Dit is nog in bespreking en zo lang dit vraagstuk hangende is, stagneert de voorziening in boeken. Nu is er verleden jaar een aanbod van de Unesco geweest voor aankopen van boeken in het buitenland. Wij hebben toen onze verlanglijstjes ingezonden, maar tot dusver heeft de Centrale Boekerij in Djakarta er nog niets van ontvangen. Kortgeleden is er weer een aanbieding gekomen van de Unesco. We sturen nu weer verlanglijstjes in en we zullen maar hopen, dat wij er iets van krijgen.”

„Hebt u veel verlies aan boeken?”

„Dat valt hier erg mee. Zo een 50 tot 60 boeken per jaar gaan er verloren, maar de mensen moeten nu ook behoorlijk betalen voor elk boek dat zij wegmaken. Het was vroeger 10 gulden per boek. We hebben het nu verhoogd tot 40 gulden voor een studieboek en 25 gulden voor een roman. Het is opvallend hoeveel boeken er van de slechte terugbrengers binnenkwamen, toen wij ze allemaal aanschreven, dat zij nu zo veel moesten betalen... Ik heb hier eens een geval gehad van een meneer die lid werd, zijn

lidmaatschap voor een half jaar, dat is f 2,50 en zijn f 1,— entree betaalde en toen een boek uitzocht, een speciaal boek dat hij heel goed kon gebruiken in zijn vak. Twee weken gingen voorbij en het boek kwam niet terug. Na een paar waarschuwingskaarten liet meneer weten dat de baboe het boek had weggemaakt en dat hij dan wel de schadevergoeding zou willen betalen. Dat was toen nog 10 gulden per boek, dacht hij. Hij zou dus met f 13,50 klaar zijn geweest. Wij vertelden hem toen dat de schadevergoeding inmiddels verhoogd was en dat hij 40 gulden moest betalen. Raadt u wat er toen gebeurde? Enige dagen later kwam het boek terug met de mededeling dat de baboe het weer gevonden had!”

„Hebt u nog bepaalde plannen voor de toekomst?”

„Ik heb vele plannen gehad, maar door allerlei omstandigheden konden ze niet uitgevoerd worden, zo b.v. een reizende bibliotheek voor ondernemingen. Op het ogenblik bepaal ik mij er toe er voor te zorgen dat de voornaamste doelstelling van elke leeszaal nagestreefd wordt, namelijk de verspreiding van het goede boek en stimulering van studie”, aldus besloot mejuffrouw Dijkstra.

Uit: *De Vrije Pers* (Surabaja) van 8 Nov. 1950

Bibliografie in Indonesië

Wat was voor de Nederlander de grote aantrekkelijkheid van het werken in Indonesië? Niet wat velen menen: het materiële bestaan, al behoeft men de betekenis daarvan niet weg te cijferen. Belangrijker was de mogelijkheid tot ontplooiing, tot het zelfstandig verrichten van werk, in Nederland met zijn overvloed van deskundigen op elk gebied veel moeilijker realiseerbaar. Deze medaille had haar keerzijde: vaak stond en viel het werk met de persoon, werd op wat iemand tot stand gebracht had na zijn vertrek niet voortgebouwd of ging het zelfs te gronde.

Beide aspecten vertonen een terrein van werkzaamheid, dat eigenlijk nooit ruime belangstelling heeft ondervonden: dat der bibliografie, het samenstellen van catalogi van een bepaald land of op een bepaald gebied verschenen boeken.

Het is niet voldoende, dat er boeken over allerlei onderwerpen bestaan. Wie voor een bepaald onderwerp belangstelling heeft, moet ook te weten kunnen komen, dat het bestaat. De uitgaven van Nederland en de grote Westerse landen zijn gecatalogiseerd in algemene en speciale bibliografieën en wie zich naar de bibliotheek of boekhandel begeeft, kan zich daar op de hoogte stellen van al wat er op een bepaald gebied is uitgegeven.

De Indonesische uitgaven zijn nog weinig talrijk. Desondanks zijn de boekhandels slecht op de hoogte van dat weinige, doordat nauwkeurige bibliografische gegevens van de pas verschenen werken hun niet ten dienste staan. Deze bibliografische gegevens echter vormen een niet te verwaarlozen component in het samenstel van de krachten, die Indonesië voorwaarts zullen moeten stuwten.

Indonesië heeft tot dusver één grote bibliograaf gehad, een fanaticus, zoals ieder moet zijn die iets tot stand wil brengen, mr J. A. van der Chijs, de eerste landsarchivaris. In 1879 gaf hij als deel 37 van de Verhandelingen van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap een *Proeve eener Nederlandsch-Indische Bibliographie 1659-1870* in het licht. Terloops worde hier nog even opgemerkt, dat dit slechts een klein deel was van het vele werk door Van der Chijs als landsarchivaris verricht.

En nu de keerzijde: Van der Chijs vond geen opvolger. Het heeft tot 1939 geduurd, vóór iemand zijn werk voortzette. In dat jaar liet de heer G. Ockeloen de eerste aanvulling op Van der Chijs' werk verschijnen, de *Catalogus van boeken en tijdschriften uitgegeven in Nederlandsch Oost-Indië van 1870 tot 1937*. Daarnaast verscheen een catalogus in het Indonesisch van uitgaven in de talen van Indonesië over dezelfde periode. (De gestencilde aanwinstenlijsten van de bibliotheek van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap te Djakarta met beperkte spreiding blijven hier buiten beschouwing.)

Vlak voor de Japanse inval zou een aanvulling komen op bovengenoemde catalogus voor de periode van 1938 tot 1941. Het Nederlandse deel kwam nog van de pers, het Indonesische deel ging verloren. De heer Ockeloen heeft niet bij de pakken neergezeten en heeft thans een nieuwe aanvulling gegeven voor de periode 1945 tot 1949, ditmaal een overzicht van alle uitgaven in één deel. Daarbij is ingebonden het Indonesische deel van de aanvulling 1938-1941. Het kon opnieuw worden samengesteld doordat de fichesverzameling niet verloren was gegaan (Uitg. G. Kolff en Co., Bandung, 1950). Het is veelzeggend, dat de samensteller zich met dezelfde woorden moet verontschuldigen voor tekortkomingen als die waarmee mr Van der Chijs zeventig jaar tevoren voor zijn werk clementie inriep: „Waar niets is, is iets veel.”

Wie het deel 1945-1949 doorbladert en hier en daar steekproeven neemt, komt spoedig tot de ontdekking, dat er heel wat onnauwkeurigheden in het werk staan, in het bijzonder in de systematische indeling. Slechts wie niet op de hoogte is van de moeilijkheden, nog steeds aan het samenstellen verbonden, zal daarover de samensteller lastig vallen. Deze was in vele gevallen verplicht af te gaan op onnauwkeurige aankondigingen, advertenties, enz. Om een dergelijke catalogus feilloos te kunnen samenstellen, dient men te kunnen putten uit een perfecte depôt-bibliotheek, een bibliotheek waar alle uitgaven

van een bepaald land worden samengebracht. Tot de Japanse inval heeft de bibliotheek van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen vrijwillig deze taak vervuld. Na 1945 is zij daarmee voortgegaan, maar de moeilijkheden verbonden aan het verwerven van nieuwe uitgaven waren toch nog veel groter dan vroeger en in sommige gevallen nagenoeg onoverkomelijk. De aard dezer moeilijkheden kan hier niet in den brede worden uiteengezet. Het zij voldoende er aan te herinneren, dat de kleinere Indonesische uitgevers, vaak zelf ook nog drukker en boekverkoper, nagenoeg uitsluitend voor de plaatselijke markt werken.

De bibliothecaresse van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap heeft in een onlangs uitgegeven brochure bepleit,¹ dat een op te richten parlamentsbibliotheek — waaraan thans grote behoefte is — met ingang van 1951 de taak van een depôtbibliotheek op zich zou nemen. Deze taak zou zich bijzonder goed met die ener parlamentsbibliotheek laten verenigen, zoals besproken werd in *Nieuwsgier* van 29 September 1950. Komt zij tot stand — en slaagt zij er in alle uitgaven van Indonesië te verzamelen — dan zal de bibliografie daarvan de vruchten kunnen plukken.

Zover is het echter nog niet. Indien men rekening houdt met de omstandigheden van nu moet men de thans verschenen catalogus een verdienstelijke bijdrage achten tot de bibliografie van Indonesië. Zij zal de boekhandelaars in vele gevallen in staat stellen hun cliënten in te lichten over de boeken, die zij willen hebben en daardoor de vooruitgang van Indonesië bevorderen.

Als deze aanvulling zal blijken „in een behoefte te voorzien” is dat een verheugend correlaat van die vooruitgang zelf. Dan mag men met reden regelmatige voortzettingen met gaandeweg afnemende tussenruimten verwachten.

Uit: *Nieuwsgier* van 16 Nov. 1950

De Staatsbibliotheek in Jogja

Buitenlandse boekenzendingen, bestemd voor de Staatsbibliotheek te Jogja, blijven binnenstromen, zoals van de vertegenwoordiger te Djakarta der Chinese Volksrepubliek, India, Pakistan, Engeland, Amerika enz., benevens rechtstreekse zendingen uit Australië. Het zijn merendeels wetenschappelijke werken, vooral officiële uitgaven, aldus verklaarde de heer Pattah, hoofd van de bibliotheek.

¹ C. Vreede-de Stuers: *Tjatan tentang peraturan perpustakaan di Indonesia*. (Aanteekeningen over de regeling van het bibliotheekwezen in Indonesië) Djakarta, Balai Pustaka 1950.

Voorts heeft men van de Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland en Indonesië meer dan 1000 werken ontvangen, die betrekking hebben op sociale, politieke en economische onderwerpen, geschiedenis en letteren en wijsbegeerte.

De eerste zending van de „Hatta Foundation” is eveneens aangekomen, totaal 21 kisten, geheel gevuld met buitenlandse uitgaven. Daarnaast ontving men bruikleenzendingen uit het bezit van mr Ali Sastroamidjojo en dr Purbotjaroko. De boeken van laatstgenoemde zijn van bijzonder groot belang voor studenten, vooral in verband met de opening van een Literaire Faculteit. Het is zeer moeilijk voor deze studierichting boeken te vinden.

De heer Pattah toonde ons het interieur van het bibliotheekgebouw. Het was duidelijk, dat van een gebouw nauwelijks kon worden gesproken, want het was niet meer dan een soort magazijn. Talloze boeken lagen opgestapeld, omdat de plaats ontbreekt om ze behoorlijk te rangschikken. Tientallen pakketten en meer dan 50 kisten zijn nog niet uitgepakt. Nog treuriger is, dat verschillende kamers lekken vertonen, zodat deze boeken, die een waarde van duizenden rupiahs vertegenwoordigen, dreigen te bederven, indien er niet spoedig een behoorlijk onderkomen wordt gevonden. En intussen komen er ongeveer 100 lezers per dag. De heer Pattah deelde mede, dat de Gebouwendienst thans een gebouw aan Malioboro aan de bibliotheek heeft toegewezen, de drukste straat van Jogja, en daarom voor een bibliotheek minder geschikt, omdat men er niet rustig kan studeren.

Sommigen zijn van mening, dat het vroegere gebouw van het K.N.I.P. voor de bibliotheek bestemd dient te worden. Voor de gemeenteraad, die overigens reeds behoorlijk is gehuisvest, is het gebouw veel te groot.

Terwijl de gemeenteraad van Semarang evenals die van Solo een gebouw laat inrichten voor haar officiële bibliotheek blijft Jogja, nog wel een Universiteitsstad, in dit opzicht achter. De reden is wellicht, dat de Staatsbibliotheek te Jogja nog niet in ruime kring bekend is, uitsluitend onder studenten, hoogleraren en rijksambtenaren. Maar zij is zeer populair bij de buitenlanders, die bij ieder bezoek aan Jogja de bibliotheek bezoeken, terwijl de zendingen uit het buitenland blijven voortgaan. De bibliotheek zal deze maand een filiaal openen in Pratiemasana.

Uit: *Nasional* (Jogja) van 14 Dec. 1950

De Stichting voor de Culturele Samenwerking, opgericht op 26 Februari 1948, stelt zich ten doel overzee de kennis van en het contact met de Westerse cultuur in haar Nederlandse vorm te stimuleren, terwijl omgekeerd hetzelfde in Nederland zal worden nagestreefd ten aanzien van Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen.

No. 3503 H - '50.

OD 1759. 5 Maart 1951.

bijlage: een. (1.-).

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

V e r t r o u w e l i j k.

C

co 99849

gevestigde

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 D -
50 van 21 December 1950, wordt hierbij toegezonden, een opgave
van personen, die gedurende het 2de halfjaar van 1950 werkzaam
waren op het te A-msterdam, J.J. Viottastraat 41, k-antoor van
de St-ichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland,
Indonesië, Suriname en de Ned. Antillen. Einde.-

No. 131

0. 3.

DIET K. O. N. J.
ACD/HC
DAT 2-5-5
PAAR: 1

6.61 21.4
7 MRT 1951
100/333

Schutblad is vernieuwd
20

Opgave van personen werkzaam over het 2de halfjaar 1951. Bij de
STICHTING voor de CULTURELE SAMENWERKING tussen NEDERLAND -
INDONESIE, SURINAME en de NED. ANTILLEN.

Doorlopend- No.	Namen en Voornamen	Geb.datum	Werkzaamh.	Inkomen per half- jaar.	Bijz.h.
1.	Andriessen Anna H.E.		Tijpiste	f. 1327,60	
2.	Batten Frederik E.A.		Afd.Doc.	" 2796	
3.	Benjamins Maud I		Afd.Doc. Steno Typiste	" 1489,50	
4.	Borel Machteld		Afd.Film Z.	" 2620.	
5.	Boswijk Anje		Steno typiste	" 1395	
6.	de Bruijn Aleida		id. id.	" 1279,75	
7.	Christoffels Cornelia	26-3-25	Ass.Afd.Fin.	" 1415.-	
8.	Coenraad Hilda	18-11-28	Ass.Afd.A.Z.	" 1154,67	
9.	Couwenberg Christina	19-4-22	Ass.directie	" 2130.-	
10.	v.Deren Wilhelmina	11-1-27	Telefoniste	" 1197.-	
11.	v.Eyck Johan P.	3-1-22	ass.Afd.Fin.	" 1438,25	
12.	Galen-Last Hendrik	13-2-21	Afd.Boekh.	" 3296.-	
13.	Hagen Joh.E of C.	24-10-04	Hoofd Cul.Z.	" 1177,41	Juli, Aug. & Sept.
14.	't Hart Dirk	29-1-30	typist	" 678,28	
15.	Honig Dolly	7-10-20.	Afd.Onderw.	" 1457,4	
16.	Hoorrik Eduard	9-3-10	Afd.Hoofd.	" 3510.-	
17.	Hunink Maria	23-6-24	Ass.Afd.SHB	" 723.-	vanaf Sept
18.	Kolff Joh.O.	20-6-22	Ass.Boekenm.	" 304,50	over Juli
19.	Kandou F.R.	8-3-24		" 1493.-	
20.	Kaper Jan	28-1-19	concierge	" 1257,39	
21.	Knoppers Bastiaan	22-6-20	Betr.Stud.	" 2695,50	
22.	Konijnenburg F.	2-6-1892	daggelder	" 1416,95	
23.	Kool Neeltje	18-8-23.	Ass.Afd.Doc.	" 1507	
24.	Lenderink Joh (vr)	10-1-19	Ass.Best.	" 2130.-	
25.	Koopmans Helena	21-8-26	Typiste	" 789,90	Sept.Oct.
26.	Kool J. (man)	5-1-17	Afd.Chl.Z.	" 231,57	Nov.& Dec. Dec.

Doorl. No.	Namen en Voornamen	Geb.datum	Werkzaamh.	Inkomen per halfjaar,	Bijz.h.
27.	v.Lier Rudolf	24-8-14	Afd. Hoofd.	f.1885.-	
28.	Meulenmans Clemens		directeur	f.3358.-	over Juli Aug. Sept.
29.	Mulder Feiko	3-4-13	Afd.Hoofd.	f.3204,50.	
30.	Naming-Spaltman J.	7-10-11/21	Chef tijpk.	f.1449,50.!!	
31.	v.Ommen C.J.	13-11-25	Ass.His.Bibl.	f. 290,65	over Nov. Dec.
32.	Peereboom Sophia J.	16-10-26	secr.afd Pers	f. 394,16	over Nov. Dec.
33.	Ratulangie Margeretha	8-2-30.	typiste	f. 640.-	over Sept. t/m. Dec.
34.	v.Rij J.P.	20-9-28	Onderw.&stu- die.	f. 780,62.	
35.	Sankalder(n) Jacob	10-8-12	Hoofd His.D.	f.2880.-	
36.	Schermerhorn Esther	30-10-26.	Ass.Radio Btr	f. 839,50.	
37.	Sipkens Albert	21-2-96	Hoofd.afd Fin	f.2510.-	
38.	Spangers P.C.E.	5-2-16.	Hoofd.Clt.Z.	f.1650.-	over Oct. t/m. Dec.
39.	Spruyt F.E.C.	1-6-14	Afd.Cult.Z.	f.1457.-	
40.	Theling Jan(?)	26-1-19	Ass.der Dir.	f.1760.-	over Sept. t/m.Dec.
41.	Themassen Peter	18-5-11	Afd.Hoofd.	f.3240.-	
42.	Tuin Jenny	19-6-23	Typiste	f. 289,80	over Juli en Aug.
43.	Visser Jenny	16-11-21	Ass. Afd.S.H. B.	f. 169,53.	over Aug. t/m.Oct.
44.	Vogels F.G.M.	9-1-30	Cat-sserster	f.385,77.-	over Aug. t/m.Dec.
45.	Vries Paul I.M.	25-10-19	Afd.Tenst.	f.2195.-	
46.	Wilkens A.A.	14-7-28	Typiste	f. 322,90.	over Juli t/m. Sept.
47.	Zwaag Mary	11-3-22	Typiste	f. 84,74	over Nov.
48.	Rinto Alwi <u>PD 10246</u>	11-3-22	vertaler	f.1089,47.	
49.	Salim Jozef Teofiel	8-9-(?)	vertaler	f.3210.-	over Juli t/m.Nov.
50.	Salim Ig.F.M.	24-11-02	vertaler	f. 926.-	over Juli t/m.Nov.
51.	Arsath Rois J.W.	1-7-19	vertaler	f.1732	
52.	Satoemorang-Sitso	2-10-24.	vertaler	f.2563,50	
53.	Scheiberlich-Wahl S.C.	20-12-85	werkster	F. 709,12	
54.	Post-Scheiberlich H.M.	20-1-11	id.	f. 709,12.	
55.	v.Gennep-Schreuder B.	27-8-18	id.	f. 605,77	over Aug.
56.	Begram-Ester M.	27-2-20	id.	f. 239,08	Dec. over Nov. Dec.

No. 3503 G -'50.

16 Februari 1951.

bijlage: één. (1.-)

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking enz.

17 FEB 1951

ACD/105078

6.61

05.23

901759

101013

V e r t r o u w e l i j k .

Schutblad in vermindering

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 F -
'50 van 12 Januari 1951, wordt hierbij toegezonden, één exem-
plaar van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting
voor de Culturele Samenwerking enz " onder de naam "Cultureel
Nieuws" (Indonesië 1951) uitgegeven maandblad van Januari
1951 No. 4 van de eerste jaergang. Einde.

10.131

0. 2.

No. 3503 F - '50.

bijlage: één.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele Samenwerking enz.

12 Januari 1951.

13 JAN. 1951

ACD 101013
Verenigd Koninkrijk.

Schutblad is aangevraagd

Ten vervolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 C - '50 van 17 November 1950, wordt hierbij toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde " Stichting voor de Culturele Samenwerking enz. onder de naam " Cultureel Nieuws " (Indonesië 1950) uitgegeven maandblad van December 1950 No.3 van de eerste jaargang.

Voorzover nodig zij Uw aandacht gevestigd op de in deze uitgave aangestreepte artikelen en passages.

In het bijzonder wordt Uw aandacht gevestigd op het op pagina 31, onder de titel " Problemen der vrouwenbeweging" opgenomen verslag van een interview, dat vertegenwoordiger(s) van het persbureau "Aneta" had(den) met mevrouw Mr. Maria Ulfah SANTOSO, voormalig secretaresse van de minister-president Drs. Moh. HATTA en voormalig minister van Sociale Zaken in de republiek Indonesië.

Naar werd vernomen, wordt het blad "Cultureel Nieuws" op aanvraag gratis toegezonden. Einde.

Jo. M. I.

O. 3.

11 Januari 1951.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking.6.61
05.256.694
05.25

12 JAN. 1951

Vertrouwelijk ACD 100921

Mede ten verfolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 B - '50 van 13 November 1950, zij medegedeeld, dat medio December 1950 is verschenen de in dat schrijven bedoelde brochure uitgegeven, door de te Amsterdam gevestigde "Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen".

De aanvankelijk als brochure bedoelde uitgave is uitgegroeid tot een redactioneel en typografisch goed verzorgd 150 pagina's tellend boekwerk dat onder de naam "Sticusa" Jaarboek 1950 "X" in opdracht van de Stichting voor de Culturele Samenwerking enz., werd uitgegeven door J.M. Meulenhoff te Amsterdam. Het geheel, dat volgens aankondiging op de binnen omslag - pagina, onder redactie van Prof. Dr. G.H. van der KOLFF, werd samengesteld, is gebonden in een eenvoudige, bruin gekleurde linnenband, maakt ongetwijfeld een nette beschaafde indruk en kan als goed geslaagd worden beschouwd.

Het geheel is verluchtigd met goed geslaagde foto's van recente historische gebeurtenissen, zoals de overdracht van de soevereiniteit aan Indonesië door H.M. Koningin Juliana, aan Drs. Moh. Hatta, op 27 December 1949 te Amsterdam. De overdracht van de soevereiniteit door Z.K. de Hoge Vertegenwoordiger der Kroon, A.H.J. Lovink, aan de Sultan van Djokjakarta te Batavia. De aankomst van president Soekarno op het paleis Koningsplein te Batavia. De opening van de 1ste parlements zitting door Soekarno e.d.

Ook zijn meerdere foto's opgenomen betrekking hebbende op, het onderwijs, kunst, wetenschap en cultuur in Indonesië, zomede enige foto's van Curacao en Suriname.

Uit een in het jaarboek ingelegde los-vel, blijkt, dat het Jaarboek gratis - per post - werd toegezonden "aan de jonge Nederlandse vrouwen en mannen van de eind - examen - groep 1950" en het de bedoeling van "het bestuur" der Stichting is om ieder jaar een soortgelijk boekwerk uit te reiken aan de geslaagden voor de eind-examen van de Nederlandse Middelbare Scholen.

In een als inleiding bedoeld "woord vooraf", richt de voorzitter der Stichting, Prof. Dr. J.H.A. LOGEMANN, zich in het bijzonder tot de Nederlandse jongeren en wijst erop, dat, hoewel er veel is veranderd met betrekking tot de resterende koloniale wereld en ook "al aanvaarden we voluit Indonesië als soevereine staat, Suriname en de Nederlandse Antillen als onderdeel gelijk-standige delen van het Koninkrijk", dan nog is veel te doen voor Nederland en dan vooral op cultureel-gebied. Hiervoor wordt aller steun en medewerking gevraagd, omdat het uitdragen van de Nederlandse culturele beschaving, alleen dan resultaten kan hebben, wanneer daaraan voldoende medewerking zal worden verleend, ook door de jongeren.

X. "Sticusa": is een afkorting van "Stichting Culturele Samenwerking".

Verder zijn

- Verder zijn opgenomen opstellen e beschouwingen - van:
- a. F. SIJBESMA over " Het Koninkrijk der Nederlanden in de branding van de tweede wereldoorlog".
 - b. Prof. Dr. H.Th.FISCHER over " De tweede Unie-taal".
 - c. Mevr. Hurustiati SUBANDRIO over: " De Indonesische vrouw in de wereld van vandaag".
 - d. Prof. Dr. TAKDIR ALISJAHBANA over " De botsing van Oost en West".
 - e. Ds. B.J. BOLAND over " De Zending in de ontmoeting van Oost en West".
 - f. C.MINDEROP S.J. en G. VRIENS S.J. (Jezuiet) over " De Missie in Indonesië".
 - g. Prof. Dr. G.H. van der KOLFF - redacteur van het Jaarboek over " De Dessa en haar welvaart".
 - h. Dr. A.TEEUW over " Van nationaal tot internationaal" (Moderne Indonesische poëzie".
 - i. J. van de WALLE over " Curacao: Een inleiding tot de West".
 - j. Johan A. FERRIER over " De bevolking van Suriname".

De onder sub. a. vermelde beschouwing, is het opstel, dat overeenkomstig het verzoek van het bestuur der Stichting werd gewijzigd, nadat het boek reeds in zijn geheel was gedrukt en gebonden.

In het losse inlegvel wordt hierop kennelijk gezinspeeld en wel daar, waar is medegedeeld, dat het Jaarboek door omstandigheden later is verschenen, dan aanvankelijk was gedacht en niet alle opstellen de volle instemming van het bestuur of de lezers zullen hebben.

Niet bekend is hoeveel exemplaren van dit boekwerk werden gedrukt en bij welke drukkerij het boek werd gedrukt. Einde.

10.12.1

No. 3503 D - '50.

21 December 1950.

bijlage: een.

Onderwerp: Stichting voor de CULTURELE
SAMENWERKING tussen Nederland,
Indonesië, Suriname en de Neder-
landse Antillen.

6.61
81.4

27 DEC. 1950
ACD/ 99844

OP KAART
ACD/46
DAT: 22.5.51
PAR: 1

V e r t r o u w e l i j k .

Handwritten: 10.131
Handwritten: 94 874
Handwritten: 18/2 6 2001
Handwritten: 10.131
Mede ten vervolge op het dezerzijds schrijven No. 3503 -
50 van 12 October 1950, wordt hierbij toegezonden een opgave
van personen - met personalia en verdere gegevens - die per
ultimo Juni 1950 werkzaam waren op het te Amsterdam gevestigde
kantoor van de Stichting voor de CULTURELE SAMENWERKING tussen
Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen, J.J.
Viottastraat 41. Einde.

0. 3.

Volg. No.	Namen en verdere gegevens.
1. —	ANDRIESSEN, Anna, typiste, verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven bij het Bevolkings-register te Amsterdam.
2. X	BATTEN, Fredrik, Eduard, Anton, geboren te Batavia, 26 October 1910, hoofd der documentatie, wonende te Amsterdam, Reguliersgracht 90.-
3. X	BENJAMINS, Maria, steno typiste, verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven in het Bevolkings-register te Amsterdam.
4. —	BOREL, Machteld, hoofd afdeling film zaken, verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven in het Bevolkings-register te Amsterdam.
5. —	BOSWIJK, Anje Hendrika, geboren te Sappermeer, 22 Maart 1926, steno-typiste, wonende te Amsterdam, P.C. Hooftstraat 106 II.
6. —	de BRUIN, Aleida, geboren te Roosendaal en Nispen, 18 Februari 1928, secretaresse (steno typiste), wonende te Amsterdam, Baarsjesweg 306 II.
7. —	CHRISSTOFFELS, Cornelia, verdere gegevens niet bekend.
8. —	COENRAAD, Hilda, verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven in het Bevolkings-register te Amsterdam.
9. —	COUWENBERG, Christina, Theda, geboren te Loosduinen, 19 April 1922, secretaresse der directie, wonende te Amsterdam, Prinsengracht 632 hs.
10. —	van DEENEN, Wilhelmina, Theodora, Theresia, geboren te Amsterdam, 15 December 1928, telefoniste, wonende te Amsterdam, Mr. P.N. Arntreniusweg 82 bhs.
11. —	van DELDEN, Gerina, Jantina, geboren te Meppel, 30 Augustus 1896, echtgenote van F.H. WAART, wonende te Amsterdam, Bentinckstraat 48 III.
12. —	van GALEN LAST, Hendrik, afdeling boeken, verdere gegevens niet bekend.
13. —	't HART, Dirk, geboren te den Haag, 29 Januari 1930, typist, wonende te Amsterdam, Postjeskade 217 I.
14. —	HONING, Dollij, geboren te Rhenen, 7 October 1920, assistente, wonende te Amsterdam, Prinsengracht 632 hs.
15. X	^{PD 9690} HOORNVIK, Eduard, Jozef, Antonie, Marie, geboren te 's Gravenhage, 9 Maart 1910, afdelings-hoofd, letterkundig journalist, wonende te Amsterdam, Stadionstraat 25 II.
16. —	KALFF, Johannes, Olivier, geboren te Amsterdam, 20 Juni 1922, juridisch adviseur, wonende te Amsterdam, Prinsengracht 1089 hs.

Opgave van de namen en personalia van personen werkzaam op het kantoor van de Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Volg No.s	Namen en verdere gegevens.
17. X 148	KANDAU F. K. - man - verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven bij het Bevolkings-register te Amsterdam.
18. X	KAPER, Jan: geboren te Amsterdam, 28 Januari 1919, conciërge voor dien korporaal constabel der K.M., wonende te Amsterdam, J.J. Viottastraat 41 (Kantoor Stichting voor Culturele Samenwerking).
19. X	KNOPPERS, Bastiaan, Anne, geboren te Almelo, 22 Juni 1920, <u>belast met de studentenzorg</u> , wonende te Amsterdam, Rooseveltlaan 260 I.
20. X Jos	KONIJNENBURG, van Frits, geboren te Amsterdam, 2 Juni 1892, gepensionneerd Indisch Hoofdamtenaar, destijds werkzaam op het Dept. van Onderwijs te Batavia, wonende te Amsterdam, Vossiusstraat 5.
21. —	KOOL Neeltje, geboren te Venhuizen, 18 Augustus 1923, kantoor bediende afd. documentatie, wonende te Amsterdam, Rivierlaan 86 II.
22. —	KUHLMAN, Geertruida, Johanna, geboren te Amsterdam, 5 September 1925, telefoniste, wonende te Amsterdam, P.v.d.Doesstraat 67 III.
23. —	LENDERINK, Johanna Adriana Arendina, geboren te Zutphen, 10 Januari 1919, secretaresse van het bestuur de Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, Stadionplein 87 hs.
24. —	van LIER, Rudolf, Jacob, geboren te Paramaribo, 28 Juli 1876, mijn-ingenieur, thans afdelings-hoofd bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te den Haag, Bedelstraat 3 b.
25. X (MK)	MEULEMAN, Clemens, Theodorus, Franciscus, Joseph, geboren te Rheden, 4 Juli 1903, wonende te Amsterdam, Rooseveltlaan 252 III. Is sedert enige maanden niet meer werkzaam - verbonden aan - de Stichting voor Culturele Samenwerking.
26. X 866	MOERBIRMAN (MUBIRMAN) Raden, geboren te Toeloengagoeng, 22 December 1923, student economie, tot en met Mei 1950 vertaler bij de Stichting Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, Reguliersdwarsstraat 25 hs.
27. —	MULDER, Feiko, Lieffert, afdelings-hoofd bij de Stichting voor Culturele Samenwerking. Verdere gegevens niet bekend. is niet ingeschreven in het Bevolkings-register te Amsterdam.
28. —	PEEREBOOM, Sophia, Johanna, geboren te Soerabaja, 16 October 1926, assistente afdeling studenten-zorg der Stichting voor Culturele Samenwerking, voordien stewardess b/d. K.L.M. wonende te Amsterdam, Stadionweg 110 hs.
29. X	POST, Helena, Petronella, geboren te Amsterdam, 5 Juni 1920, werkster, gehuwd met H.C. Meuwessen, wonende te Amsterdam, van Rappardstraat 21 II.

Opgave van de namen en personalia/werkzaam op het kantoor van de Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Nolg No.s	Namen en verdere gegevens.
30. XI	RINTO ALWI, geboren te Kediri, 11 Maart 1922, journalist, vertaler bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, J. Vermeerstraat 73 bov.
31. XI	ROIS, J.M. vertaler bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, Verdere gegevens niet bekend. Niet in geschreven bij het Bevolkings-register te Amsterdam.
32. +	van RIJ, Johannes, Pieter, geboren te Amsterdam, 20 September 1928, student, thans werkzaam bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, Weimarlaan 1 hs.
33. 034	SALIM, Ignatius, Francis, Michael, geboren te Tandjong-Pinang, 24 November 1902, journalist, vertaler bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, -sedert 3-4-1950 - Rooseveltlaan 29 III.
34. XI	SALIM, Jozef, werkzaam bij de Stichting voor Culturele Samenwerking. Verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven bij het Bevolkings-register te Amsterdam.
35. XI	SAMKALDEN, Jacob, geboren te Rotterdam, 10 Augustus 1912, hoofd afdeling huishoudelijke dienst bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, Waalstraat 36 I.
36. +	SCHERMERHORN, Esther, Mirjam, Blanchefleur, geboren te Bandoeng, 30 October 1926, student G.U., werkzaam als assistent studenten-zorg bij de Stichting voor Culturele Samenwerking wonende te Amsterdam, Bern. Zweerskade 23 III.
37. +	SIPKENS, Albert, geboren te Leeuwarden, 21 Februari 1896, hoofd afdeling boekhouding der Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, Lange Leidsedwarsstraat 40 III.
38. XI	SPALTMAN Jannetje Helena, geboren te Amsterdam, 10 November 1921, hoofd der afdeling typekamer, bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, gehuwd met NANNINGA, Gerardus, wonende te Amsterdam, Ch. de Bourbonstraat 14 II.
39. MK	SPIERS Desire, tot en met Maart 1950, werkzaam bij de Stichting voor Culturele Samenwerking. Verdere gegevens niet bekend. Bij het Bevolkings-register niet ingeschreven.
40. +	THOMASSEN, P.T. werkzaam als hoofd van een afdeling, bij de Stichting voor Culturele Samenwerking. Verdere gegevens onbekend. Niet ingeschreven bij het Bevolkings-register te Amsterdam.
41. +	TUIN Jenny Hendrika, geboren te Buitenzorg, 19 Juni 1923, steno typiste, wonende te Amsterdam, G.v.d. Veenstraat 145 bv.
42. +	VRIES, Paul, I.W. assistent visuele middelen bij de Stichting voor Culturele Samenwerking. Verdere gegevens niet bekend. Niet ingeschreven bij het Bevolkings-register te Amsterdam.
43. +	WAART, Franciscus, Hermanus, geboren te Amsterdam, 13 Februari 1895, magazijn bediende bij de Stichting voor Culturele Samenwerking, ex gepens. wagenbestuur gemt. Tram, wonende te Amsterdam, Bentinckstraat 48 III.
44. XI	WAHL, Susanna, Christina, geboren te Amsterdam, 20 December 1885, werkster, gehuwd met H.G. SCHEIBERLICH, wonende te Amsterdam, St. Willibrordusstraat 25 III.

Opgave van de namen en personalia van personen werkzaam op het kantoor van de Stichting voor Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Volg No.s	Namen en verdere gegevens.
+ 45.	WOLTERS, Elisabeth, Josephine, Wilhelmina, geboren te Amsterdam, 19 Februari 1913, secretarisse van de directeur der Stichting voor Culturele Samenwerking, wonende te Amsterdam, Jan Luykenstraat 50 III. (Gehuwd met POEL Marinus.)
+ 46.	ZWAAG, Mary Anne, geboren te Hilversum, 29 April 1928, steno-typiste, wonende te Amsterdam Zandvoort, Oosterparkstraat 4.
0. 3.	

No. 3503 B - '50.

bijlage: één.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking tussen Nederland,
Indonesië, Suriname en de Neder-
landse Antillen.

17 November 1950.

96709

OP KAART
ACD/7C
DAT: 11/11/50
PAR: 1

6.67
25.2.3
21 NOV. 1950
ACD/97456

D i e n s t g e h e i m,

*o'den maandblad naar
Pers en Bibl.*

20 9/10/50

Ten vervolge op hetz dezerzijds schrijven No. 3503 A - '50
van 8 November 1950, wordt hierbij toegezonden één exemplaar
van het door de te Amsterdam gevestigde" Stichting voor de
Culturele Samenwerking enz", onder de titel " Cultureel
Nieuws " (Indonesië 1950) uitgegeven maandblad van November
1950 No. 2 van de 1ste jaargang.

Voorzover nodig zij Uwe aandacht gevestigd op de daarin
aangestreepte a-rtikelen en passage's. Kinde.

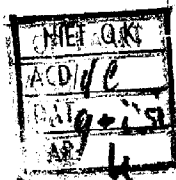
No. 131

O. 3.

940/7 (C) 13 November 1950.

6.61

Onderwerp: Stichting voor Culturele
Samenwerking tussen Nederland,
Indonesië, Suriname en de Ne-
derlandse Antillen.

6.61
15.25
14 NOV. 1950
ACD/96849

Vertrouwelijk
Co 94074

Ten vervolge op het vermelde onder sub p. van het dezerzijds schrijven No. 3503 - '50 van 12 October 1950, zij medegedeeld, dat naar werd vernomen, in verband met de gerezen bezwaren tegen het artikel van de heer SIJBESMA, zoals dit werd opgenomen in de door de " Stichting voor Culturele Samenwerking enz." uit te geven brochure, enige tijd geleden het " Stichtings-bestuur" de heer SIJBESMA had uitgenodigd voor een bespreking over het gewraakte artikel.

Bij deze bespreking, welke enige weken geleden in het gebouw van de " Stichting" te Amsterdam werd gehouden, werd de heer SIJBESMA door de voorzitter, Prof.Dr. LOGEMANN verzocht, bepaalde in dit artikel voorkomende uitdrukkingen, welke naar het oordeel van het " Stichtings-bestuur", zo niet grievend, dan toch minder aangenaam moeten worden geacht, voor meerdere vooraanstaande personen van de Indonesische regering, w.o. president SUKARNO en Drs. Moh. HATTA daaruit te verwijderen.

Zo werd o.a. door Prof.Dr. LOGEMANN bezwaar gemaakt tegen het woord " collaborateurs", dat t.o.v. president SUKARNO en Moh. HATTA in dit artikel was gebezigd bij de beschrijving van de activiteit welke door SUKARNO en HATTA tijdens de Japanse bezetting van Indonesië, aan de dag werd gelegd bij hun samenwerking met de Japanse bezetters. Naar het oordeel van Prof.Dr. LOGEMANN, zou het woord " collaborateur" in de betekenis, welke als regel h.t.l. aan dit woord wordt toegekend, niet van toepassing zijn op de evenbedoelde activiteit van SUKARNO en HATTA met de Japanse bezetters. Naar de h.t.l. heersende begrippen, zou volgens Prof.Dr. LOGEMANN, aan het woord "collaboratie" (collaborateur), de betekenis worden toegekend, " samenwerking in tijd van oorlog met de vijand -bezetter -, welke samenwerking dan gericht moet zijn tegen het eigen land -staat". Aan de samenwerking van SUKARNO en HATTA met de Japanse bezetters, zou deze betekenis niet kunnen worden toegekend. Deze samenwerking - aldus Prof.Dr. LOGEMANN - was niet gericht tegen de eigen staat van SUKARNO en HATTA, doch tegen de koloniale verhoudingen. (Lees bewind of overheersing 0.)

Het eind resultaat van deze bespreking is geweest, dat werd overeengekomen, dat de heer SIJBESMA meerdere soortgelijke woorden en uitdrukkingen uit het artikel zal verwijderen.

Het gevolg hiervan is, dat zes pagina's van het reeds gedrukte en in de brochure ingebonden artikel, uit de brochure zullen worden verwijderd, herschreven en herdrukt, waarna het geheel andermaal zal worden opgenomen - ingebonden - in de brochure, waarna deze zal worden verspreid.

Niet bekend is wanneer deze brochure thans gereed zal zijn en worden verspreid. Einde.

No. 131

0. 3.

No. 3502 A -'50.

8 November 1950.

6-61
55-13

bijlage: één.

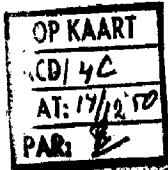
D i e n s t g e h e i m.

Onderwerp: Stichting voor de Culturele
Samenwerking tussen Nederland,
Indonesië, Suriname en de Neder-
landse Antillen.

af. 27
55-14

10 NOV. 1950.

ACD 06709

Hierbij wordt toegezonden één exemplaar van het door de te Amsterdam gevestigde "Stichting voor de Culturele Samenwerking enz", onder de titel "Cultureel Nieuws" (Indonesië 1950) uitgegeven maandblad van October 1950 No. 1. van de 1e jaargang.

naar Pers

Naar uit het in dit nummer opgenomen voorwoord kan blijken, is dit "Cultureel Nieuws" bedoeld als een iedere maand verschijnend "documentatieblad".

In dit nummer is opgenomen een in de Nederlandse taal gestelde verhandeling van het gesprokene op de "Nationale Culturele Conferentie", welke van 5 tot 8 Augustus 1950 te Djakarta werd gehouden. Mede is hierin opgenomen meerdere over "conferentie" in Indonesische dag- en week-bladen verschenen artikelen en commentaren.

/ zijn

Niet bekend is hoeveel exemplaren van dit nummer van "Cultureel Nieuws" werden gedrukt en op welke wijze deze exemplaren werden verspreid. Einde.

10.131

0.3.

Verbinding: 13
bijlagen: vier.
No. 3503 - '50.

12 October 1950.

Onderwerp: "De Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen."

16 OCT. 1950

ACD/ 94074

Vertrouwelijk

Datum ontvangst bericht: September 1950.

Betrouwbaarheid berichtgever(s): betrouwbaar.

Waardering bericht: betrouwbaar.

Tevens bericht gezonden aan: -

Medewerkende instanties: geen.

Ondernomen acties: geen. De aandacht blijft hierop gevestigd.

OP KAART
ACD/ 7C
DA: 10/151
PAR: 2

- 4
- a. "De Stichting voor de Culturele Samenwerking tussen Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen", - verder kortweg aan te duiden met "de Stichting" of "Stichting voor de Culturele Samenwerking" - werd op 26 Februari 1948 in het Trippenhuis te Amsterdam, in tegenwoordigheid van vertegenwoordigers uit, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen, opgericht en is ontstaan uit Nederlands particulier initiatief.
- b. De Stichting stelt zich ten doel overzee de kennis van en het contact met de Westerse cultuur, speciaal in haar Nederlandse vorm, te stimuleren, terwijl omgekeerd hetzelfde in Nederland zal worden nagestreefd ten aanzien van Indonesië, Suriname en de Nederlandse, Antillen. Een eenzijdig propageren van de Nederlandse c.q. Westerse cultuur, valt dus buiten de opzet.
- c. De Stichting tracht haar doel te bereiken, door in Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen de oprichting te bevorderen van autonome zusterorganisaties, die daar kernen zullen vormen van de activiteit, voortvloeiend uit het beginsel van culturele samenwerking. Eerst wanneer ginds zusterorganisaties zijn opgericht, kan de gedachte van culturele samenwerking zich ten volle ontplooiën. Ten einde nauwere contacten tussen de verschillende Stichtingen tot stand te brengen, zullen over en weer vertegenwoordigers worden aangesteld.
- d. De algemene leiding van "de Stichting" berust bij het bestuur, dat daarin wordt bij gestaan door een Raad van Bijstand, terwijl het dagelijks beleid in handen is gesteld van een directie tot voorkort, bestaande uit twee personen, z.g. directeuren. Deze zijn belast met het ontwerpen van de werkprojecten en de uitvoering van de door het bestuur genomen besluiten.
- e. In het bestuur van "de Stichting" zouden zitting hebben; als:
voorzitter:	Prof.Dr. J.H.A. Logemann, (1.
ondervoorzitter:	Prof.Dr. C.C. Berg, (2.
secretaris:	Prof.Dr. W.G. Hellings, (3.
plv.secretaris:	H.J.W.A. Meyerink, (4.
Lid:	Prof.Dr. C. de Langen, (5.
lid:	Prof. Dr. G. van der Leeuw, (6.
lid:	Prof. Dr. F.L.R. Sassen, (7 en
lid:	J.W. Vermeulen. (8.

In de "Raad

In de " Raad van Bijstand" van "de Stichting" zouden zitting hebben als:

(K) voorzitter: H.M. van Randwijk, (9.
(K) plv. voorzitter: Prof.Dr. J.M.A. Asselbergs, (10.
(K) secretaresse: Mevr.Dr.E.G.du Perron - de Roos, (11.
(K) plv. secretaris: ~~Vieter E. van Vriesland~~, (12.
lid: Prof. Mr.Dr. J. Barents, (13.
lid: P.A. Kerstens, (14.
lid: Dr. H.Kroeskamp, (15.
(K) lid: Dr. G.W.Locher, (16.

De directie der Stichting werd tot voorkort gevormd, door de heren:

1 Dr. F.R.J. Verhoeven, (17 en
C. Meuleman, (18.

Naar werd vernomen zou deze laatste, C.Meuleman, enige tijd geleden als zodanig zijn ontslag hebben genomen.De reden van dit ontslag konden tot dusver niet worden vastgesteld.Ook is niet bekend of er reeds een vervanger voor de heer Meuleman werd aangesteld.

(Voor de personalia en eventuele verdere bijzonderheden van de hier genoemde en verder nog te noemen personen, zij verwezen naar de als bijlage hierbij gevoegde namenlijst.De nummers vermeld achter de namen geven het nummer aan waaronder de genoemde personen op deze lijst zijn vermeld.O.)

f. Het kantoor van " De Stichting" is thans gevestigd te Amsterdam, J.J.Viottastraat 41. Op dit kantoor moeten verschillende personen werkzaam zijn.De namen van de aldaar te werkgestelde personen konden nog niet worden vastgesteld.

g. Betreffende de financiële middelen van "de Stichting" werd vernomen, dat door de Nederlandse regering voor de jaren 1948 en 1949 telkens een subsidie van één miljoen gulden aan"de Stichting" zou zijn verleend. Niet kon worden vastgesteld of ook voor 1950 een subsidie werd verleend tot een gelijk bedrag. Ook van het Prins Bernhardfonds zou over het tijdsverloop van 1948 en 1949 door "de Stichting" een groot bedrag aan subsidie zijn ontvangen.Hoe groot dit bedrag is kon tot dusver niet worden vastgesteld.

Verder laat het "stichtings-reglement" de mogelijkheid open,om bijwijze van z.g. begunstigers en contribuanten gelden of giften van derden te ontvangen.

Uit hoofde hiervan - aldus werd vernomen - zou "de Stichting" van een grote "Olie-Mij", waarvan de naam echter tot dusver niet kon worden vastgesteld, ook een niet onbeduidend bedrag hebben ontvangen.Hoe groot dit bedrag was kon eveneens niet worden vastgesteld.

h. Mede doordat de gelden - subsidies - eerst in de tweede helft van 1948 beschikbaar kwamen, bleven de werkzaamheden der Stichting gedurende het eerste jaar van haar oprichting - 1948 - hoofdzakelijk beperkt, tot het verrichten van voorbereidende werkzaamheden en het leggen van contacten, zowel in Indonesië, Suriname als de Nederlandse Antillen, met het uiteindelijke doel in deze gebiedsdelen zusterorganisaties op te richten. Voor dit doel

Voor dit doel werd o.a. destijds te Batavia - Djakarta - een z.g. Comité van voorbereiding opgericht, bestaande uit de heren, R. Nieuwenhuijs (19. en D. de Vries. (20.- Voor Oost-Indonesië werd indertijd met instemming van de toenmalige Oost-Indonesische regering te Makassar een Comité van Voorbereiding voor Culturele Samenwerking opgericht en als vertegenwoordiger van "de Stichting" aldaar benoemd, Ir. J.P. der Weduwen, / te Makassar. / (21. Nadat hierover in 1948 met Sultan Hamid II en de toenmalige burgemeester van Pontianak h.t.l. besprekingen waren gevoerd werd begin 1949 ook voor West-Borneo te Pontianak een Cultuur Comité opgericht. Ten einde tot de stichting van zusterorganisaties in Indonesië te komen, vertrok op 6 Februari 1949 de directeur der Stichting, Dr. F.R.J. Verhoeven (17. naar Indonesië. In Mei 1949 vertrok als permanente vertegenwoordiger der "Stichting" naar Indonesië - Djakarta - O.W.P. Mohr (22. Op 1 Januari 1949 werd Mr. F.L. Mulder (23., benoemd tot hoofd van de afdeling Indonesië, bij de Stichting voor de Culturele Samenwerking h.t.l.

- i. Gedurende de maanden April en Mei 1948 verbleef de heer C. Meuleman (18. - directeur der Stichting - te Suriname en de Nederlandse Antillen. Het resultaat van deze reis was, dat het reeds bestaande "Cultureel Comité Suriname" en de "Kunstkring" te Paramaribo werden samengebundeld in de "Stichting Cultureel Centrum Suriname" en aldus een zuster & partnerorganisatie van de Stichting voor de Culturele Samenwerking is geworden. In het bestuur van deze zusterorganisatie, waarvan de heer E.R. Wessels (24. voorzitter is, hebben vertegenwoordigers van de verschillende bevolkings-groepen op Suriname zitting genomen. Voor zijn vertrek naar Suriname, was de heer Lou Lichtveld (25. benoemd als vertegenwoordiger van het Cultureel Centrum Suriname, bij "de Stichting" te Amsterdam. Met ingang van 1 November 1948, werd de heer R.A.J. van Lier (26. benoemd tot hoofd van de afdeling Suriname en de Nederlandse Antillen bij "de Stichting" te Amsterdam. De heer J. Michels, (27. werd per 1 Februari 1949, benoemd tot vertegenwoordiger van de "Stichting" bij het "Cultureel Centrum Suriname".
- j. Op Curaçao werd destijds een voorlopig Comité gevormd, waarmee overleg werd gepleegd om te komen tot de stichting - oprichting - van een zusterorganisatie aldaar. Om te komen tot de oprichting van eenzelfde organisatie op Aruba, werd indertijd contact opgenomen met de aldaar bestaande Kunstkring.
- k. Door "de Stichting" werd bemiddeling en financiële steun verleend bij het aanschaffen van leermiddelen en literatuur voor Oost-Indonesië, Suriname en Curaçao. Mede werd en wordt financiële steun verleend bij de uitgifte van:
 - a. de West-Indische Gids en Indonesië,
 - b. het h.t.l. verschijnende maandblad voor Suriname en de Nederlandse Antillen "Eldorado".
 - c. het te

bij Pers en c. het te Djakarta verschijnende algemeen-cultureel maand-
~~blad~~blad; "Orientatie" waarvan een tweetal exemplaren hier-
bij worden gevoegd.

Voorts werd steun en medewerking verleend, bij het aankopen van schildersbenodigdheden en muziek voor het cultureel centrum te Djakarta.

Schilderijen voor het te Curacao op te richten museum.

Bijdragen werden verleend aan toneelgezelschappen op tour-
nee te Suriname en Curacao.

Aan de in Nederland rondtrekkende: "Tentoonstelling Indone-
sië, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Aan de tentoonstelling te Amsterdam, van de in Nederland
verblijvende Indonesische schilders Agus en Otto Djaya (28.

Aan de Oost-Indonesische tentoonstelling welke van 6 Novem-
ber 1948 tot 10 Januari 1949 te Rotterdam werd gehouden door
het Rotterdamse studenten Corps.

1. Als gasten van de Stichting verbleven in Nederland, de na te
noemen personen:

1. Van 14 Augustus 1948 tot 23 September 1948:

Abdul Hamid DaEng Magassing (29.

2. Van 15 September 1948 tot 15 October 1948:

Prof. Mr. S. Takdir Alisjahbana. (30.

3. Van 16 Juli 1948 tot 16 Augustus 1948:

Njoman Kadjar en

I. Ktut Luntja. (31.

4. Vanaf 11 Juni 1948:

nRinto Alwi (32.

5. In November 1948 voor enkele dagen:

Da Costa,

Gomez

De Palm en

Vervuurt. (33.

Toen de hier te noemen personen ter bijwoning van de kronings-
plechtigheid van H.M. Koningin Juliana in Nederland verble-
ven, zouden met hen besprekingen zijn gevoerd over de moge-
lijkheid voor culturele samenwerking.

a. Z.H. Sultan Hamid II van Pontianak,

b. Z.E. Ide Anak Agung Gede Agung, destijds minister presi-
dent van het voormalige Oost-Indonesië.

c. Z.E. Dr. Teungku Mansur, destijds staatshoofd van Oost-
Sumatra.

d. Mr. Adil Puradiredja, indertijd burgemeester van Pontia-
nak.

m. Tot dusver kon niet worden vastgesteld welke personen werk-
zaam zijn op het kantoor der Stichting te Amsterdam.

Naar werd vernomen, zouden daar naast meerdere anderen ook
werkzaam zijn:

a. E.J.A.M. Hoornik en (34.

b. van Konijnenburg. (35.

n, Naar uit het hierbij gevoegd persknipsel uit Met: Haag-
se Dagblad van 30 September 1950 kan blijken, werd door
Prof. Dr. A.N.J. den Hollander (36., op uitnodiging van de
Stichting voor de Culturele Samenwerking, onlangs een studie-
reis van 3 maanden door Indonesië ~~hebben~~ gemaakt, ten einde
een studie-~~reis~~ te maken van Met "universitair onderwijs"
aldaar.

o. Naar van

o. Naar van meerdere tot oordelen bevoegde personen werd vernomen, zouden aan de Stichting enige progressieve links georiënteerde personen verbonden, of werkzaam, zijn. Hoewel naast deze progressief links georiënteerde personen, ook meerdere tot de gematigde of rechts georiënteerde personen in het bestuur der Stichting zijn opgenomen, zouden deze personen hoofdzakelijk door andere drukke bezigheden, zich vrijwel niet kunnen inlaten of bemoeien met de werkzaamheden der Stichting. Het zouden - aldus de tot oordelen bevoegde personen - deze progressieve personen zijn, welke in de Stichting de boventoon voeren, oftewel de lakens uitdelen.

/ links
georiënteerde

p. In aansluiting hierop, zij ten slotte nog medegedeeld, dat naar werd vernomen, het voornemen zou hebben bestaan, dat tegen het einde van het schooljaar 1949 - 1950, door de Stichting, een brochure zou worden uitgegeven - verspreid - onder de afgestudeerde leerlingen en leerlingen der hogere klassen van de Middelbare onderwijsinrichtingen in Nederland. In deze brochure zouden artikelen worden opgenomen van verschillende schrijvers en meer vooraanstaande personen, zowel Nederlanders als Indonesiërs, die in deze artikelen t.a.v. bepaalde onderwerpen hun visie zouden geven op het gebeuren in Indonesië.

Bij de uitgifte van deze brochure zat de bedoeling voor, om bij vorenbedoelde leerlingen en ex-leerlingen belangstelling te wekken voor de verhouding Nederland - Indonesië.

Naast andere personen, waren voor het schrijven van de hierbedoelde artikelen o.a. aangezocht:

a. Mevr. SUBANDRIO te Londen, betreffende het Indonesisch vrouwen vraagstuk.

b. Prof. Mr. S. TAKDIR ALISJAHBANA (zie 30.-)

c. F. SYBESMA, voorzitter van de K.V.P. district Amsterdam. Nadat verschillende artikelen door het bestuur der Stichting op haar bruikbaarheid waren bekeken en goedgekeurd, werd tot het drukken van de brochure overgegaan.

Toen de brochure was gedrukt en als het ware voor verzending gereed lag, werd t.a.v. het daarin opgenomen artikel van de heer SYBESMA bezwaar gemaakt, door de vermoedelijk bij de Stichting werkende E.J.A.M. HOORNIK - zie No. 34.-

HOORNIK zou naar werd vernomen, zijn bezwaren tegen het artikel van de heer SYBESMA hebben voorgebracht bij de voorzitter der Stichting, Prof. Dr. J.H.A. LOGEMANN - zie No. 1.-

Het gevolg hiervan is geweest, dat de brochure niet zal worden verspreid alvorens het artikel van de heer SYBESMA, dat blijkbaar niet progressief genoeg is, daaruit zal zijn verwijderd, of door de heer SYBESMA overeenkomstig het verlangen der Stichting - lees progressieve groep in de Stichting - zal zijn gewijzigd.

Niet bekend is, waarover het gewraakte artikel handelt.

Mede is niet bekend, hoe groot de oplage van deze brochure is en waar deze werd gedrukt.

q. De aandacht blijft op de Stichting voor de Culturele Samenwerking gevestigd en zodra hieromtrent iets naders zal worden vernomen, zal daarvan bericht worden gezonden. Einde.

Universitair onderwijs in Indonesië dreigt af te glijden

„Oost” en „West” kunnen elkaar elkanders maatstaven niet aanleggen

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM. — Wanneer men in een land, dat technisch-economisch nog niet op Westers niveau staat, een weg gaat aanleggen tussen een gehucht en een stad, dan heeft dit niet alleen technische en economische gevolgen. Die nieuwe weg zal n.l. blijken van onoverzienbare invloed te zijn op het beschavingsbezit van de bevolking in de streek, waar men hem heeft aangelegd. Onoverzienbaar, tenzij aan de wegeaanleg door de technicus een onderzoek door de socioloog is voorafgegaan.

Prof. dr. A. N. J. den Hollander, dezer dagen teruggekeerd van een reis door Indonesië van drie maanden, op uitnodiging der Stichting Culturele Samenwerking, heeft ons aan de hand van bovenstaand voorbeeld, een deel van zijn reisdoel uiteengezet.

De V. N. hebben n.l. in overeenstemming met een door Truman ontworpen plan, aanzienlijke bedragen beschikbaar gesteld voor technische hulp aan gebieden, die assistentie nodig hebben. In vooraanstaande wetenschappelijke kringen, die bij dit werk zijn betrokken, heeft de mening veld gewonnen, dat deze hulp onder bepaalde omstandigheden voor de bevolking van de betrokken gebieden een bepaald tegengesteld effect kan hebben dan het beoogde. Men dient n.l. voor een bepaald stuk technische hulp — of dit nu is het bouwen van een brug of van een elektrische centrale wordt verleend, het „beschavingsbezit”, het „cultuur-patroon”, dat wordt weerspiegeld in de levenstrant van de betrokken bevolking, te kennen. Slechts dan is te beoordelen of b.v. een weg naar de stad de dorpsbewoner heil of verderf brengt.

Aangezien de „technical assistance” wordt verleend door de V.N., maar veelal slechts na, via het Unesco-centrum te Parijs ingewonnen, sociologisch advies, wilde de heer Den Hollander — die geregeld contact met dit centrum heeft — t.a.v. Indonesië, dat ook voor tech-

Prof. dr. A. N. J. den Hollander, kortelings weergekeerd uit Indonesië, waar hij studies heeft gemaakt voor de Stichting Culturele Samenwerking, heeft ons een exclusief onderhoud over zijn bevindingen toegestaan, dat wij hierneven afdrucken.

nische hulp in aanmerking komt, zich graag van de stand der sociale wetenschappen ter plaatse op de hoogte stellen. Het is uiteraard van belang, te weten of in Indonesië zelf de mensen en mogelijkheden voorhanden zijn, om voor projecten, waar de V.N. technische hulp ter beschikking stellen, het sociaal-wetenschappelijke vooronderzoek te verrichten en gedurende de periode der hulpverlening de technici met sociologische adviezen terzijde te staan. Slechts op deze wijze kan het resultaat dat de techniek in eer technisch-achterlijk land brengt, het grootste mogelijke sociale nut hebben. Hetgeen — zouden wij willen zeggen — vrij vertaald betekent: bijdragen aan het levensgeluk van de bevolking.

Over zijn bevindingen in Indonesië laat prof. Den Hollander zich uit met de wetenschappelijke voorzichtigheid, die zich voordurend bewust is van de Multatuliaanse waarheid: „Niets is helemaal waar en ook dit niet.”

Er bestaat, zo vertelde hij, in Indonesië, ook in praktische zin, grote belangstelling voor de sociale wetenschappen en zeker ligt er daar een nuttig arbeidsveld..., mits de belangstelling serieus is en niet blijft bij een vage flirt. Op verzoek van Indonesische zijde heeft de heer Den Hollander in diverse lezingen, gesprekken en discussiegroepen, voorlichting kunnen geven omtrent de huidige stand der sociale wetenschappen in het westen. Op het ogenblik beschikt men in Indonesië niet over voldoende literatuur en andere hulpmiddelen. Een probleem bij het onderwijs in de sociologie is voorts, dat de terminologie der westerse literatuur bij onderwijs van oosterlingen aan oosterlingen te „westers” blijkt. Wanneer men b.v. in ons land spreekt van een stad tegenover een dorp, dan weet de leerling uit eigen kennis wat die begrippen inhouden, maar een stad in westerse betekenis is voor de meeste Indonesiërs een onbekend begrip. Aangezien studieboeken in Bahasa Indonesia vrijwel ontbreken

ta. De economische faculteit in Makassar zal, na de jongste ongeregeligheden, niet worden voortgezet.

In het algemeen heeft prof. Den Hollander zich op de hoogte pogen te stellen van de stand van het hoger onderwijs in Indonesië. Zijn voorlopige conclusie, althans op korte termijn, is niet zeer optimistisch: het universitaire onderwijs in Indonesië dreigt af te glijden, o.a. doordat vele Nederlandse docenten repatriëren. Niet omdat zij vijandig of onvriendelijk worden bejegend, maar doordat in het algemeen hun positie is achteruitgegaan.

„Maar”, zo wordt er bedachtzaam aan toegevoegd, „is het wel juist, hier de Nederlandse maatstaven aan te leggen? Wanneer Indonesië, wat betreft het niveau van zijn hoger onderwijs, tenslotte genoeg zou nemen met dat van sommige Amerikaanse collega's”, waarom dan niet? Men kan dit afglijden betreuren, doch uiteindelijk zal niet meer mogelijk blijken dan de middelen in de ruimste zin bedoeld — mogelijk maken.”

Uit het „Haagsche Dagblad” van 30 September 1950.

Laan v. Meerdervoort 291
Telefoon 33.66.65

No.'s	Namen en eventuele bijzonderheden
1.	Prof. Dr. J.H.A. Logemann, ex minister van Overzeese Gebiedsdelen
2.	Prof. Dr. C.C. Berg, vermoedelijk te Leiden.
3.	Prof. Dr. W.G. Hellinga, verder onbekend.
4.	H.J.W.A. Meyerink, verder onbekend. Bekend lid van de Anti Revolutionnaire Partij.
5.	Prof. Dr. C. de Langen, vermoedelijk gewezen chirurg te Batavia
6.	Prof. Dr. G. van der Leeuw, vermoedelijk te Groningen. Bekend lid van de P.v.d.A. Ex.minister van Onderwijs.
7.	Prof. Dr. F.L.R. Sassen, R.K. priester, Raadsadviseur van het Dept. van Onderwijs.
8.	J.W. Vermeulen, Was vroeger leraar in Indonesië, laatstelijk H.B.S. te Malang. Is thans verbonden aan het Instituut der K.V.P. te Doorn "De Bruijn". Deze is in feite sedert geruimen tijd secretaris van de Stichting voor de Culturele Samenwerking.
9. X	Hendrik Mattheus van RANDWIJK, geboren te Gorinchem, 9 November 1909, wonende te Amsterdam, Stadionkade 88 III. Verder bij U bekend.
10.	Prof. Dr. W.J.M.A. Asselbergs. R.K. geboren te Bergemeer Op Zoom, 2 Januari 1903, hoogleraar te Leiden, Schrijversnaam Anton van Duinkerken, wonende te Amsterdam, Lomanstr. 73 Lid Raad van Toezicht Cultuur Centrum.
11.	Mevr. Dr. E.G. du Perron - de Roos. verder onbekend.
12. X	Victor Emanuel van VRIESLAND, geboren te Haarlem, 27 October 1892, letterkundige, wonende te Amsterdam, Postjeskade 249 II <u>Zeer links georiënteerd.</u> Verder bij U bekend.
13.	Prof. Mr. Dr. J. Barents, verder onbekend.
14.	P.A. Kerstens, vermoedelijk wonende te den Haag. R.K. Was vroeger leraar in Indonesië. Voorzitter van de I(ndische) Katholieke P(artij) en lid van de Volksraad. Ex. minister tijdens de regering te Londen. Lid van de le Kamer voor de K.V.P.
15.	Dr. H. Kroeskamp. Gepensionneerd leraar aan de Kweekschool te Solo.
16. X	Dr. G.W. Locher. Moet vermoedelijk zijn Prof. Dr. Th.J.G. Locher te Leiden. Lid Comité van aanbeveling voor de Land. Verg. Nederland-USSR en Nederland - Polen. Lid van het oprichtingscomité van de " Société Européenne de Culture."
17.	Dr. Frans Blijndert Johan VERHOEVEN, geboren te Magelang, 22 October 1905, N.H. gehuwd met Eleanor Hedwig Mingram, geboren te New York, 5 Mei 1908, wonende te Amsterdam, Parnas - susweg 23 II. Vermoedelijk na de capitulatie van Japan in Nica verband naar Indonesië.
18.	Clemens Theodorus Franciscus Joseph. MEULEMAN, geboren te Rheden, 4 Juli 1903., R.K. gehuwd met Magdalena Cornelia

No,s	Namen en eventuele bijzonderheden.
	BORGHMANS, geboren te Amsterdam, 19 April 1904, wonende te Amsterdam, Rooseveltlaan 252 III. Meuleman ondertekende de Oproep van het Wereldvredecomite te Stockholm.
19	R. Nieuwenhuijs, destijds waarnemend Hoofd Algemene Culturele Zaken van het Deprt. van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in Indonesië.
20.	D. de VRIES, destijds hoofdamtenaar Culturele Zaken Regerings Voorlichtings-Dienst in Indonesië.
21.	Ir. J.P. der WEDUWEN, destijds te Makassar. Verder onbekend.
22.	Oscar Willem Paul MOHR, geboren te St. Petersburg, 15 September 1907, Nederlander, gehuwd met Marguerite Mathilde ARNO ARNOLD, geboren te Semarang, 23 Augustus 1907, laatste woonende te Wassenaar, Helmlaan 6. MOHR. was directeur van het persbur. S.P.T. ?. Hij bracht een gedeelte van zijn jeugd in Rusland door. Het gezin MOHR werd in 1920 tezamen met andere Nederlanders uitgewisseld tegen Russische krijgsgevangenen die in Nederland waren geïnterneerd. In 1932 trad MOHR indienst bij het Algemeen Handelsblad, waar hij later tot redacteur buitenland werd benoemd. In 1935 werd hij tevens correspondent van de New York Times en in 1937 correspondent van de Londen- se Times. In Mei 1940 nam hij ontslag bij het Algemeen Handelsblad, doch bleef tot Februari 1941 werkzaam voor de New York Times. Na in 1942 te zijn gearresteerd, werd hij in 1944 naar Dachau overgebracht. Na de tweede wereldoorlog was hij sinds December 1945 sous-chef der Directie Voorlichting Buitenland van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.
23	Mr. F.L. MULDER, werd in 1913 te Groningen geboren en studeerde indologie en Indisch recht aan de Rijksuniversiteit te Leiden. Vanaf 1939 werkte hij tot de Japanse inval als bestuursambtenaar op Java. Na de bevrijding met ziekteverlof gerepatriëerd, werd hij in 1948 benoemd tot secretaris bij de Nederlandse delegatie voor de onderhandelingen met de Republiek Indonesië. Deze functie vervulde hij van 1 Februari tot 1 October 1948.
24.	E.R. WESSELS, voorzitter van de Stichting Cultureel Centrum in Suriname.
25.	Lodewijk Aphonsus Maria LIEHTVELD. schrijversnaam "Albert HELMAN", geboren te Parimoribo, 2 November 1903, vertrok enige tijd geleden naar Suriname en was daar minister van Onderwijs. Verder bij U bekend.
26.	R.A.J. van LIER, geboren te Parimaribo, 1914. Hij studeerde geschiedenis, sociologie en ethnologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden en aan de Sorbonne het Collège de France te Parijs. In de bezettingsjaren behoorde hij tot degenen, die de grondslag hebben gelegd voor de culturele samenwerking tussen Nederland en Suriname.

No.'s	Namen en eventuele bijzonderheden.
27.	Hij werkte voor Suriname mede aan een populair-wetenschappelijk werk " Ons Koninkrijk in Amerika", dat onder redactie van Prof. Dr.B.J.O. Schrieke na de oorlog verschenen is. Na de bevrijding aanvankelijk werkzaam als assistent en adviseur bij de Shaef en de Britse Ambassade te 's Gravenhage, vertrok hij in December 1946 met steun van de Rockefeller Foundation voor een studie opdracht naar Noord-Amerika.Na een verblijf van zes maanden in Chicago vestigde hij zich te Paramaribo van waaruit verschillende studiereizen in het binnenland van Suriname en naar Curacao en de Nederlandse Antillen werden gemaakt.In November 1947 maakte hij deel uit van de Nederlandse delegatie op de Unesco-conferentie in Mexico-City. In Mei 1948 keerde hij weer naar Nederland terug. Johannes MICHELS, geboren te Amsterdam, 12 November 1910,N.H. , gehuwd met Clara Johanna,NIJF, geboren te Paramaribo, 14 October 1913, laatstelijk wonende te Amsterdam, Waalstraat 163 hs.Hij vertrok op 28 Maart 1947 naar Paramaribo.
28.	MICHELS legde in 1935 aan Rijksuniversiteit te Leiden zijn doctoraal examen indologie af, waarna hij werkzaam was aan de afdeling Volkenkunde van het Indisch Instituut te Amsterdam. In 1937 vertrok hij naar Suriname, waar hij zich veel op sociaal terrein heeft bewogen. Op 22-8-1946 vestigde hij zich komende van Paramaribo te Amsterdam. DJAYA Agus, geboren te Pandeglang, 1 April 1913, kunstschilder, laatstelijk wonende te Amsterdam, Paulus Potterstr. 20 huis. Deze vertrok op 6-2-1950 van Amsterdam naar Djakarta Bij U bekend. DJAYA Otto, geboren te Rangkasbetoeng, 3 October 1916, kunstschilder, laatstelijk wonende te Amsterdam, Paulus Potterstraat 20 hs.Deze vertrok op 11 Mei 1950 van Amsterdam naar Djakarta. Bij U bekend.
29.	ABDUL HAMID DaEng MAGASSING, was destijds burgemeester van Makassar en bij zijn bezoek aan Nederland vergezeld van zijn secretaris de heer LINDEBOOM/. ABDUL HAMID vd. was reeds voor de oorlog na een loopbaan bij het binnenlands bestuur, gemeente raadslid en later wethouder van de gemeente Makassar. Deze functie bekleedde hij opnieuw in de oorlog, terwijl hij eind 1946 werd benoemd tot burgemeester. Onder zijn bewind, zijn de eerste verkiezingen na de oorlog van de gemeenteraad gehouden en is met veel succes begonnen met de wederopbouw van Makassar. Sinds November 1947 is hij tevens plaatsvervangend voorzitter van het Parlement van de Negara Oost-Indonesië. In Nederland ging zijn bijzondere belangstelling uit naar Nederlandse

No.'s. ! Namen en eventuele bijzonderheden.

30. ! Prof. Mr.S. TAKDIR ALISJAHBANA, werd in 1908 te Natal - Sumatra - ge-
 ! boren. Hij kwam op uitnodiging om het in Augustus 1948
 ! te Amsterdam te houden Internationaal Philosophen-congr
 ! gres bij te wonen, op 30 Juli 1948 in Nederland.
 ! Na de laatste maand van zijn verblijf in Europa de
 ! gast te zijn geweest van de Stichting, vertrok hij op
 ! 15 October 1948 per K.L.M. vliegtuig naar Indonesië.
 ! Behalve een van de vooraanstaande voorvechters van de
 ! Indonesische eenheidstaal, de Bahasa Indonesia, is hij
 ! een van de vooraanstaande literaire figuur in indone-
 ! sië. Behalve door enkele romans, werd hij vooral bekend
 ! door zijn essays in "Pudjangga Baru". Verder schreef
 ! hij een inleiding tot de Westerse wijsbegeerte.
 ! Na begonnen te zijn als onderwijzer is hij in 1930 re-
 ! dacteur bij het Kantoor voor de Volkslectuur te Batavia
 ! geworden, waar hij, na in 1940 zijn studie aan de Rechts-
 ! hogeschool te Batavia te hebben beëindigd, werkzaam
 ! bleef tot de Japanse inval. Tijdens de Japanse bezet-
 ! ting hield hij zich op de achtergrond en was enige tijd
 ! gevangene van de Kempettai. In 1943 werd hij lid van het
 ! "Comite Bahasa Indonesia", dat tot taak had, de Indonesi-
 ! sche volkstaal aan de eisen des tijds aan te passen.
 ! Later, tot hoofd van het kantoor van dit comite benoemd
 ! begon hij aan de samenstelling van zijn bekende "Kamus
 ! Istilah", het termenwoordenboek, waarvan het eerste
 ! deel in 1945 en het tweede begin 1948 verschenen is.
 ! Hij heeft in de korte tijd van zijn verblijf in Neder-
 ! land talloze contacten in de literaire, artistieke en
 ! wetenschappelijke wereld gelegd. Zo woonde hij behalve
 ! het filosofencongres, ook het symposion bij over:
 ! "Angst en crisis der moraal" van de Sociteit voor Cultu-
 ! rele samenwerking te 's Gravenhage - in het Kurhaus te
 ! Scheveningen op 25 en 26 September) en het congres van
 ! de Nederlandse Federatie van Beroepsverenigingen van
 ! Kunstenaars te Arnhem op 9 en 10 October. Voorts had hij
 ! op 6 October een onderhoud met de Minister van Onder-
 ! wijs, Kunsten en Wetenschappen, Prof. Dr. Th. P. Rutten.
 ! Ten slotte heeft hij van de gelegenheid gebruik gemaakt
 ! om tezamen met de Stichting voor de Culturele Samenwer-
 ! king inleidende besprekingen te voeren met Nederlandse
 ! uitgevers over het vertalen van Nederlandse boeken in
 ! de Bahasa Indonesia.
 ! Verder bezocht hij musea, bibliotheken, onderwijsinstel-
 ! lingen en wetenschappelijke inrichtingen, zomede scheeps-
 ! werven en andere typisch Nederlandse industrieën. De K.
 ! L.M. waar hij

No.'s! Namen en eventuele bijzonderheden.

- L.M. waar hij bijzondere belangstelling toonde voor de door Dr. W.F. Frederik geleide onderzoekingen op het gebied van vermoedheidsverschijnselen.
Tweemaal onderbrak hij zijn verblijf in Nederland voor een week voor bezoeken aan Parijs en Londen, waar hij eveneens vele contacten in de wetenschappelijke en literaire wereld heeft gelegd.
Voor zijn vertrek uit Nederland, verscheen van zijn hand ~~in het weekblad "VRIJ NEDERLAND"~~ in het weekblad "VRIJ NEDERLAND" van 18-9-1948 het artikel "Appel aan het Nederlandse Volk".
31. NJOMAN KADJAR en I. KTUT LUNTJA
Deze Balinese zilversmeden beiden uit Den Pasar hebben gedurende hun verblijf in Nederland - 15 Juni tot 15 Juli 1948 - deelgenomen aan de Internationale Demonstratie van Nijverheids- en Ambachtskunst in de Houtrusthallen te den Haag.
Zij waren enige tijd werkzaam onder leiding van de edelsmid te Amsterdam, Nico Witteman. Verder bezochten zij vele instellingen zoals de zilverfabriek van Begeer te Voorschoten en de diamantslijperij van Asscher te Amsterdam.
Op 16 Augustus 1948 keerden zij per K.L.M. vliegtuig naar Bali terug, terwijl de door de Stichting geschonken zilversmeedgereedschappen per boot werden nagezonden.
32. R I N T O A L W I, geboren te Kediri, 11 Maart 1922, journalist, wonende te Amsterdam, Joh. Vermeerstraat 73 bv.
Komende van Bandoeng vestigde hij zich op 24-6-1948 te Amsterdam.
Volgens een bericht in De Vlam van 21-1-1950 bezocht hij West-Duitsland.
Hij is medewerker van het te Djakarta verschijnende dagblad "Merdeka" het eveneens daar verschijnende weekblad "Mimbar Indonesia" en het te Medan verschijnende weekblad "Waspada".
Zou op meerdere plaatsen hebben gesproken o.a. in jeugd kampen, waaraan door hem dan ook werd deelgenomen.
33. a. Da COSTA, Deze heren onderwijzers uit Curacao verbleven in November 1948 enige dagen in Nederland en bezochten hier
b. GOMEZ, enige instellingen en fabrieken, w.o. de Philips-fabrieken te Eindhoven en de Amstel-brouwerij te Amsterdam.
c. De Palm en
d. VERVUURT.
34. Eduard Jozef Antonie Marie, HOORN IK, geboren te 's Gravenhage, 9 Maart 1910, letterkundige, journalist, wonende te Amsterdam, Stadionstraat 25 II.
Progressief links georiënteerd figuur en bij U bekend.
35. Frits van KONIJNENBURG, geboren te Amsterdam, 2 Juni 1892, gepensionneerd Indisch Hoofdamtenaar, destijds werkzaam op het Dept. van Onderwijs te Batavia, wonende te Amsterdam, Vossiusstraat 5 hs.
Progressief links georiënteerd persoon. Bij U bekend.
36. Aril Nicolaas Jan den HOLLANDER Prof., geboren te ~~Amsterdam, 23 April 1906~~ hoogleraar Gem Universiteit te Amsterdam, wonende aldaar, Wattenstraat 46 III
/ Rotterdam, 23 April 1906, gehuwd met Ida HIGH, geboren te Delft, 14 Februari 1921,

2 October

50

C. 93409

C.XI. TA.4.

Gene

GEHEIM

Inlichtingen omtrent
Indonesiërs

Met verwijzing naar Uw geheim schrijven van 18 September j.l., no.93571-7568 G.S. (Kenmerk DOA/IN), heb ik de eer Uwe Excellentie het navolgende mede te delen.

De Indonesiër Ichnatius Franciscus Michael SALIM is geboren op 24 November 1902 te Tandjong Pinang (Indon.). Hij is een zoon van een vroegere Hoofddjaksa bij de Landraad en genoot onderwijs te Djakarta, maar heeft het vermoedelijk niet verder gebracht dan tot de 2e klasse van de M.U.L.O.

Van 1926 tot 1928 is hij in Indonesië werkzaam geweest als journalist, eerst verbonden aan het dagblad "Bintang Timoer" te Djakarta, vervolgens als journalist te Medan en daar verbonden aan het communistische weekblad "Proletar". Hij was toen bereids lid geworden van de "Partai Komunis Indonesia".

Na de communistische opstandspogingen is hij volgens de dezerzijds beschikbare gegevens naar Singapore gevlucht, doch blijkbaar is hij daarna teruggekeerd en in 1928 gearresteerd. In Juli 1928 is betrokkene door de Nederlands-Indische regering te Boven-Digoel geïnterneerd, waar hij ook enige weken in het kamp der onverzoenlijken te Tanah Tinggi heeft doorgebracht.

Tijdens de oorlog met Japan is hij met de andere geïnterneerden van Boven-Digoel geëvacueerd naar Australië en ondergebracht in een P.O.W.kamp in New South Wales. Hij heeft daar enige maanden doorgebracht en zich daarna gevoegd - naar verluidt - bij de Australische milizie in het Toowoornbacamp in Queensland. Daar heeft hij vijf maanden vertoefd en is toen in Melbourne tewerkgesteld bij de Nederlands-Indische Commissie. Daarna is hij gekomen bij de Nigis (Neth.Ind.Gov.Inf.Service). Vervolgens is hij geëvacueerd naar Nederland. Op 3 October 1946 is hij hier te lande aangekomen per s.s. "Volendam" en heeft toen enige tijd gewerkt, als ik goed ben ingelicht, bij het Indische Commissariaat van het toenmalige Ministerie van Koloniën. Oorspronkelijk zou hij hier te lande redacteur worden van "De Tijd", doch dit is niet doorgegaan. Van Den Haag heeft hij zich in Juni 1948 naar Amsterdam begeven waar hij kwam te wonen Pieter Aertszstraat 119 III.

Tijdens zijn verblijf te 's-Gravenhage werd uit een doorgaans betrouwbare bron vernomen, dat hij lid was van de "Perhimpunan Indonesia" en van de C.P.N. Tevens meldde dezelfde bron, dat hij van de Republikeinse regering te Djocjakarta de geheime opdracht had gekregen om de politieke activiteit van de "Perhimpunan Indonesia" te intensiveren. Bevestiging van deze berichten is niet verkregen kunnen worden, doch wel is onomstotelijk vastgesteld, dat hij aboné was op het weekblad "Warta Indonesia", orgaan van genoemde "Perhimpunan Indonesia".

Mede

Aan Zijne Excellentie
de Minister v. Buitenlandse Zaken,
te
's-GR A V E N H A G E.

No.: 93409

2-10-1950

Mede is gebleken, dat een zekere I.F.M. Salim, p.a. Slammat, van Eeghenlaan 4 hs. te Amsterdam, begin 1949 lid was van de vereniging "Nederland-U.S.S.R." en dat hij geabonneerd was op het door deze vereniging uitgegeven blad "NU". Daar een andere persoon met dezelfde naam en dezelfde voorletters hier te lande niet bekend was kon gevoeglijk worden aangenomen, dat deze Salim identiek was aan de persoon over wie deze brief handelt.

Het wekte echter bevreemding, dat hij in dit geval als adres had Van Eeghenlaan 4 te Amsterdam en niet zijn eigen adres Pieter Aertszstraat 119 III.

Aan het adres Van Eeghenlaan 4 woonde de bekende communist Slammat Paiman.

Uit anderen hoofde is tot dusverre over I.F.M. Salim niets gebleken, behoudens dan, dat hij in 1942 bekeerd zou zijn tot de Rooms Katholieke godsdienst.

Van de mede in Uw aangehaalde brief genoemde T.F.M. Salim is hier alleen bekend, dat hij na 1945 in Indonesië fel republi-kein was en dat hij in die jaren te Djakarta de uitgifte verzorgde van clandestiene blaadjes waarin tegen de Nederlanders werd ge-geerd.

HET HOOFD VAN DE DIENST
Voor deze:

Mr A. van Maanen.

MINISTERIE
VAN BUITENLANDSE ZAKEN
'S-GRAVENHAGE

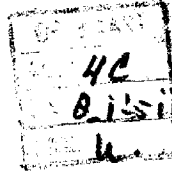
06.884 09.71
N ^o 22 SEP. 1950
ACD/ 93409

VERZOEKE BIJ BEANTWOORDING, KENMERK, ONDERWERP, DATUM EN NUMMER TE VERMELDEN

Kenmerk: DOA/IN

Datum: 18 September 1950.

Onderwerp: Inlichtingen omtrent
Indonesiers.

Nummer: 93571-7568 G.S.

GEHEIM

Ik heb de eer te U te verzoeken mij zo mogelijk inlichtingen te verstrekken omtrent de anteceden ten en tegenwoordige activiteiten van de navolgende Indonesiers, t.w.:

- ×/ a. Ichnatius Franciscus Michael SALIM, geboren op Sumatra, thans in Nederland werkzaam bij de Stichting voor Cultureel Contact tussen Nederland, Indonesie, Suriname en de Antillen, en
- ×/ b. Taufik F.M. SALIM, oud ± 35 Jaar, journalist en eveneens werkzaam bij bovengenoemde instelling.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,

Voor deze,

Het Hoofd van het Bureau Indonesie,

Roslem aabur

Aan het Hoofd van de Binnenlandse
Veiligheidsdienst
p/a Het Ministerie van Binnenlandse
Zaken.
's-Gravenhage.